MIHU DRAGOMIR

POVESTIRI DEOCAMDATĂ FANTASTICE

EDITURA TINERETULUI

Desenul
coperteî:
EMIL
SÎRZEA

MIHU
DRAGOMIR

povestiri deocamdată fantastice

Ediția a II-a

SCAN: ConnieG
PRELUCRARE şi
editor prima ediție digitală:
Costin Teo Graur
iulie 2011

EDITURA TINERETULUI

NOTA REDACȚIEI :

Textele postume, care au fost adăugate povestirilor cuprinse în ediția I-a (1962), sînt reproduse după *Colecția „Povestiri științifico-fantastice"* (numărul închinat lui Mihu Dragomir, 1 iunie 1964) și *Gazeta literară* (7 iulie 1966). Găsite în manuscrisele scriitorului, ele trebuiesc considerate schițe, cărora M.D. nu a mai izbutit să le dea rotunjimea definitivă.

legenda îngerilor

În zori, toată colonia se adunase sub uriașul clopot viorriu care ținuse loc de cer, pe unul din cei doi sateliți artificiali, în răstimpul a douăzeci de evoluții. Oamenii veneau sub această cupolă pentru ultima oară. Dincolo de pereții translucizi, afară, strălucea în lumina soarelui roșu, mohorît, corpul astronavei în care urmau să se îmbarce, nu peste mult, pornind, prin îndepărtatele ținuturi cosmice, spre Noua, unde îi așteptau ceilalți. Această dimineață a plecării de pe planeta intrată în agonie era de mult însemnată cu o dungă argintie pe marele cadran astral încrustat în centrul platformei. În timpul ultimei evoluții în jurul stelei centrale, cînd indicatorul părea că se apropie tot mai grăbit de semnul care arăta sfîrșitul misiunii lor pe planeta pustie, membrii coloniei îi urmăriseră mersul nerăbdători, așteptînd plecarea cu un sentiment copleșitor de ușurare și bucurie. În sfîrșit, aveau să fie din nou printre ai lor, pe Noua, trăind sub cerul liber, fără această cupolă care, tocmai pentru că îi proteja, le amintea mereu că dincolo de ea este vidul cosmic, moartea. Vor putea, odată ajunși pe noua lor planetă, să intre sau să iasă din case fără nici o teamă, vor putea respira puternic, din străfundul plămînilor. Vor fi din nou oameni, ca toți ceilalți, nu doar astronauți...

Cînd, cu douăzeci de evoluţii în urmă, locuitorii planetei stinse plecaseră în marele lor exod, lor, celor rămaşi în staţiile instalate pe cei doi sateliţi artificiali, li s-a părut că vor avea de înfruntat o veşnicie. Între ei şi cei plecaţi se deschideau, nemiloase, abisurile cosmice. Acum, însă, cînd plecarea era atît de aproape, locurile pe care ştiau că le vor părăsi pentru totdeauna le deveneau parcă şi mai familiare. Ei nu vor mai colinda întinderile planetei, nu vor mai urmări mersul încet al indicatorului către dunga argintie ce marca ziua plecării. Iar planeta stinsă...

Es, conducătorul coloniei, ridică mîna.

— Prieteni, mai avem doar cîteva clipe pînă cînd vom părăsi acest copil al planetei vechi şi vom zbura către marea noastră familie. Am îndeplinit tot ceea ce fusese lăsat în grija noastră. Acum, sîntem gata de plecare. Ad, urmăreşte oprirea indicatorului!

Învăluit, ca şi ceilalţi, într-o ţesătură albastră de raze, Ad păşi pe podiumul din mijlocul sălii, unde erau instalate mecanismele calculatoarelor astrale. Se auzeau numai bătăile ce măsurau egal scurgerea timpului, după mişcările stelei centrale. Toţi ochii erau aţintiţi către dunga argintie. Indicatorul pulsa, ca o mică fiinţă vie, grăbindu-se să-şi ducă pînă la capăt misiunea. Şi, cînd indicatorul se contopi cu dunga argintie, Ad răsuci încet unul dintre butoanele calculatorului. Şirul bătăilor regulate tăcu, lăsînd locul unui şuier melodios, crescînd pînă spre notele înalte ale unui strigăt de izbîndă. Era semnalul încetării definitive a muncii în colonie. Pe marele plafon, indicatorul se opri, pentru totdeauna, urmînd să arate, în mişcarea lui — deşi poate nici un ochi omenesc nu-l va mai privi vreodată — clipa cînd activitatea lor luase sfîrşit. În aceeaşi clipă, dincolo, în astronavă, un alt indicator îşi pornise mersul, urmărind viaţa micii colonii, pînă cînd astronava va ajunge pe îndepărtata Noua.

Erau aproape douăzeci de oameni. Astronava, construită încă în timpul vieții pe planeta stinsă, putea cuprinde de trei ori mai mulți, încît nimeni nu încerca sentimentul unei încarcerări. Și ce deosebire este, de altfel, între a trăi sub un clopot și a trăi în sălile și cabinele unei astronave ? O, era mult mai liniștitor în astronava ce va goni către marea familie...

Fiecare dintre ei cunoștea, cu ochii închiși, toate amănuntele astronavei. Timp de douăzeci de evoluții o îngrijiseră atenți, zburaseră cu ea de atîtea ori în jurul planetei stinse, încît le era mai mult decît o casă părintească.

După ce toți și-au ocupat locurile, Es vorbi, din sala de comandă, cu o bucurie nereținută :

— Plecăm, prieteni ! Întîi vom face un ocol planetei, după străvechiul obicei, apoi ne vom îndrepta către noile noastre așezări.

Cu zumzetul cunoscut, astronava se desprinse fără nici o greutate de satelitul artificial, apoi se apropie de planeta stinsă. Pe ecrane se vedeau, mereu mai aproape, întinderile pustii. Coborînd aproape de suprafața planetei, astronava făcea ultimul ocol. Jos se desfășura relieful pe care astronauții îl cunoșteau atît de bine, din copilărie. Îl avuseseră înaintea ochilor pe pereții școlii. Îl desenaseră pe caietele lor, îl priviseră din zborul microplanelor, cu care fiecare familie colinda, în zilele de odihnă, planeta. Munții roșcați, sțunzi, cu gheburile netezite de măcinarea nemiloasă a jocului zilnic dintre arșiți și geruri, adînciturile întunecate ale mărilor pierite, marile albii ale fluviilor dispărute, geometria zîmbitoare a așezărilor cu ziduri de metal alb, azi părăsite, rețeaua marilor canale năpădite de vegetația pitică, negricioasă, care pusese stăpînire pe toată planeta... Nu se vedea nicăieri nici o mișcare. O tristețe grea, tăcută piutea în astronavă, ultima astronavă ce trecea deasupra

acestor întinderi pentru totdeauna părăsite. Ei, cei din urmă, priveau planeta pe care atîta vreme înflorise viaţa. În laboratoarele şi bibliotecile astronavei erau închise ultimele mărturii ale morţii acestui glob îngheţat. Palmă cu palmă, solul fusese filmat, rocă cu rocă analizată şi inventariată, tot ce se întîmplase în ultimele zece cvoluţii de agonie era înregistrat acolo, într-un album trist şi de neînlocuit. Întinderile planetei rămîneau ca un muzeu gigantic, fără paznici şi fără vizitatori, în afară de meteoriţii ce se abăteau, din cînd în cînd, tot atît de inerţi ca şi planeta care îi atrăgea, cu firavele şi ultimele ei forţe.

Cînd, cam cu treizeci de evoluţii în urmă, se hotărîse evacuarea planetei, o activitate febrilă cuprinsese toată populaţia. Semnele prevestitoare ale dezastrului apăruseră cu mult înainte. Mările, dintru început prea puţine, secau, cu încetul, atrăgînd după ele, în dispariţie, şi fluviile. Uzinele nu mai făceau faţă fabricării de apă. Deasa reţea de canale, pentru care trudiseră generaţii, devenea neîndestulătoare. Gheţurile polare, rămase singura sursă de apă, erau neîndestulătoare. Era frig, mereu mai frig, deşi o plasă deasă de curenţi calzi, pentru care se consumau energii uriaşe, învăluia tot globul. Undeva, în regiunile de sus ale atmosferei, se produceau schimbări pe care ştiinţa nu le putea împiedica, chiar cînd reuşea să şi le explice. Aerul devenea din ce în ce mai rar. Prin crăpăturile invizibile ale straturilor superioare se cernea, ca printr-o sită ucigaşă, vidul cosmic. Cerul zilei era tot mai întunecat, ca o prevestire. Atunci, consultul general al populaţiei a hotărît evacuarea. Planeta care cunoscuse viaţa timp de milioane de evoluţii urma să rămînă pustie. Planeta în care oamenii fuseseră atît de mîndri de realizările lor rămînea inertă, ca îndepărtatele

planete glaciale de la marginea sistemului din care făceau şi ei parte.

Marele exod s-a pregătit timp de cinci evoluţii. Între timp, pe cei doi sateliţi artificiali aşezaţi pe orbită încă în perioada primelor încercări de zbor cosmic s-au construit aşezări unde urmau să rămînă colonii însărcinate cu studiul amănunţit al noilor condiţii apărute pe planetă. Prima colonie îşi desfăşurase activitatea timp de zece evoluţii, apoi plecase. Acum, după alte zece evoluţii, plecau şi ultimii oameni. Plecau cu bucuria revederii singurei lumi rîvnite, lumea lor, dar şi cu tristeţea, poate de neînţeles, a despărţirii definitive de planeta care fusese pînă atunci leagănul puternicei lor civilizaţii.

Astronava îşi încheiase ocolul, dar nu se depărtase încă de planetă.

— Es ! strigă Ad, deconectează ! Nu pot să dau direcţia !

— Mai facem un ocol, răspunse Es. Am uitat să aduc bătrînei salutul celor care pleacă...

Şi, pornind din nou să înconjoare planeta, astronava dădu drumul tuturor sirenelor, care sfîşiară dureros văzduhul rarefiat. Sirenele intonau cele trei note ale vechiului „cîntec al plecării", bătrîn de cînd lumea, de pe timpul cînd oamenii abia începuseră să-şi cunoască planeta.

— Ultimul cîntec, murmură Ad.

Şi astronava, repetînd din toată puterea sirenelor cele trei note sfîşietoare, pentru ultima dată, se îndreptă spre hăurile cerului. În urmă mai luci o clipă marea cupolă viorie de pe satelitul artificial, apoi se pierdu în întuneric. Ultimii oameni plecau din lumea planetei moarte.

În astronavă nu erau decît bărbaţi. Condiţiile grele ale activităţii pe planeta moartă, în răstimpul a douăzeci de

evoluții, nu puteau îngădui prezența femeilor, obișnuite cu altfel de ocupații. Dar ce puteau însemna douăzeci de evoluții? Un om trăia două-trei sute de evoluții, iar pentru colonie fuseseră aleși numai tineri, abia trecuți de treizeci. Acum, după munca istovitoare pe planeta părăsită, avînd în față lungul drum al regăsirii marii familii, pe Noua, planetă pierdută undeva în norul cosmic de lîngă marea dîră albă a Galaxiei, astronauții întrevedeau parcă o altă viață, mai bogată și mai frumoasă, și undeva, în inimi, începeau să se legene dorințe încă necunoscute.

Drumul trebuia să dureze timp de aproape cincisprezece evoluții ale planetei stinse. Mersul astronavei, condus de creierii electronici, era supravegheat, cu rîndul, de cîte o echipă de doi astronauți, iar timpul celorlalți era împărțit în perioadele de somn prelungit și studiul datelor culese pe planeta stinsă sau în timpul zborului. Dacă nu intervenea nimic neprevăzut, zborul trebuia să se desfășoare ca o lungă și meritată odihnă.

— Am plecat, Es.

— În sfîrșit, am plecat, Ad...

Rămăseseră numai ei doi, în sala de comandă. Ceilalți dormeau, respirînd încet, fiecare în fotoliul lui. Căștile narcotice le acopereau ochii.

— Ne vom mai întoarce aici vreodată?

— Nu cred să ne mai putem întoarce, Ad. Dacă cei de pe Noua ar fi găsit mijlocul de a zbura mai repede decît pînă acum, ar fi trimis pînă la noi măcar o astronavă, dar de cînd au plecat abia ne-au putut trimite două mesaje... Cu astronavele de azi nu ne putem permite să facem simple excursii din Noua pînă aici... Pentru că asta vrei tu: să putem veni, cîndva, într-o excursie, să revedem leagănul civilizației noastre. Nu?

— Și totuși trebuie să se depășească o dată viteza asta apăsător de înceată!

— Da, trebuie... Dar vom mai apuca noi ziua aceea ? Pe Noua sînt atîtea de făcut !

— Nu pot să-mi închipui că nu voi zbura cu viteza de peste lumină !

— Nici eu. Dar...

Astronava zbura lin, nelăsînd să se simtă cu nimic accelerațiile. Trebuia să ocolească, la început, cîteva roiuri compacte de meteoriți, dușmanii de temut ai astronauților. După acest ocol, care o apropia cu puțin de steaua centrală, urma să iasă din sistemul planetar, îndreptîndu-se către Noua. Drumul era dinainte calculat și înscris pe harta astrală ce îmbrăca pereții sălii de comandă.

Ad se aplecă asupra cadranelor de direcție, încercînd să-și concentreze toată atenția. Ceva, nu știa nici el bine ce, îi apăsa gîndurile. Ce neclar și nou sentiment, durerea de a părăsi o planetă moartă, deși trăiești din plin bucuria zborului către ai tăi... Ar fi trebuit să se simtă inundat de fericire... Și totuși nu era... Dar omul nu este oare copleșit de durere cînd îi moare un prieten, deși are în jurul lui atîția alți prieteni vii ? Și, apoi, dacă omenirea s-a obișnuit cu înmormîntarea celor dragi, cine a mai încercat vreodată sentimentul înmormîntării unei planete întregi ? Așa plecau ei acuma, ca de la o înmormîntare, lăsînd, în vastul cimitir al sistemului, planeta moartă ce le fusese pînă atunci mamă.

Cînd populația planetei plecase, cu nesfîrșite trenuri-rachetă, spre Noua, toți știau că încă mai rămăseseră, în urma lor, cele două colonii, acolo, pe sateliții artificiali. Cînd plecase, cu zece evoluții în urmă, prima colonie, mai rămăseseră ei, ultimii locuitori ai planetei... Acum, însă, ei nu lăsau în urma lor decît tăcerea indicatorului oprit pentru veșnicie pe dunga argintie a despărțirii... Nu erau oare mai legați de planeta stinsă decît de Noua, pe care ei nici n-o văzuseră vreodată ? Și cîte lucruri neașteptate — se gîndi el — vor găsi pe Noua ? Cele două mesaje primite de acolo descriau o viață

clocotitoare. Condițiile de viață erau asemănătoare celor de odinioară pe planeta lor, în vremurile fericite. Și era apă, multă apă... Nu fusese nevoie, comunicau mesajele, să se instaleze nici măcar o singură uzină de apă. Asta însemna o economie uriașă de energie, care putea fi întrebuințată în alte scopuri. Fără îndoială, pe Noua viața se dezvolta tumultuos și oamenii erau fericiți. Erau fericiți pentru că omenirea știuse să preîntîmpine distrugerea, mutîndu-se din timp de pe planeta amenințată de moarte. Dacă dezastrul s-ar fi produs cu cîteva mii de evoluții înainte, toată populația ar fi fost condamnată la pieire. Lumea în care trăiau, în care totul era al tuturor, în care forța cea mai firavă era înzecită, printr-o organizare și o tehnică fără greș, știuse să înfrîngă încercuirea morții cosmice. Dar sentimentul neclar, de tristețe, pe care îl încerca Ad, nu-i stăpînea oare și pe cei de pe Noua, această tînjire după planeta-mamă ? Și cum sună oare în muzica lor de acum, pentru cei de pe astronavă neștiută încă, dorul după meleagurile părăsite în depărtările Cosmosului ?

Îl trezi din gînduri un curent înțepător din casca de comandă. Un zigzag roșu îi trecu prin fața ochilor. Avertizoarele semnalizau neîntrerupt. Tresări speriat și privi cadranele. Acele indicatoarelor vibrau ușor, anunțînd undeva, departe, în spații, prezența unei atracții aproape imperceptibile. De unde ? Vreun asteroid rătăcit ? Privi harta astrală și, fără să vrea, sări în picioare. Detectoarele simțeau, deși foarte slab, suflul unei planete. Misterioasa și amenințătoarea planetă albastră...

Suci cu putere direcționalele, pentru a corecta poziția astronavei. Dar amortizoarele continuau să semnalizeze. Atracția devenea mereu mai stăruitoare. Es îl strigă, fără să se întoarcă, de la tabloul de calculatoare :

— Ce s-a întîmplat, Ad ? Asteroizi ?

— E mai grav. Se simte planeta albastră.

— Cu neputință ! Drumul nostru trece mult prea departe de ea.

— E totuși planeta albastră, Es.

— Ne-am redresat ?

Ad privea, încordat, cadranele.

— Nu. Sîntem atrași pe curbă. Să comand un impuls suplimentar ?

— Da ! Cît mai repede !

Motoarele se încordară, mugind înăbușit, și astronava tremură, o clipă, încercînd să-și schimbe direcția.

— Ne-am redresat ?

— Prea puțin.

— Încă un impuls suplimentar !

— Nu putem repeta impulsurile atît de repede, Es ! Știi bine că se consumă o energie enormă !

— N-avem de ales. Trebuie să ieșim imediat din atracția planetei albastre !

Ad repetă mișcarea, o dată, apoi iar, dar avertizoarele continuau să vibreze din ce în ce mai speriate. Atracția își accentua, treptat și nemilos, intensitatea.

— Nu ne rămîne decît să încercăm un impuls maxim !

Ad protestă, aproape fără voie :

— Dar asta înseamnă...

— Știu ce înseamnă, îi răspunse Es. Vom consuma dintr-o dată o cantitate enormă de combustibil. Dar altfel nu mai putem înfrînge forța care a și început să ne supună ! Lasă-mă pe mine !

Îl împinse ușor pe Ad și-i luă locul în fața cadranelor de direcție. Conectă dispozitivele de impulsionare, cu o dexteritate care îl făcu pe Ad să uite teribila amenințare care îi pîndea. Privind siguranța cu care lucra Es, pregătind în infime fracțiuni de secundă operații atît de complicate, Ad se gîndi,

încă o dată, admirîndu-l, că echipajul lor avea unul dintre cei mai pregătiți conducători de astronave din generația lor.

Zvîcnirea fu extrem de dureroasă. Impulsul maxim, prin acționarea motoarelor auxiliare, trebuia să scoată astronava din cîmpul de atracție, dezvoltînd în cursul cîtorva secunde energii uriașe. Un val negru îl fură, pentru o clipă, urmat de o lungă amețeală. Cînd își reveniră, Es și Ad se repeziră la cadrane. Pe ecranul sălii de comandă, planeta albastră se vedea mereu mai clar.

— Nu mai putem ieși din atracție...

— Și acum ?

— Deconectează căștile narcotice și anunță un consult general !

Es apucă din nou direcționalele și împinse lin astronava pe curbă.

Peste cîteva clipe se roteau, ca un satelit, deși la o distanță enormă, în jurul planetei albastre. În sala cea mare de comandă, astronauții îți începeau consultul.

*

De mult, cu sute de evoluții înainte, cînd abia începuseră să pipăie, timizi, spațiul dimprejur, oamenii planetei acum stinse își îndreptaseră în mod firesc privirile către planeta albastră, nădăjduind să-i dezvăluie tainele. Era cea mai apropiată de ei și, după toate probabilitățile, avea condiții de viață asemănătoare. Celelalte planete interioare, mult mai apropiate de soare, erau încă în stare de incandescență, iar cele dinspre marginea sistemului lor erau de mult supuse unor geruri de sute de grade sub zero. Planeta albastră fusese cercetată de la distanță, încă înainte de epoca primelor zboruri cosmice, prin aparate din ce în ce mai complexe și mai puternice. Ceea ce îi atrăgea, mai ales, era apa. Planeta albastră avea mai multă apă decît sol. Pe planeta lor, oamenii

duceau o luptă necurmată, de milenii, pentru apă, şi aproape jumătate din forţele tehnice obţinute de oameni erau cheltuite pentru obţinerea acestui lichid preţios, fără de care viaţa nu poate exista. Prima expediţie plecată spre planeta albastră — o, asta fusese cu multă, multă vreme înainte ! — se pierduse fără nici o urmă. Oamenii nu au aflat niciodată dacă astronava ajunsese măcar în preajma planetei albastre, sau dacă o absorbise spaţiul cosmic înainte de a se fi putut apropia de ţinta călătoriei. E drept, însă, că pe vremea aceea astronavele erau — sau cel puţin aşa li se părea lor acum — atît de greoaie, încît angajarea în spaţii era privită ca un act de eroism. După un timp, cînd zborurile deveniseră mult mai sigure, plecaseră alte două astronave. Nu s-au mai întors nici ele. Reuşiseră, doar, să trimită un singur mesaj. Banda pe care fusese imprimat se mai păstra şi acum în muzeul planetei, dincolo, pe Noua. Nu se recepţionaseră clar decît cîteva cuvinte izolate, pe care savanţii timpului, punîndu-le în legătură cu observaţiile anterioare, le-au interpretat drept semnalarea unor cutremure gigantice care zguduiau toată suprafaţa planetei albastre. Ceea ce s-a şi confirmat apoi, în parte, cînd, nu după mult timp, o astronavă s-a apropiat în sfîrşit de planeta albastră, reuşind să zboare în jurul ei şi să se înapoieze. Astronauţii primiseră consemn strict să nu coboare. Observaţiile lor arătau că planeta albastră trăia perioada unor continui frămîntări ale scoarţei, totul se mişca asemeni unei mări, nimic nu părea stabil. Un timp, s-a hotărît interzicerea cercetării planetei, din astronave. Mai tîrziu, însă, cercetările au fost reluate, deoarece apa îi atrăgea, cu o forţă irezistibilă. Dar astronavele plecate într-acolo cu misiunea de a coborî pe solul planetei, două astronave perfecţionate, conduse de cei mai buni astronauţi ai timpului, s-au înapoiat fără să-şi fi putut îndeplini misiunea. Detectînd, în atmosfera planetei albastre, prezenţa unor puternice radiaţii, astronauţii se limitaseră la cercetările efec-

tuate din depărtarea zborului. Nici observațiile lor nu reușiseră, însă, să aducă prea multe clarificări. Apoi, opiniile cele mai contradictorii și-au făcut loc printre savanți și în mijlocul populației. Unii socoteau că planeta albastră ar fi în stăpînirea unor specii necunoscute de animale dezvoltate pînă la proporții necunoscute, tocmai din cauza radiațiilor ce împînzeau atmosfera. Alții, atribuind rațiune acestor giganți a căror existență nu era de altfel cu nimic dovedită — scriseseră biblioteci întregi de literatură halucinantă, în care se vorbea despre posibilitatea apariției unor năvălitori de pe planeta albastră, ființe monstruoase, dezvoltate după o linie biologică încă necunoscută, poate chiar contrară celei de pe planeta acum părăsită. Alții, bazîndu-se pe faptul că din cercetările de pînă atunci nu se înregistrase în nici un fel urma activității vreunor ființe raționale, susțineau că planeta albastră este locul unor explozii nucleare libere, ceea ce ar fi interzis pentru totdeauna, sau pentru foarte multă vreme, coborîrea pe solul ei. Exista și părerea că acolo, pe planeta albastră, ansamblul condițiilor fizico-chimice este total impropriu dezvoltării formelor superioare ale vieții — și acestei păreri i se adăugau rezultatele alarmante ale cercetărilor privind lumea microorganismelor, mult mai plină de primejdii, se părea, decît chiar exploziile nucleare libere. Într-adevăr, dacă oamenii luau măsuri de precauție împotriva unei explozii nucleare, n-ar fi putut face aproape nimic împotriva unor microorganisme nocive necunoscute, care scăpau mijloacelor obișnuite de detectare.

Dispariția astronavelor, opiniile savanților — care, oricît de contradictorii, erau totuși de acord în privința existenței unor grave pericole — făcuseră ca planeta albastră să fie însemnată cu minus pe hărțile astrale, iar oamenii se obișnuiseră, generație după generație, s-o considere drept un ținut al adversității și morții.

Poate că, atunci cînd a fost hotărît marele exod, oamenii ar mai fi încercat, totuşi, să exploreze, încă o dată, planeta albastră, pentru a se convinge dacă este posibilă popularea ei, cu atît mai mult cu cît mijloacele de zbor şi de cercetare a planetelor erau cu mult superioare celor din trecut. Se ridicase, însă, un argument împotriva căruia nu exista nici cea mai slabă obiecţie. Transformările rapide prin care trecea planeta lor, grăbindu-i agonia, puteau să provină din cauze ce angajau întregul sistem planetar şi, într-un viitor oarecare, chiar extrem de îndepărtat, planeta albastră n-ar fi scăpat, în acest caz, de această necruţătoare „boală cosmică". Transmutarea întregii populaţii pe o altă planetă trebuia făcută sub semnul unei siguranţe depline, nu numai în ceea ce privea zborul, ci mai ales viitorul planetei în care urmau să trăiască nesfîrşite generaţii. De aceea, planeta albastră n-a intrat, de la bun început, în pregătirile lor, şi au ales o planetă îndepărtată, dar sigură, în inima Galaxiei.

Şi acum, astronava, ultima, singura astronavă, devenise satelitul planetei albastre, care purta pe toate hărţile astrale semnul minus...

*

Pedepsele, în lumea planetei a patra, erau necunoscute. Şi, totuşi, ascultîndu-l pe Ad, un straniu sentiment de ciudă încerca echipajul. Cum de greşise Ad atît de grav direcţia ? Detectoarele astronavei erau de o fineţe considerată ca şi absolută, şi ar fi trebuit să-i semnalizeze cea mai neînsemnată tendinţă de abatere de pe orbita calculată cu maximum de precizie. Sau poate că nici nu era vinovat Ad, şi fenomene noi se desfăşurau în spaţii, fenomene care scăpau, deocamdată, detectoarelor...

— Ce credeţi că trebuie să facem acum ? întrebă Es.

Lor, fizicianul coloniei, care supraveghea consumul de energie, răspunse fără nici o ezitare :

— Impulsul maxim a consumat o cantitate neprevăzută de combustibil. Poate că am reuşi să înfrîngem atracţia, dar s-ar produce o nouă pierdere de energie. Avem înaintea noastră un zbor lung şi în timpul lui se mai pot întîmpla multe. Trebuie neapărat să ne refacem cantitatea iniţială de combustibil, fie înapoindu-ne pe planeta stinsă, fie...

Lor tăcu. Părea nehotărît să-şi exprime gîndul pînă la capăt.

— Spune, Lor. La ce te-ai gîndit ? interveni Es.

— ...fie încercînd s-o obţinem de aici...

— De unde ? Din spaţiul cosmic ? Nu te înţeleg, Lor !

— Nu din spaţiul cosmic. De pe planetă.

Toate privirile se îndreptară către ecranul ce ocupa un perete întreg. Planeta albastră se rostogolea grăbită şi ameninţătoare, ţinîndu-i în braţele nevăzute ale forţei de atracţie.

— Va trebui să coborîm pe planetă, continuă Lor, şi să extragem de acolo toată rezerva de combustibil de care avem nevoie. Compoziţia chimică a solului ne este cunoscută.

— Dar planeta este minus ! Ştii bine că au fost interzise de mult expediţiile către planeta albastră !

— Acum noi reprezentăm, aici, întreaga populaţie de pe Noua. Va trebui să hotărîm altfel. Nu putem accepta să ne rotim la infinit în cerc închis. Asta ar însemna moartea sigură. Dacă încercăm să înfrîngem atracţia, punem în primejdie continuarea zborului. Coborînd pe planeta albastră avem totuşi o şansă...

— Dar va trebui să răscolim toată planeta, pentru a găsi ce ne trebuie !

— De ce ? Spectrografele, observatoarele directe, pot lucra şi de aici, din astronavă. Ne vom coborî numai după

ce vom fi stabilit cu exactitate locul unde ne putem instala uzina mobilă...

Discuţiile prea îndelungate nu intrau în felul de viaţă al oamenilor de pe planeta albastră. Argumentele lui Lor erau convingătoare, şi consultul astronauţilor aprobă coborîrea pe planeta albastră. Semnul minus care o însoţea pe hărţile cerului urma să fie înfruntat şi, poate, să dispară.

*

— Es, priveşte !

Jos, pe planetă, era începutul zilei. Se zărea întinderea unei ape albastre — o, albastrul acesta pe care generaţii nenumărate îl contemplaseră din depărtările cosmice ! — atît de aproape, încît parcă vedeai şi crestele albe ale valurilor. Albastrul era presărat cu o puzderie de mărgele care parcă se revărsau din mîna întinsă a unei peninsule subţiri. Din astronavă se distingeau, ca pe un tablou uriaş, amănuntele reliefului. Apăru, prelinsă din continentul cel mai masiv, o altă peninsulă, ca un triunghi cu vîrful în jos. Din vîrful peninsulei picura, ca o lacrimă, o insulă. Undeva, în vîrful triunghiului, luceau mici puncte albe.

— E o aşezare, Es !

— Apropie lentilele la maximum !

Ad potrivi vizoarele, privind încordat.

— Este într-adevăr o aşezare omenească ? întrebă Es.

— Nu se mai vede nimic clar. Între noi şi suprafaţa planetei trec nori alburii...

— Vechile cercetări n-au ajuns niciodată la concluzia că planeta albastră ar fi locuită de oameni. Iar fiinţele monstruoase despre care se vorbea uneori ar fi putut să-şi construiască aşezări ?

— Nu există atîtea vietăţi care trăiesc în colonii, clădindu-şi adevărate oraşe ? De ce trebuie să fie neapărat oameni ?

Pînă acum, de cînd ne rotim în jurul planetei, nimic n-a trădat prezenţa oamenilor. Ar fi trebuit să întîlnim măcar cîteva nave zburătoare.

— Dar dacă ei încă nu cunosc zborul ?

— Am fi văzut oraşe, drumuri, canale...

— Ei n-au nevoie de canale, Es. Asta s-a întîmplat numai la noi. Aici este apă mai multă decît ar trebui pentru două planete...

Se apropiau de locul ales pentru coborîre. Astronava îşi oprise motoarele.

— Prieteni, vorbi Es la microfonul ce răspîndea comenzile în toate încăperile astronavei, sînteţi pregătiţi ?

Astronauţii răspunseră, pe rînd : erau gata. Locul de coborîre fusese ales lîngă pereţii unui masiv muntos, cu vegetaţie rară, în care detectoarele cu unde semnalaseră o mare abundenţă de elemente necesare fabricării combustibilului. Cîmpia ce se întindea de la poalele muntelui părea stearpă, ferindu-i astfel de apropierea nedorită a fiinţelor încă necunoscute de pe planeta albastră. Vegetaţia prea abundentă, fluviile şi lacurile fuseseră evitate, deoarece ar fi putut ascunde prezenţa unei faune duşmane.

Timp de cîteva zile, ţinînd astronava nemişcată deasupra locului ales pentru coborîre, astronauţii au cercetat solul, pe un perimetru imens, stabilind în amănunţime amplasarea viitoarei rampe. Sondele încercaseră structura şi rezistenţa solului, atmosfera fusese analizată de zeci de ori, în laboratoarele astronavei toate reacţiile pentru separarea microorganismelor îşi spuseseră cuvîntul. Planeta albastră părea primitoare. Dar cîte pericole se ţineau oare ascunse în aceste întinderi tăcute ? Ce viaţă stranie mocnea în rocile arse de soare ale muntelui şi în nisipurile nemişcate ? Poate că stăpînii planetei albastre urmăriseră toate mişcările astronavei, aşteptînd să-i vadă pe astronauţi coborînd, pentru a-i reţine, apoi, în puterea lor necunoscută, de unde nu-şi vor mai

putea lua niciodată zborul către nemărginirile Galaxiei... Analiza solului și atmosferei, deși mulțumitoare, nu adusese încă liniștea și siguranța.

Coborîrea a început într-un sfîrșit de noapte. Astronava s-a apropiat lin de sol, coborînd vertical, apoi și-a oprit motoarele, rămînînd suspendată, ca legată de un fir nevăzut, și a lansat microplanele de cercetare. Cînd primii doi astronauți, Ad și Lor, au coborît de pe microplane și au comunicat că totul era în ordine, cei de pe astronavă erau gata să dea drumul sirenelor, de bucurie, dar s-au mulțumit să-și strîngă mîinile, grăbindu-se apoi să execute comenzile pentru așezarea astronavei pe sol. Apoi a venit și clipa cînd astronava s-a oprit, tăcută, pe planeta albastră și oamenii s-au privit uimiți de ușurința cu care se executase totul.

*

Aerul, prea bogat în oxigen, îi înăbușea. Cîndva, cînd atmosfera planetei acum stinsă nu începuse încă să se piardă în spațiile cosmice, așa trebuia să fi fost și acolo. Dar în decurs de cîteva generații, cît durase lupta îndîrjită cu forțele necruțătoare ale Cosmosului, cînd mai nădăjduiau să rețină atmosfera sau s-o refacă, și apoi, în răstimpul pregătirilor pentru marele exod, oamenii începuseră să se adapteze treptat cu atmosfera sărăcită de oxigen. Pe sateliții artificiali, lipsiți de orice atmosferă, condițiile erau totuși mai bune, deoarece trăiau sub marele clopot vioriu, înăuntrul căruia se menținea o atmosferă constantă. Pe planetă, în schimb, rarefierea se producea într-un ritm mereu mai grăbit. Trecuseră numai cîteva evoluții de cînd ultima colonie rămăsese singură pe sateliții artificiali, și oamenii nu mai puteau coborî pe solul natal decît la adăpostul veșmintelor de raze protectoare, și chiar și atunci aveau nevoie de oxigen. Acum, pe solul planetei albastre, oxigenul era prea abundent și

organismele lor, încă neobişnuite, se cereau iarăşi protejate de veşmintele de raze. Au trebuit să le adauge şi o uşoară ţesătură degravifiantă, deoarece forţa de gravitaţie a planetei albastre le dubla greutatea, stînjenindu-le mişcările. Oricum, nu fusese nevoie de complicatele costume construite pentru coborîrea pe planete, a căror atmosferă avea cu totul altă compoziţie, sau pe care gravitaţia, clima, densitatea electrică i-ar fi împiedicat să poată circula liber. Planeta albastră se dovedea a fi foarte aproape de vechile condiţii de viaţă de pe planeta acum stinsă. Oamenii, bucuroşi că se pot reobişnui cu senzaţia învelişului matern al atmosferei, lucrau goi, învăluiţi în subţirele lor contururi de raze care le dădeau posibilitatea să respire liber şi să nu-şi simtă greutatea mărită a corpului.

Rocile muntelui lîngă care se oprise astronava conţineau din belşug tot ce le trebuia pentru procurarea preţiosului combustibil. Aşa cum erau obişnuiţi de totdeauna, astronauţii şi-au împărţit în amănunţime operaţiile şi munca a pornit să se desfăşoare ca şi cînd nu locuiseră pînă atunci altundeva în afara planetei albastre. Operaţia principală era extragerea elementelor rare, folosite pentru obţinerea energiei motoarelor cosmice. Uneltele coborîte de pe astronavă fuseseră transportate pe munte şi începuseră să lucreze, cu duduitul lor monoton şi egal. Lamele prelungi ale fierăstraielor de oţel galactic tăiau fără încetare cuburi masive de rocă, pe care braţele suple ale transportoarelor le duceau lîngă cupola străvezie a cuptorului de dezintegrare. Odată introdus în cuptor, blocul de rocă părea o bucată de gheaţă ce începea să se topească încet, scoţînd aburi leşioşi ce dispăreau brusc, la contactul cu peretele semisferic. Şiroaie alburii se prelingeau, apoi, supte de ţevăria ce înconjura cuptorul la bază, ca un ornament complicat de liane. Supuse descompunerii simultane, blocurile de rocă dispăreau unele după altele, lăsînd în locul lor numai elementele prime, care

erau apoi triate rapid de un separator electronic ce reținea numai substanțele rare, necesare obținerii de combustibil. Celelalte elemente erau combinate între ele și abandonate în rîpile muntelui. Trecuseră abia cîteva fracțiuni ale zilei, și depozitul astronavei începuse să primească primele bare de metal galben strălucitor, alături de grăunțele albe ale metalelor care închideau în atomul lor puteri uriașe. Lor supraveghea operațiile, cu zîmbetul omului căruia i se confirmă pe deplin anticipațiile.

— Planeta albastră este, pentru noi, un rezervor fără fund, îi spuse el lui Es. Cei de pe Noua vor rămîne uimiți cînd le vom povesti toate aceste întîmplări. Și avem ce povesti...

— Încă nu știm mai nimic despre planetă. Abia am coborît. Aș vrea să ne vedem din nou în spații. Acolo mă simt mai în siguranță. Aici mă aștept mereu să ni se întîmple ceva neprevăzut. Necunoscutul ne pîndește din toate părțile. Grăbește-te, Lor, cu extragerea metalelor tale ! Vreau să plecăm cît mai repede !

Între timp, fierăstraiele de oțel galactic despicau din masa muntelui cantități din ce în ce mai mari de cuburi. Suprafețele de granit, retezate fără nici o fisură, luceau orbitor în lumina soarelui. Brațele transportoarelor se apropiau atent de aceste uriașe jucării geometrice, le pipăiau cu lungile lor degete metalice, care apoi se încolăceau din toate părțile, apucînd cuburile într-o strînsoare nemiloasă. Articulațiile transportoarelor păreau fragile, gata să se frîngă de cum vor încerca să ridice namila de stîncă, a cărei latură întrecea înălțimea a trei astronauți. Dar, în clipa cînd Ad, care supraveghea aceste operații, apăsa pe pîrghia de comandă, transportorul ridica fără nici un efort blocul. Relația dintre forțe părea că s-a răsturnat brusc, și blocul de stîncă și-a pierdut dintr-o dată greutatea, rămînînd un sim-

plu simbol geometric. Braţele transportorului păreau, în schimb, că nici nu depun întreaga lor putere pentru a ridica lin colosul de piatră. Ţinîndu-l strîns, ca pe o pradă uşoară, transportorul păşea apoi pe picioarele lui scurte, terminate cu un fel de labă circulară ce se lipea ca o ventuză de teren.

Blocurile nu se tăiau numai pentru dezintegrarea minereurilor. Cea mai mare parte din ele era cărată nu departe de astronavă, unde o altă echipă de astronauţi netezeau un pat imens, pe care erau apoi aşternute blocurile, unul lîngă altul. Suprafeţele netede se alipeau fără să lase nici o crăpătură. O linie subţire, abia perceptibilă, indica locul unde două blocuri de stîncă se împreunaseră pentru a face un singur corp. Alăturate şi apoi suprapuse, în două straturi, cuburile pregăteau viitoarea rampă de lansare a astronavei. Solul planetei, care se dovedea atît de primitor, la coborîre, trebuia transformat într-o platoşă puternică de granit, de pe care urma să-şi ia zborul astronava. Muntele se pleca în faţa astronauţilor, aşternîndu-li-se la picioare. Planeta albastră părea primitoare şi supusă.

Cu puţin înainte de venirea nopţii, lucrul a încetat. Transportoarele şi celelalte maşini-unelte au fost aduse lîngă astronavă, iar astronauţii s-au înapoiat în sala cea mare, pentru a face suma operaţiilor de peste zi. Jur împrejurul astronavei ce se ridica tăcută către cerul înstelat se instalase o barieră înaltă de raze, mai densă şi mai dură decît orice metal. În mijlocul acestui inel de nepătruns, astronauţii erau la adăpost de orice încercări ale necunoscutelor forţe de pe planeta albastră.

Coborîrea se efectuase atît de uşor, lucrul de peste zi se dovedise spornic, şi astronauţii erau veseli, ca şi cînd s-ar fi aflat într-o excursie.

Soarele plutea, imens, pe linia orizontului, topind nuanţele albastre ale bolţii. În spate, crestele munţilor se desenau

nelămurit, încă în noapte. Un freamăt ușor cobora către poale, ca și cînd munții s-ar fi scuturat de umezeală. Viața zilei se trezea pe planeta albastră.

— Îl recunoști, Es ? Așa arăta Soarele cîndva și pe planeta noastră. Toate vechile tablouri ni-l arată așa cum îl vedem noi acum. Știam că așa a fost, și totuși tablourile acelea aveau parcă ceva străin pentru mine. Nu văzusem niciodată cerul de dimineață în aceste culori...

Ad și Es ședeau lîngă blocurile de piatră care așteptau să fie așezate la locul lor, pe platforma de lansare, și priveau răsăritul soarelui. Îmbrăcămintea de raze le tremura, ca un abur, în răcoarea zorilor.

— Nu este decît efectul atmosferei, răspunse Es. La noi, cerul este mereu întunecat. Aici lumina soarelui se filtrează prin acest imens ocean aerian. De aceea o și numeam planeta albastră.

— Știu, ca și tine, de unde provine acest efect mirific. Dar, pentru că nu l-am văzut decît pe pînzele pictorilor vechi, mi se pare de o frumusețe stranie, inexplicabilă... M-am obișnuit cu soarele văzut de la noi, roșu închis, încruntat, avînd în el puteri uriașe de viață, dar nevroind să ni le trimită...

— Viața nu este răspîndită în univers după un raționament omenesc, vorbi, înciudat, Es. Aici, pe această planetă minus, descoperim tot ce ne lipsea nouă. Și cui folosesc aici atmosfera, apa, sursele de energie ? Acestor arbuști piperniciți, sau poate copacilor nemișcați ce înconjoară poalele munților ? Sau păsărilor speriate de venirea noastră ? Ai văzut cele două calote de ghețuri ale planetei albastre ? Dacă le-am fi putut ridica fără greutate, ca pe niște capace, și le-am fi dus pe planeta noastră, s-ar fi scutit atîta energie consumată pentru pomparea apei...

— Ne-ar mai fi trebuit și aer, Es.

— Da, ne trebuie și aer... Și aici, aici, pe această planetă inutilă, există și aer, și apă !

Es lovi cu pumnul în blocul de stîncă de care sta rezemat.

— Inutilă și blestemată ! Aici au pierit atîtea astronave, atîția oameni, dintre cei mai îndrăzneți și mai pregătiți, au fost înghițiți de atmosfera aceasta care te încîntă pe tine ! Vechile tablouri ! Avem timp oare să ne mai amintim de vechile tablouri ? Trebuie să părăsim cît mai curînd această planetă. Inutilă și blestemată... Cui folosesc toate acestea ?

— Viața are legile ei, o știi prea bine, Es. Dacă aici există aceste condiții, vor apărea cîndva și oameni, poate întocmai noua, și ei vor învăța să folosească tot ce le pune la îndemînă această planetă bogată.

Es îl privi lung, fără să-i răspundă. Ad avea dreptate. Dar pentru Es exista o singură lume, cea de pe Noua, și el avea datoria să ducă ultima astronavă acolo, în marea familie. Dacă aici, pe planeta albastră, vor apare cîndva ființe gînditoare, deocamdată nu-l preocupa.

— Să începem lucrul, Ad.

Pe scara de la intrarea astronavei coborau ceilalți. Soarele se ridicase, învăluind priveliștea într-o pulbere aurie. După cîteva clipe, răsună din nou scrîșnetul fierăstraielor care tăiau rocile din munte, transportoarele porniră iar să păşească, indiferente, parcă puțin somnoroase, cumpănind în brațele metalice marile cuburi ale rampei de lansare. De sus, din munte, unde zburase cu microplanul, la postul de telecomandă al transportoarelor, Ad cuprindea toată priveliștea cîmpiei aride, netedă ca în palmă. Astronava, privind vertical către cer, părea roșie în bătaia soarelui de dimineață, un roșu viu, strălucitor, muiat în nuanțe argintii, care biruiau treptat. Un punct alb se rotea în jurul astronavei, într-o spirală lentă, de jos în sus, apoi în sens invers. Es controla, din microplan, suprafața exterioară a astro-

navei. Din cînd în cînd, microplanul se oprea, lipit de pereții astronavei, ca o gînganie. Apoi pornea iar, rotindu-se uniform.

Urmărind mișcarea de du-te-vino a transportoarelor, Ad își degajă veșmîntul de raze, în dreptul picioarelor, descoperindu-le pînă la glezne. Avu, mai întîi, senzația că a nimerit într-o baie de apă caldă și laba piciorului zvîcni, fără voia lui, ca și cînd ar fi vrut să iasă din mediul neprietenos în care intrase. Apoi se obișnui. Talpa, acoperită cu un strat subțire, izolant, nu simțea căldura pietrelor.

— Acum, în orele dimineții — se gîndi el — căldura este perfect suportabilă. Mai tîrziu, la amiază, nu voi mai putea sta fără veșmîntul de raze. Cu timpul, însă, cred că m-aș obișnui. Și dacă n-am mai avea veșminte de raze? Ar trebui să căutăm umbra. Sau poate ne-am întocmi veșminte din altceva... Poate chiar din frunze...

Lîngă el creștea un arbust pitic, cu frunze subțiri, groase și negricioase. Ad rupse vîrful unui ram și îl privi atent. Nu semăna cu nici una dintre plantele planetei lui, care creșteau tîrîndu-se pe pămînt, din cauza vînturilor puternice și a frigului. Între frunze se ascundea un fruct mic, sferic, gălbui. Ad îl desprinse de pe ram și îl desfăcu încet. Două semințe tari zvîcniră afară din închisoarea lor cărnoasă. Aici erau, deci, germeni ai vieții vegetale de pe planeta albastră. Oare s-ar putea dezvolta pe altă planetă? Pe Noua, de pildă? Astronavele planetei stinse colindaseră întreg sistemul din care făceau parte, dar nu descoperiseră nicăieri, pînă atunci, viață, decît în formele cele mai rudimentare, în condiții mult deosebite de cele ale planetei lor. Și aici, pe planeta albastră, considerată de totdeauna ca dușmană a vieții, însemnată pe hărțile astrale cu semnul minus, aici viața începuse să se dezvolte, atît de asemănătoare cu a lor... Cum vor privi cei de pe Noua aceste desco-

periri ? Semințele acestea, pe care le ținea în mînă, închideau în ele puterea biruitoare a vieții.

— Ce s-a întîmplat, Ad, de ce s-au oprit transportoarele ?

În fața lui coborîse Es, cu microplanul lui alb. Ad rămase o clipă cu semințele în palmă, neștiind ce să răspundă. Apoi, întinse palma către Es :

— Priveam aceste semințe... Uitasem...

Într-adevăr, transportoarele se opriseră în diferite locuri, ca și cînd fiecare s-ar fi hotărît să reflecteze dacă operația pe care o făceau este sau nu utilă. Ad manevră semnalele de telecomandă și munca reîncepu.

— Te gîndeai tot la vechile tablouri ?

— Nu, mă gîndeam la venirea noastră aici. Întîmplarea a făcut să coborîm pe această planetă, pe care am ocolit-o întotdeauna. Vom pleca în curînd către Noua. Poate că niciodată nu va mai coborî vreo astronavă pe planeta albastră. Putem oare să ne întoarcem fără a fi cunoscut măcar cîteva din tainele acestei vieți ? Iată arbustul acesta : n-ar trebui să-l ducem pe Noua, pe el sau măcar semințele lui ? Pădurea de colo ascunde, de asemenea, atîtea din tainele vieții de aici. Pămîntul la fel. În văzduh zboară păsări. Putem să le lăsăm aici, necercetate ? Sau să ne mulțumim doar să le înregistrăm pe benzile noastre ?

Cu un bîzîit vesel, un microplan coborî deasupra lor, evoluînd în cercuri din ce în ce mai mici, pînă cînd rămase suspendat. Lor le făcea semne cu mîna.

— Ce-i, Lor, ai nevoie de mine ? întrebă Es.

— Ar trebui să ne consultăm.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic grav. Ar trebui să organizăm strîngerea de material. Nu toate elementele chimice corespund structurii atomice cunoscute de noi. Putem strînge date noi, extrem de interesante, asupra vieții în univers. Pînă acum n-au

lucrat decît cei care fixează peisajul pe benzi. E prea puțin, Es. Cît mai stăm, putem aduna mult mai mult material. Și apoi...

— Ce ?

— Cred că ar trebui să profităm de condițiile de aici. Putem aduna o rezervă de energie de cîteva ori mai mare decît ne-am propus.

— Dar nu avem nevoie...

— Nici pînă acum n-am crezut că vom avea nevoie, și totuși... Dacă ne vom mai opri undeva ?

— Nu ne oprim nicăieri. Drumul nostru nu se mai apropie de nici un sistem planetar, pînă la Noua.

— Nu se poate ști, Es. Ar trebui un consult.

— Bine. Îl vom convoca chiar astă-seară. Dar părerea mea rămîne neschimbată : nu vom sta nici o clipă mai mult peste ceea ce am hotărît la început. Astronava trebuie să plece exact în clipa stabilită...

După ce s-a înserat, astronauții și-au început consultul, la adăpostul puternicului zid de raze. Au hotărît ca, odată provizia de energie făcută, astronava să mai rămînă încă două zile. Planeta albastră nu-i mai înspăimînta.

Necunoscutul a apărut atunci cînd nici nu-l mai așteptau. Platforma de lansare înconjurase din toate părțile astronava, și nu mai rămăsese decît să o aștearnă și dedesubt, operație pentru care se cerea o pregătire mult mai migăloasă, și o precizie desăvîrșită în execuție. Locurile de unde se extrăgeau marile blocuri de piatră se schimbaseră de cîteva ori, transportoarele conduse de Ad se cățărau tot mai sus, pe crestele munților, întinzînd deasupra rîpelor cabluri puternice pe care coborau cuburile cu reflexe azurii. Depozitele astronavei înghițeau neîncetat mostre minerale, semințe, plante deshidratate și sterilizate, specimene de păsări, animale și insecte, în izolatoare de laborator, sau

în vase speciale în care se reproduceau cît mai exact condiţiile de viaţă de pe planeta albastră. Cu precauţiuni infinite, astronava primea viaţa încă necercetată a planetei albastre, pregătindu-se să o ducă pe Noua, unde, poate, viaţa aceasta elementară va continua să-şi urmeze dezvoltarea.

Siliţi să lucreze la distanţe din ce în ce mai mari, astronauţii îşi stabileau plecările şi sosirile după un plan riguros, pentru a nu fi surprinşi de necunoscut. De fapt, nimeni nu mai încerca vreun sentiment de teamă, dar, deprinşi cu disciplina exemplară a vieţii din colonia de pe satelitul artificial, sau din astronavă, oamenii planetei stinse îşi organizau activitatea conform unui plan minuţios.

În dimineaţa aceea, Ad nu s-a întors la timpul stabilit, şi astronautul care urmărea deplasările microplanelor a acţionat de îndată sirena de alarmă, lansînd, apoi, apeluri pe lungimea de undă folosită de toate microplanele. Ad nu răspundea. Microplanele trimise în urma lui, la locul de unde se extrăgeau blocurile de piatră, au găsit doar pe astronautul care îl înlocuise. Ad plecase exact la timpul stabilit, dar nu putea fi văzut nicăieri, pe drumul cunoscut, către astronavă. Coborîse, oare, într-una din rîpi, unde văzuse ceva care îi atrăsese atenţia? Dacă nu răspundea apelurilor însemna că părăsise microplanul şi se aventurase în mijlocul pădurii, poate... Cu lansrazele pregătite, un grup de astronauţi au pornit să înconjoare munţii, chemînd mereu la postul de emisie. Sub ei, pădurea foşnea liniştită şi cîte o pasăre mai îndrăzneaţă se ridica pînă în dreptul microplanelor, privind întrebător către fiinţele care zburau în învelişul acela cornos, alb, necunoscut încă în văzduhul planetei albastre.

— Ad... răspunde... unde te găseşti?... răspunde...

Ad a răspuns, deodată, bine dispus:

— Vă aud... ce s-a întîmplat?

— Ad, răspunde...

— Vă aud... ce s-a întîmplat ?

— Tu ne întrebi ce s-a întîmplat ? Sîntem îngrijoraţi... Unde eşti ?

— Sosesc imediat la astronavă. Nu s-a întîmplat nimic grav. Am veşti pentru toţi !

Coborînd din microplan, Ad alergă către ceilalţi, care aşteptau lîngă astronavă :

— Am... găsit...

Gîfîia, din cauza goanei, şi glasul îi tremura de emoţie.

— Te-ai rătăcit ? întrebă Es.

Ad făcu un semn de negare, cu mîna, şi respiră adînc de cîteva ori. Apoi vorbi repede, ca şi cînd ar fi vrut să spună totul într-un singur cuvînt :

— Am găsit o aşezare omenească. E în cealaltă parte a muntelui...

Es se întoarse, instinctiv, către locul arătat de mîna lui Ad. Ceilalţi astronauţi se priveau, tulburaţi, neştiind încă dacă descoperirea lui Ad era îmbucurătoare sau primejdioasă. Toate cunoştinţele lor despre planeta albastră urcară din nou la suprafaţa gîndurilor, înfiorîndu-i. Monştrii pentru care costumele de protecţie nu reprezentau nici un obstacol, astronavele dispărute aici, înainte de a fi putut comunica cu planeta lor, semnul minus cu care era însemnată planeta albastră pe hărţile astrale, toate se învălmăşeau într-o senzaţie de neputinţă, care îi făcea să se adune mai strîns lîngă astronavă. Pe de altă parte, natura atît de blîndă şi de darnică, care îi întîmpinase aici, în locul temutului semn minus, uşurinţa cu care se obişnuiseră cu atmosfera, viaţa aceasta din jur părînd atît de aproape de viaţa dispărută a planetei lor, acestea îi făceau să încerce un sentiment de curiozitate, dorinţa de a şti mai mult decît pînă acum. Dacă Ad le-ar fi adus vestea aceasta în prima zi a coborîrii lor, desigur că teama n-ar fi avut nici o margine. Dar după ce începuseră să se obişnuiască cu această

planetă, totul părea posibil, chiar și întîlnirea cu oamenii...

— Cred că te-ai înșelat, Ad. Nu există oameni pe această planetă. Am cercetat-o împreună, înainte de a coborî, știi prea bine, și n-am văzut nici o urmă a așezărilor omenești.

— N-am văzut, pentru că ei nu au deocamdată așezări de mari proporții. Eu, însă, am văzut una, de aproape. Este aici, dincolo de munte. O puteți vedea oricînd. Sînt oameni ca și noi, numai că s-ar putea ca ei să fie încă în epoca primei liniști.

Lor scoase un strigăt de uimire :

— Prima liniște ? Este... este de neînchipuit să putem vedea asemenea oameni ! Dar sînt chiar oameni ? Și cum ți-ai putut da seama că sînt în epoca primei liniști ?

— Am spus doar că *s-ar putea* să fie în epoca primei liniști. Așezarea lor este la malul unui rîu îngust. Locuiesc în adăposturi făcute din ramuri și plante. Nu par a avea nici o armă, în afară de crengile groase pe care le-am văzut în mîinile celor care păzeau, la marginea așezării, niște animale cu blana lungă, albă. În mijlocul așezării arde un foc, închis într-un cerc de piatră. N-au nici un fel de instrumente mecanice. N-am văzut decît cîteva bărci, pe apele rîului.

— Prima liniște... Asta înseamnă că sînt în urma noastră cu cîteva zeci de mii de evoluții.

— Da, și noi am trecut cîndva prin aceste așezări de pe malul apelor...

— Ei te-au văzut ? interveni Es.

— M-au văzut doi dintre cei care păzeau animalele pe cîmp. Zburam jos, încercînd să-mi dau seama ce fel de vite pasc pe cîmp. Nu i-am văzut de la început. Erau culcați în iarbă. Auzind microplanul, au sărit în sus, cu bîtele în mîini. Se pare că nu cunosc vreo altă armă. Cînd au văzut că în microplan eram și eu, au arun-

cat bîtele şi, agitînd braţele, au pornit să strige ceva. Apoi s-au aruncat cu feţele la pămînt, rămînînd nemişcaţi. Am oprit şi eu microplanul în văzduh, şi i-am putut vedea mai bine. Îi veţi vedea şi voi, aşa cum i-a înregistrat aparatul meu. Poartă părul lung, sînt de statură mult mai mică decît noi. Abia de ne ajung pînă la piept. Sînt înfăşuraţi în nişte ţesături albe în jurul şoldurilor. Probabil sînt ţesături de plante. Nu păreau că se tem de mine, deoarece după un timp s-au ridicat în picioare şi mi-au făcut din nou semne, strigînd şi agitînd braţele. Vitele păşteau liniştite, fără să se preocupe de nimic...

— Repede, Ad, strigă Lor, trebuie să vedem tot ce-ai văzut şi tu !

Se repezi la microplanul lui Ad şi detaşă cu abilitate înregistratoarele, apoi urcă în astronavă. Ceilalţi se grăbiră după el.

— Sîntem toţi aici ? întrebă Es.

— Da.

Es urcă ultimul, blocînd cu grijă uşa de intrare. Manevră apoi generatoarele de raze, înconjurînd din nou astronava cu zidul impermeabil pe care îl ridicau de obicei noaptea. Numai după ce verifică în amănunţime continuitatea zidului invizibil, intră şi el în sala cea mare a astronavei, unde Lor pregătise între timp ecranele.

Se făcu întuneric şi pe ecran apăru mai întîi o pată verzuie, care se legăna ca o apă, întretăiată din cînd în cînd de colţi cenuşii. Erau primele imagini ale solului, luate de Ad. Apoi imaginea începu să se desfăşoare lin, în culorile crude ale dimineţii. Pe malul apei şedea un om, uitîndu-se atent la o luntre răsturnată pe o coastă. Pipăia fundul luntrei şi, din cînd în cînd, scotea din gură ceva, punîndu-l în vreo crăpătură a luntrei, apoi bătea repede cu un fel de ciocan de lemn. Loviturile se auzeau slab, însoţite de icniturile omului. Era întors cu spatele, şi părea a fi voinic, deoarece sub pielea spatelui muşchii îi zvîcneau puternic. Se

auzi un strigăt înăbuşit, scurt şi melodios. Omul se opri din lucrul lui şi se întoarse. Pe mal cobora repede o femeie, ducînd în mîini un vas înalt, cu două toarte lungi. Femeia purta un veşmînt alb, strîns în jurul corpului. Umerii erau goi. Avea părul lung, galben-roşcat, strîns la ceafă şi lăsat să alunece pînă la şolduri, într-o unduire. Se apropie de omul de lîngă luntre, puse vasul şi se aşeză pe o piatră.

— Măreşte la maximum şi încetineşte imaginea, şopti Ad.

Pe ecran începu să crească tabloul, parcă apropiindu-se din depărtările cosmice ale timpului. Femeia îşi ducea amîndouă mîinile spre ceafă, netezindu-şi părul. Privea drept spre astronauţi, ca şi cînd i-ar fi văzut, şi zîmbea. Ovalul prelung al feţei era alb-arămiu. Ochii albaştri şi mari priveau copilăreşte către bărbatul care dusese la gură vasul.

— Opreşte !

Imaginea împietri pe ecran şi toţi astronauţii se apropiară, ca şi cînd ar fi vrut s-o pipăie îndeaproape.

— N-am văzut scena aceasta, murmură Ad.

— Înregistratorul vede mai bine ca tine. Acesta şi este rolul lui, rîse Lor. Aşa arată deci oamenii planetei albastre. Întocmai ca noi...

— Dar ea pare un copil...

— Nu poate fi copil. Corpul îi este dezvoltat, şi apoi această expresie nu o au decît oamenii tineri.

— Dacă n-ar fi atît de scunzi, ar putea oricînd trece drept locuitori ai planetei noastre...

— Umerii sînt aşezaţi mai sus...

— Şi ochii sînt mai apropiaţi...

— Mîinile par mai lungi faţă de proporţia corpului...

Observaţiile se întretăiau, în timp ce pe ecran femeia din planeta albastră rămăsese ca o statuie, alături de bărbatul încremenit cu vasul de culoare roşie la gură. Lor acţionă din nou înregistratorul şi tabloul se însufleţi, mîinile femeii netezir părul galben-arămiu, bărbatul lăsă ulciorul, şi se auziră cîteva sunete melodioase, simple ca un arpegiu. Fe-

meia vorbea. Erau primele cuvinte care se auzeau de la o planetă la alta.

Cînd s-a înnoptat, şi astronauţii se adunară pentru a revedea rezultatele muncii de peste zi, Es hotărî — fără să mai pună în discuţie :

— Rămînem încă o zi. Atît. Rezerva de energie este aproape asigurată, nu mai are nici un rost să mai rămînem aici. Am adunat destul material viu şi mort pentru muzee.

— Dar, Es, tocmai acum ?

— Da, tocmai acum. Nu avem dreptul să riscăm. Nu ştim nimic despre aceşti oameni.

— Nu i-ai văzut ? Ne putem teme noi de oameni din epoca primei linişti ? Cine a mai avut acest noroc nesperat de a putea vedea, vii, oameni de atunci ? Pe planeta noastră nu avem decît mărturii neclare. Aici putem privi în faţă chiar viaţa lor. Cîţi învăţaţi nu şi-ar fi dat şi viaţa pentru a putea pătrunde mai adînc în tainele primei linişti... Gîndeşte-te ce dar nepreţuit pentru cei de pe Noua !

— Avem înregistrările tale...

— Dar este atît de puţin !

— Este destul de mult ! În clipa cînd rezerva de combustibil este asigurată, plecăm. Chiar în acea clipă !

— Dar nici calculele pentru certificarea vitezelor de pornire şi plecare nu sînt gata, Es, spuse Lor.

— Le vom termina mîine. Calculatoarele lucrează fără încetare.

În lumea planetei lor, hotărîrile nu se luau decît de întreaga colectivitate. În astronave, însă, conducătorul zborului putea, la nevoie, să decidă chiar împotriva celorlalţi. Şi Es hotărîse.

Astronauţii intrară în cabinele lor mîhniţi. Erau în mijlocul unei lumi necunoscute şi atrăgătoare, şi totuşi erau siliţi s-o părăsească fără a-i descifra tainele... Intrînd în cabină, Ad potrivi banda înregistratorului şi porni din nou şirul imaginilor de pe planeta albastră, pe micul ecran din

fața fotoliului de dormit. Cînd ajunse la imaginea femeii care își netezea părul, opri. O privi lung, ca pe o cunoștință veche, regăsită cu greu. Adormi așa, străjuit de chipul femeii cu părul galben-roșcat și ochii albaștri.

A doua zi au apărut în preajma astronavei primii oameni de pe planeta albastră. Erau trei, apropiindu-se fără sfială, deși se opreau din cînd în cînd, plecîndu-se pînă la pămînt. Astronauții rămaseră locului, cu lansrazele în mîini, gata să se apere. Cînd Es a făcut semn oamenilor de pe planeta albastră să se oprească, ei au rămas locului. Unul dintre ei a început să vorbească rar, ca și cînd ar fi îngînat un cîntec. Apoi a pus jos un vas, înconjurat la gît cu crengi verzi. S-au prosternat, apoi, toți trei, vorbind toți odată, sau poate cîntînd. Apoi s-au retras, întorcîndu-se mereu din drum și făcînd semne de prietenie cu brațele.

Vasul era scobit într-o rocă albăstrie, ușoară. Era tăiat grosolan, se vedeau bine urmele ciopliturilor. Astronauții l-au cercetat, nedumeriți, ca pe un mesaj venit din străfundurile istoriei, o istorie care le aducea aminte de a lor, deși se desfășura chiar acum, într-o altă lume.

— Poate că ai dreptate, Ad. Oamenii de aici sînt în epoca primei liniști. Vase asemănătoare, vechi de douăzeci de mii de evoluții s-au găsit și la noi...

În vas era un lichid roșietic. După ce au sterilizat cu grijă vasul și au trecut lichidul prin tuburile aparatelor de analiză, stabilind că este nevătămător, Ad a sorbit cel dintîi. Apoi au sorbit și ceilalți. Era un lichid dulceag, plăcut, sucul unor fructe necunoscute. O veselie binefăcătoare i-a cuprins pe toți. Unde erau mesajele despre cumplitele întîmplări de pe planeta albastră ?

Spre seară, cei trei au venit din nou, cu brațele încărcate de flori. Au adunat pietre, rînduindu-le în cerc. Au presărat florile peste pietre și, intrînd în mijlocul cercului, au început să cînte cîntecul lor tărăgănat. Unul dintre ei a presărat ceva într-o piatră scobită, ca un mic vas, și un fum

aromat s-a ridicat în văzduhul înserării. Ad s-a apropiat de ei și, neștiind cum să-i facă să înțeleagă că vin cu gînduri prietenești, l-a atins pe unul dintre ei pe umăr. Omul s-a ridicat și l-a privit pe Ad drept în ochi. Era femeia cu părul galben-roșcat și ochii albaștri. Ea a vrut să apuce mîna lui Ad, dar, dînd de învelișul de raze și simțind o împotrivire nevăzută, și-a retras speriată mîna. Ad a îndepărtat razele și i-a întins o mînă. Zîmbind, femeia a apucat-o, cu oarecare sfială. Apoi ceilalți doi s-au apropiat și ei, încercînd să-l atingă, ca și cînd ar fi vrut să se convingă că există cu adevărat. Păreau mirați, dar nu speriați, și cînd Ad a pornit către ceilalți astronauți, ținînd femeia de mînă, cei doi oameni de pe planeta albastră au venit și ei, murmurînd mereu cîntecul lor tărăgănat.

— Privește-i, Es, a spus Ad, sînt oameni ca și noi. Numai că sînt la începuturile omenirii de pe planeta albastră. Poate că...

Es îl privi liniștit.

— Spune-ți gîndul pînă la capăt!

— Poate că unii ar voi să vină cu noi...

— Unde?

— În Noua...

— Cum?

Es strigase atît de puternic, încît femeia tresări și, smulgîndu-se din mîna lui Ad, fugi către ai ei, care rămăseseră mai în urmă.

— Niciodată! Niciodată nu se va întîmpla asta, Ad! Făcu celor de pe planeta albastră semn să se îndepărteze, apoi spuse sec:

— Intrați în astronavă. Trebuie să dăm drumul zidului de raze.

Es se născuse pe o astronavă ce se înapoia dintr-una din multele călătorii întreprinse pentru aflarea unei noi planete pe care să se instaleze populația planetei lor, ce trăgea să

moară. Acolo, pe astronavă, își începuse studiile, pe care le terminase pe o altă astronavă, ce construia o stație intermediară în Cosmos. Planeta natală n-o cunoscuse decît din cărți, iar cînd o văzuse era aproape pustie. Asprimea și disciplina vieții de astronavă îl învățase cu precizia și sobrietatea. Devenise astronaut în modul cel mai firesc, așa cum un insular învață să înoate din copilărie, tot așa cum a învățat să alerge. Era unul dintre cei mai pregătiți conducători de astronave din generația lui, și cînd i s-a încredințat conducerea ultimei astronave, Es a rămas pe satelitul artificial cu sentimentul unui scurt popas între două zboruri. A simți solul sub picioare, a respira liber și în afara pereților astronavei, a te scufunda în apa unui rîu erau pentru el cîndăteniile de care se putea lipsi fără nici un efort de voință. Nu le înțelegea. Se simțea bine numai în cabina de comandă a astronavei, și lungul drum pînă la Noua era pentru el viața însăși. Cînd se gîndea la viitor își spunea că, odată ajuns la marea familie, trebuia să se pregătească pentru o altă călătorie. Poate că între timp cei de pe Noua au ajuns să elaboreze și tehnica zborurilor intergalactice. O, să depășești limitele strîmte ale Galaxiei, să te avînți dincolo. în infinit... Ce putea să însemne pentru Es planeta albastră ? Un fulg pierdut în cimitirul unui sistem planetar mort. Viața pe care o văzuse aici ? Nu era decît iarba ce crește într-un cimitir. Ce l-ar fi putut reține ? Oamenii aceștia, aflați abia în epoca primei liniști ? Ar fi trebuit un efort uriaș, ar fi trebuit ca toată omenirea planetei acum părăsită să se fi mutat aici, pentru ca acești oameni să poată ieși din curba evoluției îngrozitor de înceată a istoriei. Și ar fi fost oare cu putință ? Poate că da... Pe planeta lor nu se întîmplase oare, cu mii de evoluții în urmă, atunci cînd societatea de azi, a tuturor, abia începuse să se înfiripe, ca părți ale populației, rămase în urmă, să treacă fulgerător către noua societate ? Dar la o asemenea întîlnire a epoci-

lor, pe planete diferite, nu se gîndise încă nici Es, nici altcineva, poate doar vreun poet iubitor de paradoxe. Să ridici populaţia unei planete de pe treapta primei linişti direct pe culmile civilizaţiei cosmice ? Nu, Es nu credea că ar fi cu putinţă, şi de altfel n-avea nici un rost să-şi frămînte mintea cu asemenea probleme irezolvabile. Pentru el totul era limpede : oamenii de pe planeta albastră trebuiau să rămînă cu viaţa lor. Chiar dacă unii dintre ei ar fi vrut, nu aveau ce căuta în Noua. Cum s-ar fi putut integra ei în viaţa marii familii, atît de dezvoltată şi bine organizată ? Nu, ceilalţi trebuiau să înţeleagă, pînă la urmă... Şi totuşi, ceva îl neliniştea pe Es, mai mult decît încercările lui Lor de a-l convinge să-şi prelungească şederea pe planeta albastră. Lor era stăpînit de o pasiune mai lesne de învins sau domolit prin argumentări, el voia să cunoască cît mai multe din tainele vieţii de pe planeta albastră. Pentru Lor era de ajuns să-i mai pună la dispoziţie încă două încăperi, pe care să le transforme în depozite, unde să îngrămădească minerale, insectare, ierbare, şi totul era rezolvat. Mai era, desigur, şi definitivarea calculelor pentru stabilirea exactă a condiţiilor de plecare şi a ultimelor revizuiri de combustibil, dar Es era convins că toate puteau fi gata dintr-o clipă în alta, deoarece calculatoarele lucrau fără întrerupere. Ceea ce îl neliniştea mai mult era tăcerea de care se învăluia Ad şi alţi cîţiva astronauţi. Femeile cu lungi veşminte albe îi atrăgeau, cum atrăsese planeta albastră astronava, pe orbita ei neiertătoare. Ei nu cunoscuseră încă femeia, şi aceste fiinţe de pe planeta albastră aveau ceva tulburător, în părul lor lung şi galben, în cîntecele lor tărăgănate. Iar cînd astronauţii mai sorbeau şi sucul fructelor necunoscute, ceva nou le umbla prin sînge, ca o prevestire. Tot mai mulţi oameni din aşezarea de dincolo de munte veneau acum lîngă astronavă, astronauţii se duceau mereu în aşezarea lor de lîngă rîu. Cel mai tînăr dintre ei, Og, medicul astronavei, îi spusese :

— De ce nu vrei să-i cunoşti mai îndeaproape ? Am mîngîiat părul unei femei. Este mai moale decît veşmintele noastre de raze...

Es ştia foarte bine că aceasta era atracţia cea mai puternică, din care oamenii nici nu încercau să se rupă.

— Nu e din lumea noastră, Og. Nu te vei putea înţelege niciodată cu ea !

— Ba da, Es, este ca şi noi, priveşte-o şi ascultă !

I-a spus cîteva silabe în limba ei necunoscută. Femeia s-a aplecat, a ridicat un vas cu apă şi i l-a întins.

— Ai văzut, Es ? Am învăţat doar cîteva cuvinte, deocamdată, din limba ei. Mîine voi şti mai multe. Va învăţa şi ea limba noastră şi va trăi cu noi, pe Noua, ca în familia ei...

Es a preferat să lase impresia că n-a auzit, şi a schimbat vorba. Ei, deci, se gîndeau că vor lua în astronavă, către Noua, oameni de aici, de pe planeta albastră... Ce se va mai întîmpla acum ? Da, Es ştia ce are de făcut. Trebuia să grăbească plecarea, să plece neîntîrziat, cît aceste sentimente tulburătoare sînt încă neclare. Să plece în primele ore ale dimineţii, lăsînd în căştile narcotice ale astronauţilor să circule somnul. El şi Lor vor sta în cabina de comandă şi cînd ceilalţi se vor trezi, planeta albastră va fi departe, iar ei se vor îndrepta spre Noua...

Cînd Es le-a spus celorlalţi că vrea să vadă şi el aşezarea de dincolo de munte, Og a început, de bucurie, să danseze, învîrtindu-se într-un picior.

— Bravo, Es, ştiam că va birui adevărata înţelepciune ! Voi, conducătorii de astronave, sînteţi înecaţi numai de calcule şi uitaţi foarte uşor că omul e o fiinţă vie, nu un calculator. Uite, Lor, care nu vede nici el decît dezintegrări şi combinări de elemente, şi tot s-a simţit tentat să cunoască oamenii planetei albastre. Vei vedea că am început să ne înţelegem destul de bine cu ei...

Es zîmbi, ca în faţa unui copil capricios şi neştiutor :

— Te-au înțeles cînd le-ai explicat cum am picat noi din cer aici ? Poate că înțeleg și principiile unei astronave ?

— N-au cum să înțeleagă, deocamdată. Ei ne socotesc într-adevăr picați din cer, un fel de...

— Ființe supranaturale, nu ?

— Da, cam așa. Știi cum ne spun ? Fiii soarelui !

— Ei cred, deci, că și soarele poate fi locuit ? Într-adevăr, vă înțelegeți perfect !

— Dar nu asta are importanță, Es. Ei cred că toate stelele sînt locuite, și asta înseamnă mult ! Îi vom face să înțeleagă din ce în ce mai mult, se încăpățînă Og.

— Pentru asta este nevoie de o perioadă lungă, Og, nu ajung sute de generații. Adevărurile se descoperă treptat.

— Bine, să admit că ai dreptate. Totuși, ei înțeleg ceva de la noi, iar astă-seară te vei convinge !

Seara, s-au apropiat de așezarea oamenilor de pe planeta albastră, în microplane. Au coborît chiar în mijlocul așezării. Nu locuiau acolo mai mult de două sute de oameni, de la copii pînă la bătrîni. Toți erau adunați pe un mic platou pietros, în mijlocul căruia ardea un foc domol, înconjurat de pietre. Oamenii aveau o singură locuință, din trunchiuri de copaci, dreptunghiulară. Laturile mici lipseau, fiind înlocuite cu împletituri ușoare de liane care fluturau încet în vînt. Es privea curios mulțimea care foia în jurul lor.

— Stau toți în încăperea aceea ?

— Da. Vrei s-o vezi ?

Înăuntru, încăperea era împărțită în mici celule, cu pereți de împletituri. De la un capăt la celălalt rămînea, printre aceste celule, un spațiu mult mai mare decît se bănuia privind încăperea de afară. Vase mari de piatră cioplită erau așezate la distanțe egale, iar din tavan spînzurau ciorchinii fructelor necunoscute care dădeau sucul dulceag, alături de alte fructe. Un miros plăcut, de odihnă de toamnă, plutea în

încăperea înaltă. Suliţe lungi, cu vîrfuri de piatră, erau aşezate mănunchi lîngă cele două intrări alături de cuţite şi topoare de lemn şi piatră. Pe jos, erau aşternute împletituri moi şi groase, colorate viu, în mijlocul cărora era desenat stîngaci, cu o vopsea roşie, vie, un cerc străbătut de numeroase raze. Oamenii se îmbulzeau după ei, mai ales în jurul lui Es. Scoteau din toate celulele cîte ceva şi întindeau către astronauţi, rîzînd şi vorbind tare.

— Nu te-au mai văzut pînă acum aici, şi vor să-ţi arate prietenia lor, îi spuse Ad. Trebuie să primeşti tot ce-ţi dau, pentru a nu-i întrista.

În cîteva clipe, însă, braţele lui Es erau atît de încărcate, încît abia mai putea merge. Toţi se îngrămădeau în jurul lui, oferindu-i împletituri, vase de pămînt, lemn sau piatră, oase de animale, frumos lustruite, pe care erau zgîriate desene stîngace, tăvi de lut, veşminte de ţesătură sau de piei de animale. Oprindu-se o clipă să privească cercul străbătut de raze din mijlocul împletiturii aşternute pe jos, oamenii ţipară fericiţi şi începură să tragă din toate părţile, pînă reuşiră să scoată împletitura, care acoperea aproape toată încăperea. O făcură sul şi o ceată de copii îl rostogoleau voioşi în urma lui Es, ţipînd fericiţi că primiseră această însărcinare.

Cînd ieşiră afară, un om alergă ţopăind în întîmpinarea lor. Avea un picior puţin zgîrcit şi se sprijinea într-un băţ. Se aruncă la picioarele lui Og şi începu să vorbească repede.

— A avut osul frînt, explică Og lui Es, din cauza unei lovituri. I l-am pus la loc, şi de atunci nu ştie cum să-mi mai mulţumească.

— Crede, desigur, că este un miracol, săvîrşit de fiii soarelui, nu ?

— Da, însă din moment ce mă vede aici, în carne şi oase, nu poate să nu vadă că sînt tot om, ca şi el...

— Atunci de ce ne spun „fiii soarelui" ?

Og nu mai avu timp să răspundă, deoarece mulțimea îi dusese, aproape pe sus, pînă în mijlocul micului platou. Un grup de fete, cu lungile lor veșminte albe, se legănau într-un dans molatec, în jurul focului. Părul părea roșu închis, în ultimele sclipiri ale amurgului, vîjîitul rîului se auzea aproape, satelitul planetei albastre apăruse galben pe drumul lui de noapte, totul părea atît de ireal pentru Es, încît se înfioră, gîndindu-se că ar fi putut rămîne, printr-o întîmplare nefericită, pe aceste întinderi străine, rupt pentru totdeauna de marea familie...

Vasele de piatră, pline de lichidul roșietic, începură să circule din mînă în mînă. Es sorbi doar o înghițitură. Pînă atunci încă nu încercase să guste din acest lichid care le dădea celorlalți o încîntare atît de stranie. Simți cum lichidul alunecă prietenos pe gît, și o căldură plăcută, moleșitoare, îl încercă fără voie. Privi în jur și îi văzu pe ceilalți vorbind zgomotos cu oamenii planetei albastre. Femeia cu ochii albaștri, care venise în prima zi la astronavă, îi potrivea lui Ad pe frunte o cunună de crengi tinere, mirositoare. Un bătrîn se ridicase în picioare, lîngă foc, vorbind cu glas tare și zvîrlind în răstimpuri în flăcări niște grăunțe albicioase, care fumegau în valuri de arome...

— Oare nu visăm, Og ? întrebă Es. Sîntem într-adevăr printre oamenii de pe planeta albastră ? N-am mai văzut niciodată pînă acum ființe umane de pe o altă planetă. Nu știu de ce, dar îmi închipuiam întotdeauna că atunci cînd ne vom întîlni cu oameni de pe altă planetă, ei vor fi mult mai avansați decît noi, că vom avea de învățat de la ei. Și acum...

— Nu e nici un vis, Es, sîntem într-adevăr primii oameni de pe planeta noastră care am întîlnit ființe asemănătoare pe o altă planetă...

— Ce spune bătrînul acela ?

— Mulțumește cerului că ne-a trimis pe noi printre ei și se roagă să rămînem veșnic aici, pentru a le arăta adevărul...

— Veşnic ?

Es se cutremură, ca pălit de un vînt rece. Între noi şi ei sînt distanţe peste care nimeni nu poate sări ! se gîndi el. Şi chiar în clipa aceea, Og îi arătă pe cerul înnegrit al nopţii o stea strălucind roşcat. Era planeta pustie din care ei plecaseră ultimii. Es văzu, fără voia lui, întinderile părăsite, oraşele încremenite pentru vecie, cu zidurile lor de metal alb, marile canale ce străbăteau planeta de la pol la pol. Privi din nou în jurul lui, la oamenii planetei albastre, la femeile ce se legănau mai departe în dansul lor leneş, şi îl străbătu, deodată, o teamă de moarte. Nu de pericolele acestei planete, ci de prietenii lui. Bătrînul acesta se ruga ca ei să rămînă veşnic printre ei... Oare Og şi Ad şi Lor şi toţi ceilalţi nu au început să gîndească şi ei la fel ? Oare nu îşi spun că planeta albastră este un loc mai sigur decît astronava lor, în lungul drum pînă la Noua ? Nu cred oare că primejdiile necunoscute ale zborului sînt mai mari decît primejdiile acestei planete ? Es se înfioră, şi hotărîrea de a pleca îi apăru clară şi de neînlăturat. Da, trebuiau să plece neîntîrziat. A doua zi. Să plece oriunde, chiar pe planeta stinsă !

— Lor — şopti el — sîntem gata cu toate calculele zborului ?

— Cred că mîine vom fi gata...

Dar Lor îi răspunsese neatent. Privea la una dintre lespezile de piatră ce mărgineau focul. Es privi şi el. Toate pietrele erau împodobite cu desene zgîriate, probabil cu o altă piatră mai dură. Desenele întruchipau scene naive ale venirii lor pe planeta albastră. Astronava era desenată ca un stîlp în jurul căruia roiau păsări cu cap de om. Alte desene îi arătau pe astronauţi cu aripi, plutind în văzduh. Erau şi cîteva încercări de portrete, în linii stîngace, înfăţişîndu-i pe astronauţi purtînd în jurul capului cercul tremurător al costumului de raze.

— Atîta pot, deci, ei să înțeleagă... Atît și nimic mai mult... Pentru ei sîntem păsări, fiii soarelui... Prostii!

Băutura roșietică pe care o băuse îi făcea sîngele să zvîcnească mai repede, și o stare ciudată, pe care n-o mai încercase, pusese stăpînire pe el.

— Ce este cu mine, se gîndea, nu mi-a fost niciodată teamă. Acum... Ad, strigă el, este timpul să ne întoarcem la astronava noastră.

— Mai este vreme, Es. N-aș vrea să-i supărăm...

— Atîta tot? Să nu-i supărăm? Haide, îți spun, nu trebuie să mai stăm nici o clipă.

Se apropie de Ad și îl smuci, apucîndu-l de după umeri, cu putere. Ad se ridică în picioare și-l privi mirat.

— Nu te înțeleg, Es. N-ar fi păcat ca înregistratoarele să nu rețină tot ce vedem și auzim noi? Dansul femeilor, noi printre oamenii planetei albastre, nu crezi că toate acestea trebuie să ne însoțească spre Noua? Să mai rămînem...

Femeia cu părul galben-roșcat și ochii albaștri asculta, nedumerită, discuția lor. Nu înțelegea decît „mai stai", dar din tonul și gesturile lor înțelegea foarte bine că Es voia să-l smulgă pe Ad de lîngă ea. Se agăță de brațul lui, scîncind ca un copil.

— Ce spune? întrebă Es.

— Mă roagă să mai rămîn...

Es simți un val fierbinte în tîmple.

— Să rămîi... Toți vreți să rămîneți... Dar noi am luat o hotărîre, și eu vă voi sili s-o respectați pînă la capăt! Nu vom mai rămîne nici o clipă aici! [illegible] ne întoarcem la astronavă!

Împinse în lături femeia și, apucîndu-l pe Ad de mînă, ca pe un copil, vru să plece. Se lăsă tăcere. Dansul conteni. Oamenii planetei albastre se uitau uimiți. Femeia începu să plîngă încet, frecîndu-și mîna.

— De ce faci asta, Es ? îi spuse Ad. Ei nu ne-au făcut nici un rău. Noi sîntem superiori lor și în afară de asta...

— În afară de asta, ce ? Noi trebuie să ne întoarcem, chiar acum, pe planeta noastră ! Priviți, ne așteaptă !

Arătă spre sclipirea astrului roșu, tremurător pe boltă.

— Poate că s-au și întors ceilalți ? Da, știu că s-au întors, nu trebuia să-i întîmpinăm ? Noua e pustie, am văzut-o. Ei s-au dus doar pentru a ne lăsa pe noi să zburăm pînă aici. Ad, urmărește oprirea indicatorului !

Astronauții îl ascultau fără să poată înțelege ceva. Og se ridică încet și se apropie de Lor, șoptindu-i :

— Nu mai este stăpîn pe el. Eu sînt de vină. De cînd am venit aici n-am mai făcut controlul medical... Trebuie să-l luăm de aici. Poate această băutură, poate eforturile, poate situația neprevăzută în care ne aflăm, de la plecare, nu nu știu încă, dar Es nu mai poate răspunde deocamdată de gîndurile lui. Se poate întîmpla orice...

Es continua să vorbească fără șir, ținîndu-l strîns de mînă pe Ad :

— Vezi ? Știam că vom întîlni aici numai pericole ! Așa li s-a întîmplat și celor ce au venit pe planeta albastră. Trebuie să scăpăm de arătările acestea ce mișună în jurul nostru.

Și, cu un gest neașteptat, smulse lansrazele de la șold și-l îndreptă asupra femeii cu ochi albaștri.

— Nu ! strigă Ad, dar Es declanșase. Femeia scoase un geamăt lung și căzu, moale, ca adormită brusc. Se lăsă o clipă de tăcere grea, apoi toți începură să urle. Oamenii se îngrămădeau în jurul femeii, bătrînul țipa, astronauții se repeziră la Es și-i smulseră lansrazele din mîini.

— Nu lăsați pe nimeni să se atingă de ea, strigă Og, fugind către microplan. Poate fi salvată !

Se auzi șuierul microplanului. Deasupra așezării se lăsă

tăcere. Apoi microplanul se înapoie, şi Og ateriză către ei, aducînd în braţe un aparat greoi şi complicat. Peste o clipă începea operaţia reanimării.

— Es, vorbi încet Ad, înţelegi ce s-a întîmplat ? Ai luat viaţa unui om. Asta nu s-a întîmplat de mii de evoluţii. Nu mai poţi fi conducătorul expediţiei. Noi, cei de aici, reprezentăm acum toată omenirea. Vei intra în somnul prelungit, pînă vom ajunge pe Noua. Acolo se va hotărî. Se întoarse către ceilalţi : Crede cineva altfel ?

Nu răspunse nimeni.

— După cum s-a stabilit încă de la început, conducerea expediţiei va fi luată de Lor.

Se întoarse către Og, care opera în tăcere. Astronauţii făcură cerc în jurul lui, privind reanimarea. Noaptea începea încet să pălească.

O dată cu soarele, femeia deschise ochii ei albaştri şi privi în jur. Îl văzu pe Ad şi zîmbi. Oamenii planetei albastre se apropiaseră tăcuţi, privind minunea readucerii la viaţă. Toţi se prosternară, îngînînd un cîntec. Bătrînul aruncă din nou o mînă de arome pe foc şi începu să se roage, agitînd braţele. Din cînd în cînd ameninţa cu pumnul către munţii întunecaţi.

— Unde este Es ? întrebă Ad.

Toţi priviră în jur. Es nu era cu ei. În acea clipă se auzi semnalul radio în toate căştile.

— Vorbeşte Es... Vorbeşte conducătorul expediţiei...

Astronauţii tresăriră, privindu-se uluiţi. Es vorbea de la postul central al astronavei. Nu cumva...

— ...vorbeşte Es... vorbeşte conducătorul expediţiei...

— Es, strigă Lor în aparat, ce înseamnă asta ? Unde eşti ?

— Vorbeşte astronava... aţi vrut să rămîneţi pe această planetă blestemată. Puteţi să rămîneţi. Astronava va pleca

chiar acum. Nu încercați să vă apropiați de mine. Astronava este înconjurată cu razele impenetrabile ! Eu sînt conducătorul expediției și nu pot fi înlocuit de nimeni.

Se auzi în căști un ris straniu.

— Rămîneți aici. Eu mă duc în întîmpinarea celor ce se întorc de pe Noua. Închid emisiunea. Nu încercați să vă apropiați de mine.

Se mai auzi țăcănitul de închidere, apoi se lăsă tăcere.

— Astronava nu este încă pregătită pentru zbor, strigă Lor. Se va întîmpla o nenorocire. Trebuie să-l împiedecăm !

— Dar cum, dacă s-a înconjurat de raze ?

— Atunci trebuie să fugim. Și cît mai repede ! Astronava se va dezintegra.

— Ești sigur ?

— Am controlat toate calculele, și starea combustibilului. Încă nu este determinată exact înclinația de pornire.

Se îndreptară către microplane, dar Og le strigă :

— Și oamenii aceștia ?

— Să vină cu noi !

— Dar nu-i putem lua pe toți în microplane !

— Spune-le să fugă spre munți. Să se adăpostească în peșteri.

— Nu vor înțelege. Nu știu ce urmează să se întîmple.

— Trebuie să se ducă cineva cu ei.

— Mă duc eu, spuse Ad, simplu.

Se îndreptă către oamenii care îi priveau nedumeriți și le vorbi, mai mult prin gesturi. Oamenii îl urmară încrezători. După puțin timp, se cățărau cu toții pe stînci, căutînd o ascunzătoare.

De departe se auzi un muget înfundat. Lor închise o clipă ochii, apoi, cînd, fără să vrea, îi deschise, văzu astronava trepidînd, apoi aureola gălbuie a gazelor, jetul puternic care se sprijinea pe terasa de lansare, ca o mînă, apoi astronava ridicîndu-se încet, imperceptibil la început, ca un om obo-

sit. Se auziră cele trei note ale cîntecului plecării, țîșnite din toare sirenele astronavei. Og își puse mîinile la ochi, scoțînd un geamăt.

— De ce...

Răsună șuierul subțire al lansării, și deasupra munților apăru, ca un fulger, alb, astronava. O clipă numai, și se opri în văzduh.

— Acoperiți-vă ochii, strigă Lor.

Suflată de un vînt puternic, astronava se desfăcu, înroșindu-se ca pătrunsă de o flacără. Un stîlp galben se ridică spre cer, boltindu-se în partea de sus. Apoi totul dispăru și o ploaie neagră se scutură din văzduh. Ultima astronavă pierise.

Noaptea, sub stelele tremurătoare, porniră în căutarea unui nou sălaș. Deasupra, pe cerul nepăsător, clipea roșietic planeta stinsă, pe care ei n-o vor mai vedea altfel niciodată. Pentru ei, Noua era aici, pe planeta albastră, unde nu mai rămăsese din semnele puterii lor decît rampa de lansare, mută în măreția ei bolovănoasă. Fiii planetei moarte se contopeau cu planeta albastră.

discutînd în morse

Venisem abia de două zile la Predeal, în concediu, şi, bineînţeles, încă nu reuşisem să mă desprind de atmosfera obişnuită a serviciului unde lucram. Spun „lucram", deoarece, acum aproape fără voia mea, am început să mă gîndesc tot mai insistent la un transfer. Descoperind acest nou şi uimitor domeniu, mă simt atras către el cu o forţă irezistibilă. Cred, de altfel, că oricine ar fi fost în locul meu... Dar să expun, mai întîi, faptele.

Nu cunoşteam prea bine Predealul. Nu-l cunosc nici acum. Vila în care fusesem cazaţi, eu şi soţia mea, se afla undeva, la marginea oraşului. Chiar din spatele ei începea pădurea. Am fost fericit de această întîmplare. Oraşul nu mă atrăgea. Am dat o raită prin centru şi m-am lămurit. Este ca un mic cartier al Bucureştiului. Eu venisem pentru munte, nu pentru ascensiuni, desigur, deoarece nu m-am căţărat niciodată pe o stîncă — înălţimea îmi dă ameţeli — ci pentru aer. Medicul îmi dăduse şi o formulă care, nu ştiu de ce, mi-a surîs : „aerosol de pădure".

Era cu vreo oră înainte de a se înserа.

— Mai e destulă vreme pînă la masă, i-am spus soţiei. Aş da o raită pe-aici, pe lîngă casă. Vii cu mine ?

— Trebuie să-mi termin romanul, îmi răspunse ea. Aşa

îmi răspunde, de altfel, în fiecare zi. Întotdeauna are de terminat cîte un roman, chiar dacă nici n-a început să-l citească.

— Bine, mă duc singur. Trec mai tîrziu să te iau. Barem să mergem la masă împreună.

— Da, cred că pînă atunci termin și romanul. Trebuie neapărat să-l termin, ca să-l încep pe celălalt.

Cînd am ajuns la ușă, m-a strigat :

— De ce nu-ți iei haina de ploaie ?

— Pe vremea asta ? Nu vezi cum strălucește soarele ?

— La munte nu poți să te încrezi în soare.

— N-are nici un rost. La revedere.

Am urcat, pe o mică potecă, printre brazi. Deodată, mi-am adus aminte că uitasem acasă o lucrare pe care cei de la serviciu desigur că o căutau disperați. Da, îmi aduceam bine aminte, o luasem acasă, cu două zile înainte de plecare, pentru a o termina. Lucrasem pînă noaptea tîrziu. Mi s-a mai întîmplat să plec în concediu lăsînd unele lucrări neterminate și, în loc să mă recreez, m-am chinuit tot timpul, gîndindu-mă cîte alte lucrări se pot împotmoli din cauza mea. De atunci. mă străduiam să aduc absolut totul la zi înainte de plecare. Și acum... Trebuia să dau neapărat un telefon, să-i anunț unde am lăsat dosarul. Dar cum vor reuși să intre în apartament ? N-aveam încotro, eram silit să mă reped înapoi la București, să rezolv această neplăcută problemă. Apoi, deodată, n-am mai fost sigur că o lăsasem acasă. Parcă totuși o dusesem la birou și i-o dădusem lui... Cui i-o dădusem ? Vedeam în fața ochilor dosarul albastru spălăcit ba pe masa din sufragerie, ba în sertarul biroului meu, ba în mîna dactilografei, ba...

Am trecut pe lîngă o cabană minusculă, în fața căreia cîțiva turiști, care probabil atunci coborîseră de pe munte, beau bere. M-am gîndit să beau și eu, dar cînd am văzut forma sticlelor am renunțat. Cine naiba a inventat și berea caramel ? O socotesc de-a dreptul îngrozitoare !

„Va să zică, mi-am spus, continuîndu-mi drumul, lucrarea se află la... Unde se află ?“ Cu cît mă sileam să-mi amintesc, dosarul devenea de un albastru şi mai spălăcit. Îl vedeam pretutindeni şi nicăieri. Mi-am impus calmul. N-avea nici un rost să mă frămînt atît chiar de la începutul concediului. M-am gîndit să dau a doua zi un telefon la Bucureşti, să aflu mai întîi dacă într-adevăr nu predasem nimănui lucrarea şi după aceea să iau o hotărîre.

— Acum am ieşit să mă plimb, mi-am spus.

Abia atunci mi-am dat seama că începuse să plouă. De fapt nu era ploaie, ci o burniţă măruntă şi deasă. Probabil că pornise mai de mult. Urcasem în neştire şi nu mai zăream nici urmă de potecă. Peisajul era de jur împrejur acelaşi. Seara cobora văzînd cu ochii, sau poate că nu era decît burniţa cenuşie care întuneca totul. Am făcut cîţiva paşi în dreapta şi în stînga, dar nu-mi dădeam de loc seama dincotro venisem. Mă aflam pe o mică pajişte, într-o linişte desăvîrşită, întreruptă doar de vîjîitul monoton al cetinii bătute de burniţă. Ploaia mă udase de-a binelea şi mi-am amintit de ceea ce îmi spusese soţia mea la plecare. Avusese — pentru a cîta oară ? — dreptate. Dar această recunoaştere nu-mi folosea la nimic, începuse să bată un vînt uşor, care scutura mereu coroanele brazilor, împiedicîndu-mă să mă adăpostesc de ploaie. Pe măsură ce se întuneca deveneam şi mai furios pe mine însumi şi pe soţia mea.

— Trebuia să-mi fi dat pur şi simplu haina de ploaie, nu sfaturi ! Poftim ! Acum ce-i de făcut ?

Cum mă învîrteam de colo-colo, izbindu-mă de trunchiurile brazilor, în timp ce întunericul devenea tot mai compact, am zărit deodată o licărire roşietică de lumină. Convins că este de la o casă sau de la o cabană, am grăbit pasul. M-am mai împiedicat de cîteva ori de brazi, dar pînă la urmă am ajuns într-o mică pajişte — poate că era tot pajiştea în care nimerisem ceva mai înainte — în faţa unei clă-

diri ale cărei contururi nu-mi apăreau cu claritate, din cauza întunericului. M-am apropiat. Lumina roşietică venea de la un fel de felinar aşezat deasupra unei uşi masive de metal. Clădirea era un mic bloc ciudat, numai cu parter, după cîte reuşeam să disting. Acum, cînd povestesc această întîmplare, mă mir că n-am asemănat-o de la bun început cu un cavou. Dar atunci nu mi-a trecut prin minte să fac această apropiere. Uşa de metal era întredeschisă şi, împingînd-o fără greutate, am intrat înăuntru. Nimerisem într-o încăpere de proporţii modeste, un fel de hol. Ţinînd încă mîna pe clanţă, am bătut în uşă.

— E cineva aici ? am spus, destul de tare.

Nu mi-a răspuns nimeni.

Desigur, nici nu mă gîndeam să mai ies afară. Auzeam ploaia care se înteţea şi abia acum îmi dădeam seama cît sînt de ud. Am făcut cîţiva paşi şi am întrebat din nou :

— E cineva aici ?

Nu mi-a răspuns, din nou, decît tăcerea.

În hol era o căldură plăcută, şi linişte. Sus, la muchile dintre tavan şi pereţi pîlpîia o luminozitate roşietică, asemenea celei de afară. Deşi slabă, lumina de ajuns încît să disting toate obiectele din jur. Nu erau, de altfel, prea multe. Drept în mijlocul încăperii se afla un fel de măsuţă, de fapt o fîşie semicirculară, lată de două palme, aşezată pe nişte picioare subţiri, în interiorul semicercului era instalat un scaun înalt ca de dentist, cu spatele la uşă. Cînd m-am apropiat de măsuţă, am descoperit că pe suprafaţa ei erau dispuse nenumărate butoane. Am atins, fără să vreau, unul dintre ele, şi luminozitatea roşietică a devenit pentru o clipă mai puternică.

— E cineva aici ? am întrebat din nou.

Nici un răspuns. Am privit din nou în jurul meu şi abia atunci am observat că în nici un perete nu exista vreo uşă, în afară de aceea prin care intrasem. Mi s-a părut că în peretele opus uşii disting pervazul unei ferestre, dar, cînd

m-am apropiat, am văzut că este o simplă ramă metalică, mărginind o suprafață netedă, ca de material plastic.

Deodată mi-a trecut prin minte ideea că nimerisem într-una din acele cochete construcții în stil românesc pe care scrie, cu litere mari : PERICOL DE MOARTE. Și dedesubt : CURENT DE ÎNALTĂ TENSIUNE. Le văzusem, din loc în loc, în parcurile și pe străzile din Sinaia și admirasem ideea celor care au hotărît să transforme aceste instalații utilitare în mici opere de arhitectură. Dar acum nu mai era cazul să admir, și încă din interior, o asemenea construcție. M-am repezit spre ușă și am tras cu putere de clanță. Totul începuse să ia forma înlănțuită a unui vis urît. Clanța nici nu se clintea. Cineva închisese ușa.

Am bătut, am strigat, dar fără nici un rezultat. Era ca și cînd mă aflam acolo de-o veșnicie. Gîfîind — îmi auzeam chiar bătăile speriate ale inimii — m-am așezat pe scaunul din fața ciudatei mese și, mașinal, am scos o țigară. Atunci mi-am dat seama că în jurul meu nu mai era tăcere. Dintr-un colț al încăperii răsună o țîrîitură, ca și cînd un greier s-ar fi ascuns într-un microfon nevăzut. Din alt colț îi răspunse un altul, apoi altul și, în cîteva clipe, încăperea era ca un stup de greieri. (Știu că nu există stupi de greieri, dar această imagine mi-a venit în minte atunci, și n-are nici un rost s-o înlocuiesc. Poate că redă mai bine starea mea de spirit.) Deși se amestecau, țîrîiturile nu se confundau între ele. Fiecare greier, ca să mă exprim astfel, utiliza o anumită tonalitate.

— Țîr — țîr — țîrr, parcă întreba un glas subțire.

— Grum — gruum — gruum, răspundea un glas de bariton.

— Dong — dooo — dongon, intervenea un altul.

Și din nou — țîr — gruum — dooog — într-o succesiune neîntreruptă, sărind pe toate notele gamei. Nu cumva asistam la concertul unor instrumente necunoscute ? Eram prea bui-

măcit pentru a-mi mai pune întrebări şi a căuta răspunsuri logice. M-am năpustit din nou la uşă şi am bătut cu pumnii, urlînd din răsputeri.

Deodată, printre ţîrîiturile care îmi scrijilau creierul, am auzit un glas omenesc, un glas fără vreo intonaţie precisă :

— Nu este stăpînul !

Am rămas încremenit. Cineva, deci, mă supraveghea.

— Alo ! Este cineva aici ? am întrebat din nou. Nici nu mai eram în stare să găsesc alte cuvinte.

— Nu este stăpînul, repetă vocea necunoscută.

Şi iar : ţîîr — gruuum — doo. Clar, ca şi cum pînă atunci nici nu făcusem altceva, am descifrat ţîrîiturile. Spuneau în alfabetul Morse : Nu este stăpînul !

În timpul serviciului militar am fost transmisionist şi cunoşteam destul de bine folosirea alfabetului Morse. Reflexele, îndepărtate un timp de pe primul plan al atenţiei, din cauza altor preocupări, îmi reveniseră brusc. M-am aşezat din nou pe scaun şi am început să ascult strania discuţie care se desfăşura în încăperea slab luminată de licăririle roşietice.

— Am rezolvat ecuaţiile, spunea o voce. (Cer iertare, dar n-am cum să numesc altfel ţîrîiturile care participau la discuţie.)

— Ha, ha, ha ! îi răspunse o altă voce, ţîrîind cristalin. Mereu vorbeşti despre ecuaţii. De unde scoţi barbarismele astea ? Cred că este un cuvînt lipsit de sens. E un substantiv neutru ? Un ecuaţ, două ecuaţii ? Aşa trebuie să fie. Îmi plac substantivele neutre. Mă distrează. Ha, ha, ha.

Era mai mult decît ciudat acest rîs telegrafic, exprimat în semnale scurte şi lungi. Ca şi cum cineva şi-ar exprima sentimentele prin figuri geometrice.

— Ne plictiseşti cu gramatica ta, interveni altcineva. Nu înţeleg de ce stăpînul te mai lasă să vorbeşti. Şi vorbeşti prea mult, mai mult ca noi toţi.

— Nu e stăpînul ! răsună din nou vocea omenească.

— E un elev, e un elev. Trebuie să-l învăţăm. Prima mea lecţie este despre cuante.

Se auzi un declic şi vocea continuă :

— Cuantele reprezintă...

Dar din nou răsună vocea omenească :

— Tăcere. V-am spus că nu e stăpînul.

— E un elev. E un elev.

— Un elev, doi elevi. Substantiv masculin...

— Este ora 20,15...

— Am răguşit. Nişte ulei suprasaturat...

— La puterea 10, la puterea 10 ! Numai aşa...

Vocile începuseră să vorbească toate deodată şi îmi era din ce în ce mai greu să le urmăresc. Senzaţia de teamă îmi dispăruse. Mă gîndeam că intrasem probabil într-un fel de fonotecă a cine ştie cărui maniac. Mi-am aprins, zîmbind, ţigara, aşteptînd să văd cum se va termina această ciudată aventură.

N-am tras, însă, decît un singur fum, şi un ţîrîit puternic ca de sonerie a răsunat în încăpere :

— Fum de ţigară ! Necunoscutul fumează. Nicotina este cancerigenă.

Fulgerător, m-a cuprins din nou spaima. Se vorbea despre mine, nu eram, deci, în nici un fel de fonotecă. Poate că...

N-am reuşit să-mi duc gîndul pînă la capăt, deoarece cineva mi-a smuls ţigara din mînă. Am întors capul şi am văzut, în lumina roşietică, un fel de paianjen lucitor, metalic, ridicîndu-se spre tavan. Ţinea între gheare ţigara mea.

— Necunoscutul e bolnav, spuse vocea, cu ţîrîit de sonerie. Pregătiţi-l pentru consultaţie.

Alarmat de cursul pe care îl luau împrejurările, am vrut să mă ridic de pe scaun. Dar nişte braţe puternice, deşi le simţeam cu degete delicate, m-au ţinut locului. Într-o clipă, am fost înlănţuit de scaun. Gleznele picioarelor, încheietu-

rile mîinii, gîtul îmi erau prinse în fire subțiri, ușor elastice, ținîndu-mă nemișcat pe scaunul înalt și, de fapt, destul de comod.

— Pulsul ! comandă soneria.

— 86 ! răspunse imediat un țîrîit subțire.

— Tensiunea !

Simțeam cum sînt pipăit, cercetat, adulmecat de o sumedenie de aparate nevăzute.

— Plămînii !

Luminozitatea roșietică scăzu simțitor, apoi se stinse complet, în timp ce, în rama de metal pe care o văzusem în peretele din față, începu să apară o pată, mai întîi cenușie, apoi din ce în ce mai albă. Și, ca pe un ecran de cinematograf, apărură niște plămîni, care se umflau și se dezumflau încet, ca niște vietăți obosite. Nu-i văzusem niciodată, dar am știut că erau plămînii mei. Ce fel de raze foloseau aceste ființe, care vorbeau în alfabetul Morse ? Nu știu și în clipa aceea nici nu mă interesa. Mă cuprinsese o teroare rece. Nu era nici o glumă, devenisem prizonierul unor oameni invizibili și periculoși.

— Perfect sănătos !

— Păcat, răspunse soneria. Mai departe. Stomacul.

Mi-am văzut, pe ecranul albicios, și stomacul, ca o cameră de minge de fotbal pe jumătate dezumflată. Apoi ficatul, cu nimic deosebit de confrații lui mai mari întîlniți în frigiderele măcelăriilor.

Țîrîiturile care vorbeau despre gramatică, despre ecuații, despre ulei încetaseră. Nu se mai auzeau decît comenzile soneriei și niște răspunsuri scurte, ca ale unor asistenți perfecți, comentînd imaginile de pe ecran.

Deodată, una dintre țîrîituri exclamă :

— Apendicele este inflamat !

— Unde ? Arată-mi.

Pe ecran apăru bietul meu apendice, ca un vierme ne-

putincios, strîns din toate părţile de alte organe care voiau să-l dea deoparte şi să-i ocupe locul.

— Da. Pregătiţi operaţia, spuse soneria, cu acelaşi ton poruncitor.

Ecranul se coloră şi mai puternic în alb, luminozitatea roşietică se reaprinse. Am început să mă zbat. Deşi totul era absurd, deşi în jurul meu nu vedeam pe nimeni, mă cuprinsese o frică de moarte. Dacă această sonerie provoca, totuşi, o operaţie ? Nu, trebuie să scap din acest coşmar. M-am smucit în toate sensurile, căutînd să mă eliberez.

— Necunoscutul nu stă liniştit, spuse o voce piţigăiată.

— Hei, lăsaţi-vă de glume, am răcnit eu. Daţi-mi drumul ! Ce naiba se întîmplă aici ?

— Ai auzit ? întrebă aceeaşi voce.

— Am auzit, răspunse soneria. În timpul operaţiei nu se vorbeşte. Pentru mine, operaţia este un fleac. Nu-mi trebuie decît zece minute.

— Dar nu vreau, am ţipat eu. La dracu !...

— Anestezie totală, ordonă soneria. Imediat. Îndepărtaţi hainele.

Urlînd disperat, fără să mai pot pronunţa vreun cuvînt anume, am simţit în aer mirosul cloroformului. Încordîndu-mi toate puterile, am reuşit să-mi eliberez un braţ, dar, pe cînd îl ridicam, am început să plutesc, confundîndu-mă cu luminozitatea roşietică. Departe, ca din înălţimile văzduhului, se auzea ţîrîitul soneriei.

*

M-am trezit instalat într-un fotoliu comod. Cineva îmi schimbase haina udă de ploaie şi acum eram îmbrăcat într-o haină călduroasă de casă. Involuntar, am dus mîna către regiunea apendicelui.

— Fii fără grijă, nu s-a întîmplat nimic, îmi spuse cineva.

Am întors capul. Alături de mine şedea un om scund, cu părul alb, dar cu figura distonant de tînără.

— Ai trăit cîteva momente neplăcute...
— Într-adevăr. Nu înțeleg...
— Vei înțelege imediat. Bei o cafea ?
— Cu mare plăcere.
— O țigară ?
— Mulțumesc.

Și, bînd o cafea strașnică și fumînd singura țigară bună — Mărășești — am ascultat explicația straniilor întîmplări prin care trecusem.

— Nu este decît o întrunire de mașini cibernetice, m-a lămurit noua mea cunoștință. Înțelegi, fiecare mașină are un anumit program, o anumită memorie. Pentru a evita această specializare unilaterală, m-am gîndit să conexez mai multe mașini, lăsînd-o pe fiecare cu specificul ei, dar stabilind între ele o serie de legături, mai simple sau mai complicate. Ar fi ca o schemă redusă, extrem de primitivă — deși, pe de altă parte, extrem de avansată — a creierului omenesc. Din păcate, fiecare mașină ocupă un loc considerabil și pentru a aduna mai multe specialități ar trebui să clădim un fel de bloc-turn, și încă n-ar fi de ajuns. Clădirea pe care ai vizitat-o fără voie înglobează șapte mașini cibernetice. Pe mine mă interesează modul în care ele se vor influența reciproc. De pildă, un matematician care este și meloman și pasionat de sport stabilește o mulțime de legături între aceste domenii, în afară de legăturile cu nenumărate alte domenii ale vieții de toate zilele. Cum se vor comporta însă mașinile cu specialități diferite, puse să lucreze una lîngă alta și în legătură una cu alta ? Vor învăța unele de la altele ? Cum se va manifesta influența lor reciprocă ? Este o problemă extrem de importantă, cred eu, pentru viitorul ciberneticii. Din păcate...

— Dar soneria aceea care vorbea atît de poruncitor...

— Chiar despre asta voiam să-ți vorbesc. Prin imprejurări pe care nu le cunosc, deoarece îmi scapă mecanismul

lor, mașina specializată în medicină a ajuns să le domine pe toate celelalte. Acum, ansamblul este ca un om cu o solidă pregătire în lingvistică, în mecanică, în matematică și în alte cîteva domenii, dar a cărui profesiune principală rămîne totuși medicina. Înțelegi ?

— Da... am răspuns eu, neconvins.

— Am înregistrat, clipă de clipă, toate procesele de influențare reciprocă. Dar n-am reușit să înțeleg cum de a ajuns să le domine pe celelalte. Acum mă gîndesc să le separ, pentru a urmări ce mai rămîne în fiecare, din această viață în comun.

— Dar asta înseamnă că mașinile rămîn, totuși, la voia dumitale !

— Bineînțeles, deși, pe de altă parte, după cum ai văzut, se pot manifesta și independent. Oricum, va trebui să fac imposibilă, de acum înainte, pătrunderea involuntară a cuiva în această casă cibernetică. Cînd vor afla cei de la Academie ce s-a întîmplat... De fapt, semnalul de alarmă a sunat tot timpul, de cînd ai intrat acolo. Dar eu ieșisem pentru o clipă și nu l-am auzit...

— Neglijență ? am întrebat eu.

Cibernetícianul dădu din cap, afirmativ.

— Hm ! am continuat, mustrător, neglijențele pot avea urmări grave... Dar fii fără grijă, n-am să povestesc nimănui întîmplarea...

El îndepărtă, cu un gest, propunerea mea.

— Nu-i vorba despre asta... Trebuie să văd dacă nu cumva mașinile au deschis singure ușa. Observîndu-mă pe mine făcînd această operație de sute de ori, poate că au devenit și ele curioase.

— E cu putință ?

— Nu știu... Poate că da..

— Dar... dacă mașinile dumitale începeau să mă căsăpească ?

Omul mă privi zîmbind, își aprinse încă o țigară și-mi spuse :

— Ți-a fost frică ?

— Te cred !

— Greu vei găsi un chirurg mai bun ca mașina mea. Și pe mine m-a operat de apendicită. E un maestru...

*

Cred că, după această expunere sumară a faptelor, oricine îmi va da dreptate că am început să mă gîndesc la transfer. Să existe o asemenea activitate, să poți participa la ea și să n-o faci ? Ar fi o crimă. Aș putea fi întrebat : ce am eu comun cu cibernetica ? Am. Profesiunea mea este una dintre cele mai ingrate, mai migăloase, mai lipsite de satisfacții, dar și una dintre cele mai universal valabile. Sînt contabil, și binecuvîntez clipa cînd mi-am ales această profesiune, care îmi va ajuta să pătrund și acolo, unde stăpînește cibernetica și oriunde.

Pentru a încheia, trebuie să redau scurta discuție purtată cu soția mea pe această temă. După ce i-am povestit — exagerînd puțin, ca orice povestitor — toată întîmplarea, ea a oftat și mi-a spus :

— Ce păcat că n-am fost eu acolo...

— De ce ?

— Trebuie să fie grozav de interesant să te opereze o mașină cibernetică... În orice caz, aș fi fost prima femeie din lume... Ca într-un roman.

(Postumă).

omul planetă

După ce, trecînd pe Iupiter, ne pregăteam să ieşim din sistemul nostru solar, pentru a ne continua călătoria către Tau Ceti, vechile certuri dintre mine şi Magda au reînceput. Ca de obicei, s-a sculat brusc din fotoliul ei, în timp ce citeam, şi a ieşit din cameră trîntind uşa, cu toată puterea, aşa cum făcea şi acasă, pe Pămînt. În astfel de momente n-o mai întrebam nimic şi poate că tocmai prin tăcere o jigneam şi mai adînc. Ştiam dinainte tot ce avea să-mi reproşeze — dacă aş fi întrebat-o ; nu mă ocupam de ea — îmi pierdeam vremea numai cu nasul în cărţi—eram posac şi străin. Poate că avea dreptate, de altfel, dar felul în care voia să-şi impună dreptatea mă scotea, la rîndul meu, din sărite.

S-a înapoiat după cîteva minute şi mi-a spus tăios :

— De data asta cred că ai înţeles ; nu mai pot suporta. Nu m-am închis cu tine în astronavă pentru a te contempla citind. M-am săturat.

Am căutat să-i răspund cît mai calm, vorbind rar şi egal, deşi mă socoteam, ca în toate întîmplările asemănătoare, nedreptăţit. Zîmbeam, dar îmi simţeam zîmbetul fals şi neputinţa de a-i zîmbi convingător mă înfuria şi mai mult !

— Draga mea, de ce nu faci şi tu sport — ca toţi ceilalţi ? (Ştiam prea bine că invitaţia era stupidă !) De ce nu asculţi muzică ? (De fapt, îi plăcea să ascultăm împreună...) Avem, amîndoi, deocamdată, prea mult timp liber. Eu — ce vrei ? — trebuie să studiez. Ştii şi tu că nu mă pot întoarce pe Pămînt fără să-mi fi trecut toate examenele la încă o specialitate măcar. Nu pot să rămîn toată viaţa numai medic. Înţelege, ce naiba !

De aici, calmul a dispărut. Discuţia era pur formală, deoarece ajungeam întotdeauna, orice argumente am fi încercat, la aceleaşi rezultate : reproşuri, voci iritate, replici de dragul replicilor. Toate acestea făceau să-mi vîjîie sîngele în tîmple. Nici aici, pe astronavă, nu puteam avea linişte ? Şi drumul trebuia să dureze opt ani buni pămînteşti...

Cearta a fost mai violentă ca de obicei şi, în cele din urmă, am plecat, trîntind bineînţeles şi eu uşa, ceea ce m-a răcorit oarecum. M-am învîrtit fără rost pe coridoare, apoi, căutînd un refugiu, am intrat din obişnuinţă în sala spitalului. N-aveam nici un pacient şi în fiecare dimineaţă nu făceam altceva, Magda şi cu mine, decît să mutăm de colo-colo aparatura şi instrumentele medicale. Magda numea spitalul „salonul meu alb", aşezase flori în toate colţurile şi pretindea, rîzînd, că nu va permite nimănui să-i calce pragul, decît pentru a vizita „locul unde în antichitate erau îngrijiţi cei ce acceptau să se îmbolnăvească". Tot în „salonul alb" voia să ne invităm prietenii, în fiecare an, la aniversarea căsătoriei noastre.

Amintindu-mi de toate acestea, izbucnirea ei, neaşteptată şi totuşi atît de obişnuită, m-a durut dintr-o dată, ca o muşcătură. Magda era o fiinţă voluntară, veşnic agitată, incapabilă să aibă o clipă de reverie fără ca, imediat, să nu vrea să o transforme în realitate. De altfel — de ce să mint ? — tocmai acest fel al ei de a fi mă cucerise...

Şedeam, cu capul în palme, pe o banchetă, simţind cum, o dată cu oboseala ce mă cuprindea încet, dispare şi enervarea. Tăcerea era totală. Sala spitalului fusese izolată cu grijă, nici un zgomot dinafară nu putea să pătrundă înăuntru, chiar cînd toate motoarele astronavei intrau în funcţiune. Plafoanele de cuarţ electric luceau mîngîios, în culorile zorilor. Totul, în sala spitalului, fusese aşezat de mîinile noastre, de Magda şi de mine. Îmi treceam privirea, pe rînd, peste aparatura ce strălucea de neîntrebuinţare. Deşi toţi cei de pe astronavă aveau fişe medicale demne de invidiat, spitalul era prevăzut pentru cele mai complicate intervenţii. Deocamdată nu făceam decît controlul minuţios al membrilor echipajului, în fiecare dimineaţă, indiferent dacă oamenii erau în orele de lucru sau de somn prelungit. Oare cum ne vom face controlul mîine ? Nu îşi vor da seama ceilalţi că s-a întîmplat ceva neplăcut între mine şi Magda ? Oferirea unui spectacol de acest gen mă sufoca. Oamenii au ajuns să pătrundă adînc în Cosmos, să-şi creeze astronave perfecţionate, asemănătoare unor mici planete locuite, şi nu-şi pot încă desprinde din ei aceste străvechi porniri de hărţuială inutilă ? Şi oare Magda nu gîndeşte acum la fel ?

— Nici în salonul meu nu pot fi singură o clipă ?

Magda şedea în pragul uşii, invitîndu-mă, prin atitudinea ei, să plec deîndată.

— Magda, toată enervarea noastră este de-a dreptul ridicolă, vreau să-ţi...

— Te rog, lasă-mă singură ! Du-te şi pregăteşte-ţi examenele tale de student întîrziat...

Am plecat, traversînd furios coridoarele goale. Erau orele cînd, în afară de piloţi, toţi cei de pe astronavă dormeau. Unde să mă fi dus ? Magda, deşi îmi ceruse s-o las singură, n-ar fi rămas în „salonul alb" mai mult de un sfert de oră, eram sigur. Apoi m-ar fi căutat că să-şi descarce

enervarea pînă la ultima picătură. Doar nu ni se întîmpla pentru prima dată...

În cele din urmă m-am hotărît să mă duc în cabina terminală, unde bănuiam că Magda nu m-ar fi căutat. Voiam s-o las singură măcar o oră, pînă cînd s-ar fi liniştit.

M-am felicitat pentru această idee, am coborît, de-a lungul întregii astronave, cu ascensorul, am intrat în cabină, am blocat uşa şi m-am trîntit pe o ladă.

Cabina era puţin încăpătoare, deşi lungă de vreo zece metri. Pe rafturi erau îngrămădite materiale de rezervă. O lumină albă, egală, ca pe culoarele astronavei, scălda încăperea. Am stat aşa nu mai ştiu cît, încercînd să nu mă mai gîndesc la certurile mele cu Magda. La ce mă gîndeam ? Nu ştiu. Poate că am şi aţipit. M-am trezit ca de un balans puternic. Spatele îmi înţepenise. O clipă de ameţeală inexplicabilă m-a făcut să închid ochii, apoi am revenit. Am privit ceasul. Eram în cabină de aproape cinci ore. Desigur că Magda mă căuta îngrijorată, prin toate încăperile astronavei. Ce copilărie din partea mea, să mă supăr pentru o nimica toată ! Puteam foarte bine să las, pentru o oră-două, cărţile şi să mă fi dus cu Magda la piscină sau să ne plimbăm, pur şi simplu, prin micul parc din mijlocul astronavei... Avea dreptate : mă ocupam prea puţin de ea ! Mi-am amintit, deodată, că puţin înainte de izbucnirea ei, mă rugase să căutăm în fonotecă melodiile anilor de studenţie şi să le ascultăm măcar o jumătate de oră. Şi eu care nici nu-i răspunsesem, cufundat în cifrele cărţilor ! Mai avusesem apoi şi inspiraţia ridicolă de a-i recomanda să-şi calmeze nervii ascultînd muzică ! Nu, fără îndoială, nu mai eram de loc atent cu Magda. Trebuia s-o găsesc numaidecît şi să încerc o explicaţie...

Am vrut să ies, dar uşa blindată n-a cedat, ca şi cînd ar fi fost o uşă oarecare, între camere obişnuite, închisă cu cheia. Am forţat, dar mecanismele nu-mi răspundeau. Am

încercat toate butoanele și mînerele. Degeaba. Am căutat butonul lîngă care scria „alarmă" și un șuierat ascuțit a umplut cabina. Am apăsat încă o dată lung, și m-am așezat din nou, așteptînd. Îi și vedeam pe piloți rîzînd de nepriceperea mea și pe conducătorul expediției cerîndu-mi să mai trec o dată probele tehnice... Și, desigur, găsindu-mă blocat în cabină, toți vor bănui că m-am certat din nou cu Magda. Gîndul acesta m-a înfuriat din nou. Trebuia să am cu ea o explicație categorică. Dragostea noastră trebuie ferită de ridicol.

A trecut aproape o oră și jumătate și se părea că nimeni n-a auzit șuierul de alarmă. Am sunat din nou, năpădit de o neliniște lesne de înțeles. Am acționat mecanismele care deschideau hublourile și am încercat să privesc afară. Prin geamurile groase de metal transparent se vedea o nemărginire de smoală, în care licăreau, roșii, cîteva puncte îndepărtate, priveliștea obișnuită a călătoriilor cosmice, cînd astronava se îndepărtează de un sistem solar. Am bătut cu pumnii în ușă, am strigat — deși știam că nu mă poate auzi nimeni — am sunat, din nou, prelung, alarma. Nu-mi răspundea nimeni dinafară. Am eliberat și celelalte hublouri și, privind în toate părțile, am fost nevoit, în cele din urmă, să înțeleg. Se întîmplase ceva groaznic : cabina se desprinsese de astronavă și eu rămăsesem singur, plutind în nemărginirea Cosmosului.

Cum s-a petrecut catastrofa n-am înțeles. Cred că, voind să deschid ușa, am acționat un mecanism corespunzător comenzilor de desprindere dinafară. Cabina terminală, ca și alte părți ale astronavei, se putea desprinde, pentru diferite eventualități. Dar ce importanță mai avea dacă îmi explicam sau nu faptele. Mă găseam singur, ca într-o celulă de închisoare (citisem despre asemenea celule în romanele precosmice), prin vina mea sau a altora, și trebuia, *trebuia*

să-mi caut salvarea! După primul moment de spaimă, mi-am regăsit încrederea. Nu era nimic prea grav — mi-am spus, cabina, odată desprinsă, nu putea decît să urmeze, cuminte, corpul astronavei, ca un satelit minuscul. Era un fenomen cunoscut și de copii, încă de pe vremea lui Jules Verne... N-aveam, deci, nici un motiv de îngrijorare. Știam că în fiecare cabină se găsea cel puțin un costum de scafandru cosmic pentru ieșirea liberă în spațiu. L-am găsit într-adevăr cu ușurință, l-am îmbrăcat și, prin îngustul coridor etanș al hublourilor, am ieșit, încrezător, în Cosmos.

Corpul astronavei nu se zărea nicăieri.

Am reintrat în cabină, impunîndu-mi cu greutate calmul. Singur... Imaginea singurătății în Cosmos m-a podidit dintr-o dată, prin toți porii, ca o realitate neomenească pe care n-o bănuise nimeni, niciodată. Infinitul este suportabil cînd îl limităm la semnul α, sau îl fragmentăm, convențional și totuși real, la drumurile astronavelor între planete, sau al luminii între galaxii.Dar un om, un singur om, zvîrlit de-a dreptul, netrimis de nimeni, în infinitul orb... Gîndul nu mi se agăța decît de astronava ce gonea cu viteze monstruoase, depărtîndu-se cosmic de mine. Iar eu... Eu mă îndepărtam, în sens invers, gonind cu aceeași viteză, ca și cînd aș fi vrut să mă pierd cît mai repede de singurii oameni de care fusesem aproape, în lumea fără viață a vidului nesfîrșit. Cabina terminală, ca și alte cabine ale astronavei, era înzestrată cu mecanismele rachetelor contrare și nu se desprinsese, deci, pur și simplu, ci fusese lansată în direcția contrară zborului astronavei. Cînd vor observa cei din astronavă lipsa mea și a cabinei! ...

Și ce vor putea întreprinde? Costumul de scafandru mă apărase de frigul cosmic și, totuși, parcă simțeam cum mă cuprinde toropeala caracteristică a înghețului, în care disperarea se pierde o dată cu ultimele resturi de gînd. Mi-am revenit din această toropeală într-un tîrziu. Deși eram con-

damnat la cea mai îngrozitoare pieire ce existase vreodată, toată ființa îmi poruncea să mă opun, să încerc o ieșire.Cît mai eram încă în viață, încă la adăpost de adversitatea neiertătoare a Cosmosului, trebuia să mă împotrivesc dispariției, cu toate condițiile odios de inegale în care mă azvîrlise întîmplarea. Dar cît puteam să mai rezist în cabina strîmtă și dușmănoasă, cu tăcerea ei scăldată în lumina albă indiferentă ? Și trebuia oare să mai rezist ? Împotrivirea mea avea vreun sens ? Avea sau nu, m-am trezit făcînd inventarul rezervelor din cabină. Erau jalnic de reduse. Un om rămas singur pe o insulă pustie are totuși în jur iarbă, oricît de săracă, poate pescui scoici și pești, are aer, aerul care mie îmi lipsea, sau avea să-mi lipsească nu peste mult timp. Aveam cîteva cutii de oxigen solid, pentru spital, dar nu le puteam folosi, deoarece aparatul pentru transformarea lui în oxigen respirabil era în „salonul alb", acolo unde Magda voia să ne sărbătorim în fiecare an ziua aniversară a căsătoriei noastre... Nu-mi rămînea decît obișnuitul transformator al aerului din astronavă, care avea o viață atît de limitată... În ceea ce privește hrana, aceasta era și mai puțină. Lipsa pe care o resimțeam, însă, mai acut era a unui aparat de radioemisie, în care aș fi putut încerca să dau de veste, în spații, despre existența mea. Gîndurile mă dureau, organic, ca niște tăieturi adînci în carne. Voiam să-mi fac oarecare ordine în gînduri, dar fiecare dintre ele era mai dizolvant decît celelalte, toate se învălmășeau și mă tîrau în vîrtejurile disperării. Am înghițit două pastile hipnotice, ca să nu mă mai gîndesc la nimic.

Cînd m-am trezit, am privit instinctiv la ceas. Se oprise. L-am întors, dar ce mai putea marca el aici, în smoala densă și atemporală a Cosmosului, cînd noțiunea de infinit devenise pentru mine atît de concretă ? Mai exista oare timp, așa cum eram obișnuit să-l gîndesc ? Și unde mă aflam, în

spațiu ? Timpul și spațiul omenesc dispăruseră, deveniseră o singură prezență monstruoasă, care îmi pîndea ultimele clipiri.

Știam că intrasem în cabină după ce astronava părăsise sistemul nostru solar, cam prin dreptul lui Iupiter. Dar cît timp-lumină se scursese de atunci ? Și încotro mă îndreptam cu minuscula mea rachetă neaprovizionată ? Am stat așa, încercînd să-mi adun gîndurile, care mi se scurgeau ca apa printr-o crăpătură, lăsîndu-mi creierul gol.

Pare ciudat, dar în clipele acelea de deznădejde absolută îmi apăreau în minte imagini absurde, ca povestea acelui străvechi Robinson Crusoe, aruncat pe un petic de pămînt pustiu, în mijlocul oceanului. Un petic de pămînt... Ce n-aș fi dat să simt sub picioare un metru pătrat de pămînt, să gonesc din jurul meu imensitatea Cosmosului ! Cîteva veacuri, numele lui Robinson Crusoe a servit drept simbol al singurătății, al voinții neînfrînte de a trăi, învingînd legile crude ale izolării. Dar singurătatea lui avea, totuși, o dimensiune umană, esențială, se desfășura pe Pămînt, în mijlocul unei naturi care, trăind, îi oferea și lui viața.

Nu, Robinson nu era singur, era doar îndepărtat de restul oamenilor. Singurătatea mea era absolută, cosmică, nu mai păstra nici un punct de contact cu oamenii, era chiar noțiunea în sine, nudă, a singurătății. Ca să-mi păstrez controlul asupra gîndurilor și simțurilor, trebuie să iau o hotărîre, oricare ar fi fost ea, să întreprind ceva. O, ar fi fost atît de simplu ! Să deschid obloanele groase de metal galactic ale coridorului etanș din dreptul hublourilor, să las să pătrundă și în această scoică infimă vidul cosmic, și gata... Dar nervii îmi erau încă vii, ceva țipa în mine să mai fac încercarea de a găsi o ieșire. Dar care ?

Am pornit să fac încă o dată inventarul cabinei. Erau depozitate mai ales aparate medicale și optice. Rezervele de medicamente erau destul de mari. Am pus deoparte tot

ceea ce credeam că-mi poate folosi pentru a înlocui hrana și, pentru început, mi-am făcut o injecție masivă cu recondiționantul ce-l foloseam în timpul operațiilor. Doza îmi ajungea pentru 48 de ore. Era destul, încît problema hranei a încetat să mă mai preocupe. Apoi, am dat peste un stoc considerabil de oglinzi solare, care nu-mi puteau folosi la nimic. Am zîmbit amar, despachetînd o mare cantitate de culori pentru pictură. Răspundeau atît de exact situației în care mă aflam.

Pe astronavă se îmbarcau, pe vremea aceea, foarte mulți pictori : erau și amatori, dar mai ales dintre maeștrii cei mai renumiți. Începuse epoca artei cosmice, cînd pictorii erau în stare să întreprindă călătorii de luni și ani de zile, numai pentru a vedea cu ochii lor peisajele de pe Venus și Mercur sau a picta, de pe unul dintre sateliți, fantasticele jocuri ale norilor de pe Iupiter. De altfel, unul dintre aceste tablouri a jucat un rol decisiv în hotărîrea mea și a Magdei de a ne înscrie printre medicii de astronave. Eram încă nedecișI amîndoi, sau poate nici nu ne gîndisem încă la o asemenea posibilitate, cînd am văzut acea mare violacee, cu țărmul umbrit de copaci uriași, albaștri, sub cerul cu trei luni din Tau Ceti. Tabloul, cunoscut pe tot globul nostru, era semnat de unul dintre cei mai însemnați maeștri și avea ceva tulburător, viziunea unei alte lumi, care părea de aceeași esență cu a noastră, dar în care culorile aveau o cruditate halucinantă, alături de care păleau toate culorile noastre pămîntești. Eram în vacanță, cu Magda, după ce obținusem amîndoi diploma de medic.

— Încă două săptămîni, ne spuneam, de lenevie pe plajă și apoi ne hotărîm...

Ni se propuseseră, printre altele, două posturi la sanatoriul polar în Antarctica, și gîndul de a trăi printre banchize într-un oraș de sticlă, inundat de soare, ne surîdea. Aveam și alte propuneri, poate la fel de ademenitoare, dar

cred că în cele din urmă am fi plecat amîndoi acolo, la pol, dacă n-am fi vizitat galeria de artă plastică contemporană, venită în vizită în staţiunea unde ne petreceam concediul. Cînd a văzut peisajul de pe Tau Ceti, Magda a scos un ţipăt. Tabloul îi tăia respiraţia.

— Trebuie, trebuie să vedem cu ochii noştri asta... a spus Magda. Ţipătul ei a hotărît în clipa aceea soarta noastră. Am urmat, timp de un an, cursurile de specializare pentru medicii astronauţi şi apoi am plecat în prima călătorie cosmică. Am dat tîrcoale, timp de o lună pămîntească, lui Mercur, mezinul sistemului nostru solar, încercînd să-i surprindem tainele atmosferei. Toată expediţia a durat un an. M-am întors pe Pămînt mai mult decît decepţionat. Crezusem, înainte de plecare, că drumul în Cosmos este o adevărată călătorie în lumea basmelor, că vom întîlni în fiecare zi privelişti nebănuite, că vom coborî cu uşurinţa fulgului pe suprafaţa planetelor, că vom descoperi lumi noi şi urme revelatoare ale unor civilizaţii astrale şi, odată înapoiaţi pe Pămînt, vom uimi omenirea cu fantasticele noastre descoperiri. Toate aceste presimţiri ne incendiau imaginaţia, romantismul cosmic ne stăpînea necruţător şi noi ne supuneam de bună-voie tiraniei lui, promiţătoare de inedit. Prima expediţie, însă, ne-a potolit, dintr-o dată, fantezia, arătîndu-ne o realitate apăsătoare şi amorfă. Zile nesfîrşite petrecute în astronavă, programul de bord mereu acelaşi, în jur o noapte veşnică, fără contur. Pămîntul nostru, văzut de departe, nu ne-a încîntat decît la început. După aceea ne privea ca o chemare căreia nu-i puteam răspunde. Deşi eram în spaţiul fără hotare, călătoream ca printr-un tunel. Eterul ne înconjura tot atît de întunecos şi de nepătruns ca o stîncă.N-am coborît nicăieri. Prima călătorie contrazisese brutal visurile mele cosmice. Eram gata să renunţ la profesiunea de medic astronaut şi să rămîn pe Pămînt. Magda, însă, nici n-a voit să audă. Prima

noastră călătorie o îndîrjise tocmai din cauza lipsei de inedit.

— Trebuie să mergem mai departe, spunea. Trebuie să văd acest peisaj de pe Tau Ceti !

O copie a tabloului atîrna în cabina noastră, atrăgîndu-ne, cu culorile lui neobişnuite, spre adîncurile Cosmosului, ca o forţă irezistibilă de gravitaţie.

Cabina noastră... Priveam rezervele de vopsea pentru pictură şi, fără să vreau, m-am trezit călcînd în picioare tuburile.

Oriunde poţi spera să întîlneşti oameni, dar nu în noaptea eternă a Cosmosului. Şi dacă, totuşi... Desigur, probabilitatea era atît de inconsistentă, încît devenea practic o imposibilitate. Şi totuşi... Faptul că îmi impusesem să mă gîndesc la o eventuală salvare, chiar clădită pe absurd, mă liniştea, o linişte înfiorătoare, vecină cu nebunia. De fapt nici nu căutam o soluţie, ci încercam să alung sau măcar să îndepărtez ideea sfîrşitului definitiv, ca oamenii obsedaţi de gîndul că, murind doar aparent, vor fi înmormîntaţi de vii, şi îşi pregătesc din vreme cavoul, înzestrîndu-l cu diferite semnale de alarmă, pentru a-i salva în clipa revenirii la viaţă.

Cît timp am alternat, astfel, între cele mai fantastice proiecte ? Nu ştiu. Faptul că eram încă viu mă silea să alerg nebuneşte înaintea gîndurilor, pentru a găsi o rezolvare. În cele din urmă, mi s-a părut că am găsit o soluţie, singura soluţie, tot atît de desperată ca şi situaţia mea. Am îmbrăcat costumul de scafandru şi am ieşit în exterior. Zburam sau rămăsesem nemişcat, în eter ? Nu-mi dădeam seama. Nu se vedea, nicăieri, geana vreunui corp ceresc. Eu eram singura fiinţă din necuprins, un biet om transformat într-o planetă singuratică, dispărut pentru toţi şi aşteptînd dispariţia. Eram dedesubtul sau deasupra cabinei ? Sus, jos,

noţiunile acestea dispăruseră. Singurul mecanism care mai încerca să măsoare ceva era sîngele, zvîcnind în artere şi vene şi ţipînd : „T r ă i e s c !"

Acest cuvînt l-am scris, cu litere mari, pe pereţii exteriori ai cabinei, întrebuinţînd toate tuburile de vopsea albă. „Trăiesc !" scria pe o parte a cabinei. „Trăiesc !" scria pe partea cealaltă. Acesta era singurul fir de pai de care mă mai puteam agăţa. Nu mai rămînea decît... O, era atît de neverosimilă nădejdea mea ! Trebuia ca o astronavă să plutească prin apropiere — ce înseamnă apropiere, în Cosmos ? — şi să aibă reflectoarele aprinse, ceea ce nu se întîmpla decît numai cînd astronauţii căutau ceva, şi să prindă în lumina lor albă minuscula mea cabină. „Trăiesc !" ar fi ţipat atunci Cosmosul inert. Oricît de slab eram în calculele matematice, îmi dădeam seama că probabilitatea de care mă agăţam era perfect identică cu zero absolut... Mai rămînea să aştept. Cît ? Poate o veşnicie. Şi ce puteam să fac în acest timp (o, timpul, care nu mai exista, pentru mine, dar totuşi îl simţeam în pulsaţiile nerăbdătoare ale inimii !) în carcera mea rătăcitoare ? M-am gîndit, mai întîi, să-mi injectez, la intervale oarecari, recondiţionant, şi să stau aşa, gîndindu-mă indiferent la ce. Dar gîndurile, gîndurile îmi deveniseră duşmani de moarte. Toate gîndurile sînt pline de oameni, şi ele se transformau în tortură acolo unde se întindea numai infinitul mort. Trebuia să-mi suprim gîndurile. Aveam suficiente pastile narcotice şi aş fi putut să-mi provoc perioade de somn, dar ele erau strict limitate, iar o cantitate prea mare de pastile, luate dintr-o dată, ar fi tulburat grav organismul. Mă gîndeam la trezirile repetate, otrăvite de constatarea că nimic nu s-a schimbat şi mă temeam că nu-mi mai pot controla nu numai gîndurile, dar mai ales impulsurile instinctive. Mă surprindeam uneori cu mîinile pe comenzile hublourilor, gata să le deblochez şi să dispar în eter... Dar încă mai

puteam rezista, şi trebuia să merg pînă la capăt. Cîteva luni, un an, oricît trebuia să rezist! Trebuia, credeam cu încăpăţînare că trebuia să se întîmple ceva pînă cînd voi ajunge la capătul puterilor. Inscripţia de pe cabină vorbea, în locul meu, Cosmosului. Eu n-aş fi putut face mai mult, chiar dacă s-ar fi apropiat de mine vreo astronavă. Trebuia deci să-mi anihilez duşmanii imediaţi, gîndurile şi impulsurile, să mă cufund într-un somn nesfîrşit, să dorm cît mai mult, pentru a învinge timpul. Costumele de scafandru cosmic aveau, bineînţeles, un termoregulator şi un dispozitiv de regenerare a aerului. Mi-am injectat o doză masivă de recondiţionant şi am îmbrăcat costumul. Aparatura de regenerare a aerului funcţiona normal. Şi chiar dacă s-ar fi defectat, după ce aş fi adormit, n-aş mai fi avut cum să-mi dau seama. Încet, aşa cum procedasem de atîtea ori în sanatorii, la anestezierea prin hipotermie, am scăzut temperatura înlăuntrul costumului. Cînd am ajuns la 35 de grade, o ceaţă a început să-mi plutească prin faţa ochilor, luînd vag contururile chipului Magdei... Mi-am întins mîinile de-a lungul corpului şi am lăsat aparatura în voia ei. Ştiam că temperatura va scădea lin pînă la 5 grade, cînd termostatul se va opri, iar eu, închis în costumul de scafandru, voi trece pragul somnului fără vise. Numai inima va continua să bată, imperceptibil, menţinîndu-mi viaţa de care eu nu mai puteam să fiu conştient. Mă autoanesteziam, pentru totdeauna poate. Nimic nu mă mai putea mişca din loc, decît un om intrînd în cabină sau un meteorit care ar fi sfărîmat-o. Aşa, fără conştiinţă, mă confundasem cu Cosmosul.

Întîi o senzaţie de apă călduţă, în care îţi scufunzi degetele picioarelor. Apoi o senzaţie de uşurare a pleoapelor. Corpul îl simţeam numai ca un contur. Am deschis ochii cu teamă. Eram într-o cameră ale cărei dimensiuni, ascunse în penumbră, nu le puteam ghici. O lumină molatecă,

albăstruie, ca în zori, scălda patul în care eram întins. Prin ceața ce-mi plutea în fața ochilor surîdea Magda.

— Tu... abia am murmurat, deși voiam să strig.

Ea și-a pus degetele pe buze, în semn de tăcere, și a zîmbit, cum numai ea știa să zîmbească.

— Unde sînt, Magda ?

— Ești cu mine. Dar trebuie să mai dormi...

A venit lîngă mine, și-a trecut ușor palmele peste fruntea mea, apoi mi-a pulverizat pe față narcoticul tonic, al cărui miros de brad îl cunoșteam atît de bine. Adormind, mă învăluia ușor o întrebare : unde este costumul de scafandru ?

M-am trezit nu știu după cît timp, cu capul limpede. Magda era tot lîngă mine, privindu-mă. Atunci am știut că sînt în „salonul alb" de pe astronavă. Eram salvat, sau totul fusese o halucinație ?

— Acum poți să te ridici...

A stins lumina și a ridicat închizătoarele hublourilor. Afară, mișcîndu-se ca și cînd ar fi respirat liniștit, se boltea un cer albastru intens, pe care străluceau trei luni imense, roșii. Nu departe, un țărm de mare, cu valuri molatice, violacee. Copaci uriași, albaștri, umbreau țărmul.

— Țărmul de mare de pe Tau Ceti...

— Da, iubitule. Nu-i așa că tabloul nu ne-a mințit ? Doar că nuanțele lui erau mai palide...

Acum, cînd scriu aceste rînduri, cerute de muzeul primelor decenii ale călătoriilor cosmice, zîmbesc fără să vreau. Cum de am putut crede, fie chiar pentru o clipă, că tovarășii mei de pe astronavă mă vor lăsa să dispar în Cosmos, că nu vor face imposibilul pentru a mă găsi ? Cum am putut gîndi că Magda se va lăsa înfrîntă de Cosmos ? Ea, care obținea întotdeauna tot ce dorea să obțină, chiar și un țărm de mare pe Tau Ceti ?

Este drept că eram şi extrem de slab pregătit în domeniul tehnicii astronavelor. De la întîmplarea pe care am povestit-o, s-a hotărît ca toţi membrii unei expediţii, indiferent de profesiunea lor, să cunoască principiile de construcţie şi conducere ale navelor interastrale. Astfel, experienţa mea nedorită tot a avut şi un rezultat pozitiv...

Ceea ce mă îngrozea, atunci, era în primul rînd gîndul că astronava şi cabina terminală se îndepărtau una de alta cu viteze înfiorătoare, iar cea din urmă zbura pe o traiectorie necunoscută, făcînd deci cu neputinţă recuperarea ei, în afara jocului purei întîmplări. Dacă aş fi cunoscut cît de sumar principiile rachetelor contrare, aş fi ştiut că o astfel de rachetă, lansată de pe corpul unei astronave, are o viteză şi o traiectorie calculată cu precizie, dinainte, şi deci poate fi ajunsă din urmă cu relativă uşurinţă, de astronava care a lansat-o, care bineînţeles trebuie să utilizeze o viteză superioară. Dacă noi cunoaştem cu exactitate orbitele a sute şi mii de asteroizi minusculi, de ce s-ar lansa rachete contrare pe care apoi să nu le mai putem urmări ? Acum, oricărui elev de şcoală i se par simple, ca o operaţie aritmetică banală, afirmaţiile mele... De aceea îmi şi permit să zîmbesc de neştiinţa mea de odinioară.

Aici, chiar în faţa mea, este cabina în care am trăit... cît am trăit ? Nu mai vreau să ştiu, deşi cei de pe astronavă spun că totul a durat doar cîteva zile. Zilele, însă, au un sens doar atunci cînd le socoteşti de pe o planetă, sau măcar de pe o astronavă. În cabina mea, ele n-aveau nici un conţinut. O zi era egală cu veşnicia, şi ceea ce spun nu este o metaforă matematică, ci un adevăr strict. Cabina stă aici, în faţa mea, şi strigă mereu, cu literele ei scrise grosolan, cu vopsea albă : „Trăiesc !" Îngrijitorul muzeului mi-a cerut să-i scriu povestea şi apoi să i-o imprim, pentru vizitatori. E mai bine decît să tot povestească el această întîm-

plare veche, de pe timpul cînd un medic de astronavă încurca principiile rachetelor contrare. De fapt, toată povestea este spusă de învelişul cabinei, prin acest cuvînt: „Trăiesc!" Şi de zîmbetul Magdei, care vrea ca la aniversarea de anul acesta a căsătoriei noastre să ne invităm prietenii pe Tau Ceti, pe ţărmul mării violete. Acum, ne este şi mai uşor. Rachetele superfotonice au redus timpul de zbor pînă acolo la mai puţin de un an...

cutia cu tranzistori

Crivățul se potolise de vreun sfert de oră și acum, deși zăpada scîrțîia strident sub pașii mei, părea că aerul se încălzise brusc. Cu o zi înainte ninsese abundent, așa că nu se mai auzeau nici troncăniturile prietenoase ale tramvaielor de noapte. Era acea oră a nopții cînd regreți toate certurile pe care le-ai avut cu prietenii sau mai ales cu necunoscuții.

Nu mă grăbeam spre casă, deoarece mă așteptau multe ore de lucru. Dacă ziua pot lucra chiar și în silă, noaptea nu concep să lucrez decît ceea ce îmi face într-adevăr plăcere. Mergeam încet, comparînd scîrțîitura produsă de fiecare pas cu precedenta. Nu voiam să mă gîndesc la lucru, dar gîndurile mi se învîrteau totuși în jurul lui, deși la o oarecare depărtare, ca niște sateliți cu totul artificiali.

Deodată, dintr-un gang îngust — ca atîtea ganguri ale literaturii romantice — am auzit un plîns. Un plîns smiorcăit, ca de băiețaș pierdut, sau de pisică. Pe vremea asta ? M-am oprit, cercetînd cu privirea jur împrejur. Nu se zărea altceva decît zăpada ușor albăstruie și zidurile bocnă ale caselor, întunecate.

— Cine plînge ? am întrebat.

— Eu...

— Unde ești ?

— Aici, chiar la intrarea gangului.

Am făcut un pas în gang, dar tot nu vedeam pe nimeni. Plînsul încetase.

— Nu m-ai găsit ?

— Nu, băiete. Nu te văd.

— Nu sînt „băiete". Sînt aici, chiar la intrare.

— Unde ? La dreapta sau la stînga ?

— Nu știu ce-i aia dreapta și stînga. Eu sînt la intrare.

Ce naiba, mi-am zis, să fie un copil atît de mic ? Cît palma ? Sau vreo pisică vorbitoare ? Nu era însă nici una, nici alta, era o cutie paralelipipedică, albă, ca un ambalaj obișnuit de cofetărie. Cînd am atins-o cu piciorul, adică de fapt am călcat-o, a scos un țipăt.

— Vai, mă doare...

Și, ca o placă de patefon, a început să mormăie delirant : oare, odoare, sudoare, ardoare..

— Tu plîngeai ?

— Eu... Te rog ridică-mă. Am fost călcat și adineaori...

Am ridicat, bineînțeles, cutiuța și am vîrît-o sub palton, la piept. Smiorcăia, ca... Nu-mi vine să spun „ca o cutie". Ar rîde orice cititor de mine. După cîteva clipe, cutia a început să bîzîie, pe un ton vesel :

— Căldură... dură, ură...

Bucuros că am în sfîrșit o altă preocupare decît aceea care mă aștepta acasă, am grăbit pasul. Nu locuiam prea departe, încît am ajuns repede. Am îndepărtat cu un gest hotărît maldărul de hîrtii care trona pe birou și am instalat cutia, ca s-o cercetez mai îndeaproape. Nu avea nimic deosebit. Părea construită dintr-un material plastic banal. Una dintre suprafețele mari era alcătuită dintr-o grilă, ca un mic difuzor. Dinăuntru se auzea un tors ușor ca al unei mîțe mulțumite de somnul ei.

„Te pomenești că am găsit o pisică electronică, m-am gîndit." De fapt, de mult voiam să-mi cumpăr o asemenea

pisică, pe care o puteai uita închisă în casă fără nici o grijă. Cu un gest reflex, am mîngîiat cutia, sperînd să simt moliciunea felină a unei blănițe.

— Cine-i ? a răsunat un glas adolescent.

— Eu... te-am adus la mine acasă... înghețai în gang... nu mai știi ?

— Vai ! Căldura îmi toropise toți tranzistorii ! Mă iertați !

— Nu face nimic. Te simți bine ?

— Excelent... Adică...

Și cutia începu din nou să se smiorcăie.

— Poate ți-e foame ? am întrebat-o, o întrebare prostească, fără îndoială, dar n-am găsit nimic altceva mai bun.

— Mi-era doar frig... Știi cînd e frig îmi pier ideile...

— Firește, i-am spus, așa se întîmplă... Organismul... Dar în definitiv ce ești ? Pisică ?

Cutia chicoti îndelung, ca un clopoțel. Apoi tuși de vreo două ori, ca pentru a-și drege glasul.

— Sper că nu m-ai scăpat de îngheț pentru a mă insulta. Eu sînt poet.

Am cercetat îndelung cutia. Mă rog, de ce nu ? Sînt atîția poeți cu o înfățișare chiar mai modestă !

— Îmi pare bine de cunoștință. Și de mult vă ocupați cu...

— Pentru asta am fost creat. Și din această cauză am și fugit de la creatorul meu.

— Ai fugit ? Nu înțeleg . Te poți deplasa ?

— Nu, dar am profitat de clipa cînd el și-a scos mănușile din buzunar și mi-am dat drumul în zăpadă. Fie ce-o fi, mi-am zis, dar trebuie să termin odată.

— Pari necăjit rău. Ca să ajungi la o asemenea hotărîre...

— Dacă ai ști... Dumneata ai nevoie de poezii ?

— Nevoie ? Nu prea. Doar așa, din cînd în cînd... Cînd n-am ce face.

— Și se întîmplă des să n-ai ce face ?

— Foarte rar.
— O dată pe zi, de exemplu ?
— Pe zi ? Poate pe an...
Cutia scoase un strigăt de izbîndă.
— Mi-am închipuit eu, zise ea, că există şi oameni care nu consumă în fiecare zi poezie !
Tuşi din nou, şi continuă :
— Eşti deci de acord să rămîn la dumneata ?
— Ştiu eu... Dacă spui că aparţii altcuiva...
— Este un abuz ! Eu sînt poet. Nu trebuie să depind de nimeni ! Nimeni n-are dreptul să-mi ceară ceva.
„Uite că ştie şi asta, m-am gîndit eu." Apoi, cu voce tare :
— Totuşi, spuneai...
— Îţi voi povesti totul, şi ai să mă înţelegi. Am fost creată cu un an în urmă. Tatăl meu — parcă aşa se spune la oameni, nu ? — şi-a pus, e drept, toată arta în construcţia mea. Sînt cea mai mică şi mai elegantă făptură din tot laboratorul lui. Şi ce n-are acolo ? Maşini matematicieni, medici, rebusişti, bucătari, bibliotecari, o sumedenie. Cînd încă nu eram gata, dar începusem să pricep cîte ceva, auzeam vorbindu-se noaptea în jurul meu : „Ce vrea să mai scoată profesorul din prichindelul ăsta ? Poate o jucărie de-aia de-a bunicilor, un radio..." Dar n-a fost aşa. Am înghiţit mai întîi o groază de noţiuni, şi aşteptam cu inima la gură — nu ştiu ce înseamnă expresia asta, dar am primit-o de-a gata, şi îmi place — să văd ce comandă mi se va da. Am fost sortit să fiu poet. La început mi-a plăcut. Se vedea cît de colo că vorbesc altfel decît maşinile din jurul meu. Rimam cu o voluptate nebună. Scoteam rimele pe categorii : bogate, pline cu consoană de sprijin, compuse, asonanţe de gradul întîi... mă rog, dicţionarul de rime al lui Eminescu este un fleac pe lîngă ce pot da eu. Dar, cu încetul, a început teroarea. În fiecare dimineaţă, profesorul îmi introducea o fişă : iarna,

sau culoarea depărtării sau... în fiecare zi altceva. Și mă lăsa singur, pînă seara, cînd mă punea să-i declam tot ceea ce strînsesem. Noaptea, cînd rămîneam între noi, mașinile, mai vorbeam de ale noastre. Toate vorbeau omenește. Numai eu apucam cîte un cuvînt și începeam să-l toc : joc, stoc, chiș-toc... Rîdeau toți de mine. De atîta supărare, am făcut o tumoare la tranzistorii rimelor și toate poeziile îmi ieșeau ca o înșiruire de rime, unele foarte frumoase, dar care nu-l mai mulțumeau pe profesor. Azi-dimineață s-a supărat de-a binelea. Îmi introdusese chiar tema „profesor". Nici n-a introdus-o bine, că am sunat sfîrșitul. I-am citit poezia : „Profesor, băte-s-or (rima asta o știam de la Eminescu), ce s-or..." M-a întrerupt ! „Ce este asta, «ce s-or» ?" „Rimă bogată", i-am răspuns. „Ce s-or face ei, după ce noi le vom spune..." Mi-a întrerupt tensiunea și a plecat țipînd : Pe ăsta îl transform mîine în coșar automat... Nu mai face două parale... Auzi ! «Ce s-or» ! „El credea că nu-l aud. Îmi întrerupsese, doar, tensiunea. Dar eu cu partea care îmi rămăsese neîntreruptă am auzit tot. Și, cînd m-a luat seara în buzunar, cu gîndul de a mă da la transformat — că el nu se ocupă de asemenea fleacuri — am fugit. Ți-am spus cum. Așa că... sînt salvat. Mai ales că dumneata n-ai nevoie de poezie decît o dată pe an... Am tot timpul să meditez. Îți voi da o poezie anuală ceva a-ntîia...

— E interesantă, deși tristă, povestea dumitale, i-am răspuns. Dar, iartă-mă, vorbeai despre o hipertrofiere a tranzistorilor de rime. Văd că nu le întrebuințezi de loc...

— Aici este mica mea fraudă. Profesorul m-a construit numai pentru rime. Așa îi plăcea lui. Dar eu, între timp, am descoperit versul alb. Așa că... Nu-ți plac versurile mele ?

— N-am auzit încă nici unul !

— Dar pînă acum ce-am făcut ? Toată povestea noastră a fost în versuri albe !

Am luat cutia în mînă și am început s-o pipăi.

— Ce vrei ? a țipat poetul. Stai că am un poem care...

Dar eu găsisem întrerupătorul, și poetul a tăcut. L-am pus pe un raft al bibliotecii și am tras maldărul de hîrtii în față. Căpătasem o poftă nebună de lucru...

(Postumă)

columbiana

La sfîrşitul orei de curs, copiii, curioşi ca întotdeauna, l-au năpădit cu o sumedenie de întrebări. Metodic, profesorul şi-a notat în carnet toate întrebările care nu-i fuseseră transmise în scris, pentru a le cerceta în linişte, acasă, şi a aduce a doua zi răspunsurile. Era şi prea grăbit să poată răspunde pe loc, nici nu le-ar fi putut cuprinde pe toate, şi, de altfel, ştia că întrebările, sau cea mai mare parte dintre ele, nu erau decît obişnuite, legitime nedumeriri, pricinuite şi de explicaţiile lui prea sumare, dar mai ales de neatenţia elevilor. Oricum însă el trebuia să le răspundă acestor copii, abia trecuţi de 11 ani, care începuseră să se apropie de tainele universului.

Tîrziu, noaptea, după ce şi-a cercetat carnetul şi biletele primite, grupînd întrebările, unul dintre bilete a rămas deoparte, refuzînd să se amestece printre celelalte. Cu un scris naiv, zgîriat, o fetiţă, al cărei chip profesorul nici nu-l reţinuse, întreba : „De ce unele stele au nume cu cifre, ca T. 123, iar altele au nume atît de frumoase, cum e Columbiana ? Este vreo legătură între Columb, descoperitorul Americii, şi această stea pe care aţi pomenit-o astăzi ?"

Fără să vrea, profesorul, deşi era singur în camera lui de burlac, a ridicat din umeri, ca în faţa unui examinator ce

voia să-l încurce în întrebări neașteptate. De ce unele stele au nume, ca oamenii, iar altele nu, știa foarte bine, sau i se părea că știe. Dar ce legătură este între Columbiana, minuscula stea galben-verzuie, atît de depărtată încît abia se poate vedea cu telescoapele cele mai puternice, și Columb — nu se întrebase niciodată. De altfel, cine se întreabă despre rostul și originea atîtor nume de stele, plante sau animale? Planetele sistemului nostru solar au nume de zei din mitologia greco-romană, așa cum au și alte stele. Pe harta cerului figurau, însă, și multe nume ciudate, născute din fantezia, curînd uitată, a descoperitorilor. Ca și elementele chimice, stelele purtau, unele lîngă altele, nume de zei, numele descoperitorilor sau ale unor oameni iluștri, sau erau botezate cu vreo metaforă, reușită sau nu, ca Fulgul alb, numit astfel din cauza munților, bănuiți multă vreme — fără temei, de altfel — că sînt acoperiți de zăpezi veșnice. Dar cum apăruse pe harta cerului numele Columbienei?

Bătrînul profesor a răscolit, în noaptea aceea, toate dicționarele și atlasele pe care le avea la îndemînă, dar n-a putut găsi nici o explicație. De fapt, și uitase de întrebarea fetiței și, bombănind, se necăjea de unul singur că pînă atunci nu s-a gîndit că numirile stelelor ascund, poate, istorii pline de tîlc. Chemînd biblioteca cosmonautică și cerînd fișa Columbienei, își propunea să întocmească un tablou explicativ al numirilor principale folosite în cursul lecțiilor, care astfel — cine știe? — puteau deveni mai interesante...

A doua zi, avea pe masa de lucru istoria Columbienei. Era o poveste veche, de pe la începutul mileniului 2, pe vremea cînd abia se începuse explorarea intensă a Cosmosului...

*

...Cînd s-au primit semnalele astronavei-mamă, Valentin era de mult pregătit să zboare în întîmpinarea ei. Rămă-

sese aproape o lună pămîntească pe planeta A. 1214, cît timp astronava-mamă își urmase drumul, dînd ocol întregului sistem solar pe care îl explorau. Pe vremea aceea era un lucru obișnuit ca mici grupuri de doi-trei astronauți, lansați cu o rachetă-laborator de dimensiuni reduse, dar bine utilată, să rămînă pe o planetă, făcînd cercetările necesare, în timp ce astronava își continua programul de zbor. Echipele erau apoi „culese" de astronavă, la înapoierea ei din marele circuit al sistemului, și în felul acesta se puteau cerceta zeci de planete, într-un singur zbor. Această „metodă de lucru" mai avea și avantajul că unele dintre cele mai importante date astrografice înregistrate de echipele izolate se comparau apoi cu datele înregistrate din astronavă, în timpul zborului, obținîndu-se, astfel, puncte de comparație care, odată astronava înapoiată pe Pămînt, n-ar mai fi putut fi stabilite decît de o nouă, obositoare și costisitoare expediție.

Valentin rămăsese pe A. 1214 împreună cu mineralogul Carmen, care, pe lîngă remarcabile calități de cercetător, mai avea și calitatea de a-i fi logodnică. De fapt, jurnalul de bord al astronavei ar fi trebuit să-i înregistreze ca tineri căsătoriți, dar cu puțin timp înainte de plecare amînaseră căsătoria, cam fără motiv sau, oricum, fără un motiv bine cunoscut. Motivul îl știa doar Valentin. Carmen, deprinsă, deși fără voia ei, cu încăpățînarea lui Valentin, nu insistase prea mult.

— Vreau să-ți fac un dar de nuntă, la înapoiere, atîta îi spusese Valentin. Nu scosese nici o vorbă mai mult și acum, de altfel, nimic nu se schimbase, în relațiile lor, pentru a o face să-l bănuiască, fie și o clipă. Carmen se mulțumise cu această ciudată și incompletă explicație.

Valentin era la primul lui zbor, ca și Carmen. Avea calități fizice corespunzînd tuturor exigențelor astronautice și i s-ar fi propus să devină astronaut chiar dacă nu s-ar fi gîndit

niciodată la o asemenea activitate. El însă se gîndise, se pregătise temeinic, în universitate, pentru astrografie, știință încă la începuturile ei, pe atunci, și, după ce trecuse cu ușurință primele probe ale zborului cosmic, fusese selecționat pentru expediția ce urma să exploreze îndepărtatul sistem A. Era, de altfel, urmarea cererii lui de a face măsurătorile planetei A. 1214, pe care o privise de atîtea ori, alături de Carmen, prin telescopul gigant de pe Lună. Ca orice tînăr, atras de necunoscut, era fascinat de această scînteie aproape nevăzută în hăurile Cosmosului. De fapt, nici nu se cunoștea despre A. 1214 altceva decît că există, și oarecum i se bănuia traiectoria mișcării de revoluție în jurul Soarelui său, tot atît de pierdut ca și ea însăși pentru telescoapele de pe Pămînt sau din Lună. Cîteva spectrograme nesigure — și atît... Sistemul fusese, însă, trecut de multă vreme în planurile de explorare cosmică. Avea peste 70 de planete și sateliți, și A. 1214 era una dintre cele mai mici.

Ajuns pe planetă, Valentin o cercetase cu migală, ridicase pe hartă toate cotele importante, stabilise coordonatele esențiale, luase mii de date și zeci de mii de metri de peliculă, și avea de ce să fie încîntat atunci cînd astronava, reîntorcîndu-se, lansase semnalele prin care îi chema să reintre în familia astronauților.

S-au urcat în rachetă, aruncînd o ultimă privire asupra peisajului în mijlocul căruia trăiseră, numai ei doi, o lună de zile. Solul gălbui, lipsit de orice viață vegetală, încrețit de vînturile nemiloase care bîntuiau planeta fără oprire, li se părea, acum, la plecare, atît de prietenos ! Cînd racheta-laborator se oprise, prima oară, pe solul necunoscut al planetei, și ei, în costumele de scafandri cosmici, priveau astronava-mamă stingîndu-se în depărtări, simțiseră, deodată, cum li se anihilează orice voință și o desperare ascuțită, ca aceea a gîndului că nu vei putea adormi cînd de fapt ești pe pragul somnului, îi împinsese să se refugieze în mica rachetă

cu care veniseră. Era singura prezență concretă a lumii pămîntene, a cărei lipsă nu o realizaseră pînă atunci, în astronava-mamă, atît de plină de viață. Primele efecte ale teribilei boli cosmice, paralizia numită a „dizolvării în infinit", trecuseră, însă, fără urmări. Erau amîndoi tineri, sănătoși, pregătiți pentru asprimea vieții în Cosmos și, de altfel, astronava urma să se înapoieze după o lună de zile ! Migăloasa și greaua muncă i-a sorbit în nenumăratele ei probleme de fiece secundă. Solul sterp, despicat ici și colo, ca de un aparat de precizie, lăsînd să se vadă stratificările străvechi pe adîncimi de kilometri, dîmburile teșite, pulberea gălbuie, călătoare, în nori subțiri, transparenți, la fiecare răsărit de soare — totul devenise familiar. Știau că vor duce dorul acestui peisaj necunoscut altora, cu cît se vor îndepărta de el, deși — sau poate tocmai pentru că — îl aveau înregistrat pe pelicule și etichetat în sute de probe minerale strînse de Carmen pentru analizele ulterioare.

— Adio, steaua noastră dragă... a murmurat Carmen.

— Nu a noastră, ci...

Și Valentin a tăcut, zîmbind unui gînd numai al lui.

— De ce nu ? Nu sîntem noi primii oameni care am trăit aici ? Nu te înțeleg...

— Nu pot să-ți spun, deocamdată. Vei înțelege foarte curînd. E o idee a mea... Să mergem, ceilalți ne așteaptă !

Cei doi erau ultimii „cercetași" lăsați pe planetele sistemului, și, după ce îi reîmbarcase, astronava se îndrepta către Pămînt. O, bucuria revederii... Fiecare vorbea cam de unul singur, țipînd și căutînd să-i uimească pe ceilalți cu aventurile prin care trecuse, fiecare era convins că avea, în buzunar, descoperiri senzaționale, care vor lăsa în umbră tot ce se știa pînă atunci despre Cosmos. Laboratoarele astronavei lucrau fără întrerupere, calculatoarele zumzăiau zi și noapte, membrii fiecărei echipe își căutau cîte un colț

mai ascuns, vorbindu-şi în şoaptă, comparînd date, cerînd mereu calculatoarelor calcule noi, developînd pelicule sau cercetînd la spectroscoape. Apoi, cînd s-a reluat programul normal, au mormăit cu toţii împotriva somnului prelungit, dar, cum cuvîntul conducătorului expediţiei nu putea fi călcat, au trebuit, în cele din urmă, să se supuie. Liniştea s-a coborît în sălile şi culoarele astronavei...

Apoi Pămîntul, reîntîlnirea cu cei dragi şi, în sfîrşit, munca pe brînci pentru prelucrarea datelor. Cînd a terminat, Valentin a închis microfilmele şi textul expunerii în casetă, şi i-a întins-o lui Carmen.

— Poate vei crede că a fost o copilărie din partea mea, dar iată de ce am amînat căsătoria noastră. Voiam să-ţi fac acest dar de nuntă.

Carmen, cu caseta în mînă, îl privea fără să înţeleagă.

— Citeşte...

A plecat ochii şi a citit. Pe casetă scria, cu litere mărunte, de tuş, ca pe albumele vechi de artă : Steaua „Carmen". Şi, dedesubt, celelalte date ale planetei. Era un obicei străvechi, după care primul explorator al unei stele avea dreptul să-i dea şi numele. Steaua A. 1214 dispăruse, şi pe hărţile cerului urma să fie înscris numele lui Carmen, care împărţise cu Valentin o lună de singurătate acolo, pe steaua pierdută în Cosmos. Numele lui Carmen, care urma să-şi împartă cu el toată viaţa.

Căsătoria a avut loc după cîteva zile, apoi au plecat într-o călătorie în insulele Pacificului. Noaptea, în lunecarea lină a vasului, sub cerul spuzit de stele, priveau, de pe punte, bolta pe care o străbătuseră împreună şi în imensitatea căreia se afla, undeva în dreapta stelei polare, sistemul din care făcea parte şi steaua Carmen, nevăzută pentru ochii omeneşti.

— Nimeni n-o vede, dar noi o ştim. Oamenii te văd, în schimb, pe tine. Ceea ce, pentru mine, este acelaşi lucru...

— Chiar același ?

— Nu, dar vreau să te știu și acolo, sus, unde am fost cîndva împreună...

Au trebuit să-și întrerupă călătoria, chemați grabnic. Se fixase ziua cînd se comunicau, public, rezultatele expediției. „Simpozionul întoarcerii", cum era numită această festivitate, se desfășura în imensa aulă a Academiei de Cosmonautică, și era urmărită de tot globul, ca unul dintre cele mai de seamă momente ale vieții publice. De cîte ori priviseră și ei, în copilărie, pe ecranele televizoarelor, apoi, cînd erau studenți, din ultimele bănci ale amfiteatrului, pe eroii Cosmosului, înapoiați din lungile lor expediții, povestind omenirii descoperirile lor și proiectînd pe ecranul semisferic al cupolei imaginile noi și răscolitoare din alte lumi !... Acum făceau și ei parte din această familie invidiată de toți pămîntenii, și mîinile lor se vor strînge, ca una singură, cînd se va anunța înscrierea stelei Carmen pe hărțile cerului...

Valentin nu s-a mirat cînd, în lista vorbitorilor, nu și-a văzut numele. Expediția avusese peste patru sute de cercetători și rezultatele urmau să fie prezentate de conducătorul expediției, de astrograful șef și de doi matematicieni. Visase, desigur, o clipă, că ar putea anunța chiar el rezultatele cercetării pe steaua Carmen, dar își dăduse seama că nu este decît o iluzie. Era doar la prima lui expediție...

Cînd însă astrograful șef, descriind, pe rînd, planetele cercetate, a trecut peste planeta Carmen, fără să o pomenească măcar, Valentin a simțit că ecranul cupolei se clatină. Carmen l-a privit, tot atît de surprinsă.

— E o eroare... a murmurat el. Stai aici, mă întorc îndată.

Carmen nu putea rămîne, însă, liniștită, în amfiteatru, atîta vreme cît Valentin ieșise, fugind. L-a urmat și, după cîteva minute, citeau amîndoi în lunga listă a rezultatelor expediției, afișată în holul Academiei : „Steaua A. 1214, cer-

cetată de astrograful Valentin Dan și mineralogul Carmen Dan. Timp de cercetare : 30 zile. Datele astrografice vin în contradicție flagrantă cu datele mineralogice. Pînă la verificarea definitivă, planeta nu poate fi trecută în rezultatul științific al expediției".

S-au privit, unul pe altul, uluiți. Înțelegeau atît : că steaua A. 1214 reapăruse pe harta cerului, în locul stelei Carmen, care încă nu avea voie să apară.

De cîte ori și-a adus, mai tîrziu, aminte de cele ce au urmat, Carmen își punea, fără voie, mîinile la ochi. Valentin s-a năpustit în aulă, tocmai cînd astrograful șef își terminase expunerea, și amfiteatrul vuia de aplauze. A trecut, în goană, spre pupitrul vorbitorului și, fapt care nu se mai petrecuse niciodată pînă atunci în istoria Academiei de Cosmonautică, a început să vorbească fără să fie anunțat. Nici nu vorbea, ci striga, strangulat de indignare :

— S-a comis o eroare ! Un furt. Mi s-au furat rezultatele cercetărilor. Steaua A. 1214 a fost cercetată de mine timp de o lună — și acum nu figurează în expunerea rezultatelor expediției. Cer o anchetă de urgență. Steaua Carmen...

N-a putut vorbi mai departe, deoarece legătura cu sala i-a fost tăiată. S-a auzit vocea conducătorului expediției :

— Astrograful Valentin Dan a uitat unde se află în acest moment. Îl invităm să părăsească sala. Rezultatele cercetărilor lui vor fi discutate în mod obișnuit, în comisiile științifice ale Academiei...

Valentin a părăsit aula cu figura unui condamnat la moarte. Pe culoar nu-l aștepta nimeni. Carmen fugise, plîngînd de rușine. A doua zi, Valentin a înaintat Academiei de Cosmonautică un lung memoriu, susținîndu-și rezultatele cercetărilor și cerînd o anchetă care «să pedepsească exemplar pe cei ce s-au făcut vinovați de o ușurință condamnabilă, dacă nu chiar de incompetență, în verificarea măsurăto-

rilor de pe planeta „Carmen"...» I s-a răspuns printr-o adresă rece, oficială, care îl invita să verifice singur, încă o dată, datele obținute.

După săptămîni de cercetări și confruntări chinuitoare, au ajuns și ei la aceleași concluzii. Spectrogramele, luate de pe pămînt, prin telescoape, ca și cele luate din zborul astronavei-mamă, arătau cu totul alte particularități decît datele mineralogice obținute de Carmen. Parcă ar fi fost cercetate două planete diferite. Pe de altă parte, datele astrografice luate de Valentin, deși păreau asemănătoare cu cele obținute de astronava-mamă, nu se încadrau în datele întregului sistem solar cercetat. Nu era vorba despre erori de detaliu. Nici traiectoria planetei, nici mișcările de rotație și revoluție nu corespundeau, contradicția era prea izbitoare pentru a permite omologarea datelor. Planeta rămînea să poarte, mai departe, același nume cifrat, care o arăta drept un astru neexplorat, deși cei doi umblaseră pe solul ei treizeci de zile și nopți.

— O eroare... Unde am greșit ? Cum am putut greși ?

Valentin întreba zadarnic. Carmen nu-i putea răspunde, cum nu-și putea răspunde ei însăși, și mai ales durerii mute de a se fi expus ridicolului, primind ca dar de nuntă o stea care refuza să poarte numele ei. Undeva, în arhiva Academiei de Cosmonautică, o casetă pe care scria cu litere mărunte, de tuș, ca pe vechile albume de artă, *Steaua „Carmen"*, era rînduită într-un raft cu inscripția : „Rezultate eronate".

Cînd și-a dat seama că nu va putea reconfrunta din laborator datele esențiale, Valentin a cerut să fie trimis din nou pe A. 1214. Dar o nouă expediție în îndepărtatul sistem solar care acum era, totuși, cunoscut, nu mai era prevăzută decît peste zece ani... Zece ani, scurși cu încetineala zilelor pămîntene, în care Valentin a colindat alte planete, alături de Carmen, care și uitase de această extravaganță a tinereții lor.

El, însă, purta cu încăpățînare acest gînd, de a se reîntoarce și a controla totul de la capăt. Nu mai pomenea nimănui despre planul lui, nici nu se mai supăra cînd vreun prieten amintea despre unii oameni care se cred în stare să ofere stele, ca dar de nuntă. Dar, după zece ani, cînd au început pregătirile pentru noua expediție, Valentin a cerut din nou să fie primit. A fost prima dată cînd a plecat în Cosmos fără Carmen. Cine nu cunoștea încăpățînarea lui Valentin ?

Și iar doi ani lungi pămînteşti de aşteptare, cînd Carmen privea bolta cerului unde, în dreapta stelei polare, se găsea o stea ce purtase, o clipă, în închipuirea lor, numele ei.

Cînd s-a înapoiat, Valentin a îmbrățișat-o, cu ochii strălucind de bucurie, ca odinioară, dar nu i-a spus nimic despre rezultate. S-a închis în laborator, printre calculatoare, și a ieșit abia după cîteva săptămîni. Ținea în mînă o casetă asemănătoare celei ce figura în arhiva Academiei de Cosmonautică, printre rezultatele eronate.

— Acum este totul limpede, Carmen. Ni s-a întîmplat și nouă ceea ce se întîmplă de atîtea ori călătorilor din primul mileniu, aici, pe Pămînt. Bănuiești ?

Carmen a dat din cap, afirmativ, dar Valentin nici n-a observat.

— Am nimerit pe o altă planetă, înțelegi ? Ceea ce luasem noi drept A. 1214 era o planetă vecină, la vreo două luni-lumină distanță... E stupid de simplu, nu ? De aceea nu concordau rezultatele. Spectrogramele luate de pe Pămînt și din astronava-mamă erau cele ale planetei A. 1214, iar noi cercetasem o vecină a ei... Am încurcat stelele. Parcă odinioară Columb n-a ajuns în America, fiind convins că umblă pe pămîntul Indiei ? N-a fost chiar vina noastră, ci a celor de pe astronavă, care au dat drumul rachetei-laborator cu cîteva minute mai tîrziu. Cîteva minute la plecare, au făcut

două luni-lumină la sosire... Eu, însă, m-am încăpățînat să cred că nu am greșit cu nimic, că noi cercetasem steaua A. 1214. Și de fapt era...

— Sora ei geamănă, A. 1215, neinclusă atunci în planul de cercetări.

— De unde știi ?

— Am bănuit de mult, dar...

— Și eu, dar nu puteam să recunosc că am greșit. Dar, acum, primește te rog tîrziul meu dar de nuntă, steaua Carmen.

— Nu, Valentin, trebuie să înțelegi că n-o mai pot primi. Mi-e de ajuns că ai vrut să-mi dărui o stea. Nu oricine se gîndește să facă un asemenea dar. Să lăsăm stelele pe cer, iar noi să rămînem cu ceea ce putem să ne dăruim unul altuia. Cu viața noastră. Dar, pentru că ai vorbit despre călătorii din primul mileniu, de ce să nu ne oprim la îndrăznețul Columb ? Nu s-a înșelat și el, odinioară, încurcînd continentele ? În numele îndrăznelii, și al tuturor erorilor pe care le îndreptăm, să botezăm planeta noastră Columbiana. E un nume frumos și potrivit. Poate oamenii de mîine, rostind acest nume, își vor aminti și despre întîmplarea noastră...

*

...Bineînțeles, pe fișa trimisă bătrînului profesor de către biblioteca cosmonautică, povestea nu era înregistrată în acești termeni. Conținea numai cîteva fraze tipice de dicționar : „Columbiana. Stea de mărimea 8, a 17-a planetă din sistemul solar O. A fost cercetată prima dată în 2116, cînd a fost considerată, din eroare, drept vecina ei, Carmen, a 18-a planetă a sistemului. A doua oară a fost cercetată și i s-au stabilit coordonatele și structura mineralogică, în 2126, cînd a primit și numele de Columbiana. Vecina ei, Carmen, a pri-

mit acest nume mult mai tîrziu, după numele astromineralogului Carmen Dan, soția astrografului Valentin Dan, cercetătorul celor două planete. Ea refuzase ca steaua Columbiana să poarte numele ei, din pricina erorii survenite".

Bătrînul profesor era, însă, un sentimental și, citind aceste fraze seci, a reconstituit povestea celor două stele și a pornit spre școală fluierînd, mulțumit că avea ce povesti fetiței curioase, care voia să știe ce se ascunde sub numele stelelor. Așa sînt copiii, cînd încep să se apropie de tainele universului...

reîntîlnirea cu griffin

Reîntîlnirea cu Griffin, omul invizibil, s-a petrecut acum trei ani, vara la mare. Îl cunoscusem încă din copilărie şi îl văzusem, în scurtele perioade cînd devenea vizibil, în paginile prost ilustrate ale cărţii lui Wells, sau pe ecranele cinematografelor. După cum ştiţi, nu era de fel prietenos şi, oricîtă admiraţie aş fi avut pentru el, îmi inspira întotdeauna teamă. Dar poate oare inspira vreun alt sentiment un om invizibil ? De aceea, l-am pierdut, cu încetul, printre amintirile în care nu mai răscoleşti decît la zece ani o dată. În orice caz, ajungînd, în vara aceea, la mare, nu mă gîndeam nici o clipă că îl voi reîntîlni.

Plec de pe plajă numai cînd sînt obligat s-o fac, adică spre seară. Plec nerăbdător să mă întorc a doua zi în acelaşi loc, să mă cuibăresc în nisipul fierbinte, ca nu ştiu ce strămoş amfibiu de pe la începuturile vieţii pe pămînt. Este de ajuns ca soarele să mă pătrundă, ca pe un fruct—şi nu mai aud larma zecilor de mii de oameni din jur, aşa cum nu mai auzi bătăile pendulei într-o cameră cu care te-ai obişnuit. Cînd pulsul este una cu ritmul nesfîrşit al mării, sincronizarea aceasta mă trezeşte, uşor, ca un cîntec, şi îmi părăsesc cuibul de nisip, pentru a mă cufunda în straturile dense ale apei, nu înotînd, ci plutind, cu mişcări rare şi nepăsătoare.

Apoi iar plaja, și așa mereu, într-o succesiune neîntreruptă decît de nori și de vînt. Cînd bate vîntul, oricît de lin, soarele care ți se odihnește pe corp începe să tremure, ca un veșmînt aerian. Și atunci parcă ar vrea cineva să-ți trezească gîndurile.

Așa l-am reîntîlnit pe omul invizibil, în cea mai chinuită ipostază a lui. Dormitam, cu fața în nisip, iar vîntul, adiind ca un răsuflu liniștit, mă învăluia într-o togă impalpabilă.

— De ce naiba, am auzit pe cineva mormăind, lîngă mine, trebuie să suportăm greutatea atîtor haine pe noi? Barem dacă, dezbrăcîndu-mă, aș încerca senzația lui Griffin...

Auzind acest nume, mi-am ridicat capul din nisip. Alături, așezat turcește, un om între două vîrste tocmai își întindea cearșaful pe plajă. Nu se adresase nimănui. Întîlnindu-mi, însă, privirea, și înțelegînd că-l ascultam, m-a întrebat:

— Crezi că n-am dreptate? Dumneata nu ți-ai pus niciodată această problemă?

L-am privit și mai mirat, și omul s-a tolănit tacticos pe cearșaf, chiar lîngă mine, și-a aprins o țigară și a continuat:

— Griffin... cred că îl cunoști, nu?

Am dat din cap, afirmativ.

— ...a avut soarta pe care i-o descrie Wells numai pentru că a trăit într-o țară cu ierni aspre. Dacă ar fi trăit la ecuator, n-ar mai fi trebuit să se demaște de atîtea ori, căutînd un adăpost sau o haină călduroasă. Dar îți imaginezi ce senzație de ușurare încerca ori de cîte ori își lepăda veșmintele? Să te dezbraci și să devii invizibil! Nu mă pot opri să nu mă gîndesc la asta, cînd viu la plajă. Și îi invidiez pe cei care, odată și odată, vor putea trăi concret această stare...

— Iartă-mă, i-am spus, angajîndu-mă de-a binelea în discuţie, aşa cum i se întîmplă oricui în tren, pe plajă, în sălile de aşteptare, dumneata crezi într-adevăr că oamenii vor putea deveni cîndva invizibili ?

— Bineînţeles, mi-a răspuns necunoscutul, părînd chiar puţin indignat de naivitatea întrebării.

— Dar...

— Nici un dar ! Dumneata te-ai gîndit vreodată la sensul real al mitologiei ?

— Am considerat-o drept literatură...

— Mă rog, literatură, dacă vrei, dar în care oamenii şi-au înscris năzuinţele lor.

Probabil că făcusem o figură cam neîncrezătoare, deoarece omul a zîmbit, ca în faţa unui neiniţiat.

— Este chiar aşa cum îţi spun. Toate atributele cu care erau investiţi zeii reprezentau de fapt dorinţele şi visele oamenilor care îi creaseră. Vise pe care noi le-am înfăptuit astăzi. Zeii zburau cu iuţeala fulgerului, dintr-un loc în altul. Astăzi avem TU-urile şi IL-urile. Zeii puteau vedea ce se întîmplă la celălalt capăt al pămîntului. Astăzi răsuceşti butonul televizorului şi vezi ce se întîmplă la mii de kilometri. Iupiter stăpînea fulgerele. Azi le stăpîneşte oricine, printr-o simplă întoarcere o comutatorului. Zeii puteau trăi în fundul oceanului. Submarinele noastre nu sînt mai prejos. Luna însăşi era o zeiţă, circulînd solitară în Cosmos. După cum ştii, am început şi noi să ne obişnuim cu Cosmosul. Înţelegi ? Toate aceste calităţi „supranaturale" nu erau, de fapt, decît visuri pe care omul, simţindu-le realizabile, le atribuia zeilor, care de altfel semănau întrutotul muritorilor de rînd. Dar zeii mai aveau o calitate, şi încă esenţială : deveneau, ori de cîte ori voiau, invizibili. Este şi aceasta un vechi vis al omenirii. Şi tocmai de aceea va fi realizat, aşa cum au fost realizate toate celelalte speranţe.

— Interpretarea dumitale pare logică. Dar...

— Poftim, să aud ce vrei să obiectezi!

— Omenirea nu realizează decît ceea ce este într-adevăr necesar. Mă refer la întreaga dezvoltare a omenirii. De ce s-ar inventa, de exemplu, un tren care ar avea roţile deasupra şi ar circula pe nişte şine suspendate? Cui i-ar aduce vreun folos?

— Vrei să spui că invizibilitatea nu prezintă nici o utilitate?

— Exact. În epoca lui Griffin, şi în toate epocile de pînă la el, putea fi un mijloc de avantaje personale sau... de teroare, aşa cum a şi încercat nefericitul erou al lui Wells. Dar mîine, cînd comunismul va îmbrăţişa întreaga planetă? Fără să aibă sfîrşitul tragic pe care i-l cunoaştem, Griffin ar fi şi mai izolat în societatea de mîine.

— Nu pot să cred. Nu te-ai gîndit că trebuie să apară cîndva un alt Griffin, a cărui încercare să nu mai eşueze? Vorbeai despre sfîrşitul lui...

Şi omul recită — şi se vedea bine că îl mai recitase, sie însuşi sau altora, de zeci şi zeci de ori — finalul cărţii lui Wells:

„Cineva a făcut rost de un cearşaf de la «Jucătorii de *crichet*». L-au acoperit pe cel ucis şi l-au dus într-o cîrciumă. Şi acolo, pe un pat murdar dintr-o odaie ponosită şi prost luminată, înconjurat de o droaie de creaturi ignorante, înnebunite de curiozitate, stîlcit, cu trupul numai răni, trădat de semenii lui şi de nimeni plîns, acest Griffin, primul om care a devenit invizibil, Griffin, cel mai talentat fizician din cîţi au trăit vreodată, şi-a încheiat, într-o cumplită prăbuşire, ciudata şi extraordinara lui carieră".

Omul dădea frazelor cadenţa unor versuri — şi vuietul mării, adierea vîntului, larma din jur, toate se contopeau în auzul meu cu aceste cuvinte răscolitoare.

— Știu eu, i-am spus, s-ar putea să ai dreptate... Nu m-am gîndit niciodată că viitorul ar dori să aibă un om invizibil...

Necunoscutul căzuse însă într-o adîncă meditație și nu m-a mai învrednicit cu nici un răspuns. Poate că socotea inutilă conversația cu un sceptic. M-am întors, deci, cu fața în nisip. Nisipul strălucea, alb ca zăpada. Am închis ochii și l-am văzut pe Griffin.

*

...Prin ninsoarea deasă a începutului de februarie omul mergea repede, cu capul în jos, ca apăsat de o povară. Bulevardul era aproape pustiu, în acea oră a dimineții. Doar mașinile de curățat zăpada zumzăiau monoton, învîrtindu-se în loc, la răscruci, ca niște oameni care sînt obișnuiți să vorbească singuri. Omul se opri o clipă, se uită înapoi, apoi schiță cîțiva pași, nesigur, și se întoarse, ca și cînd ar fi luat brusc o hotărîre. Se apropie de una dintre mașini, după ce își înfundă mai adînc pălăria cu boruri largi pe cap.

— Mă iertați, pot să vă cer o informație ?

Cum nu-i răspundea nimeni, strigă :

— Hei, șofer !

Mașina își vedea însă de treabă, înghițind zăpada, tacticos. Omul se apropie mai mult și bătu cu pumnul în peretele mașinii. Îi răspunse același mîrîit înfundat al motorului. Ocoli mașina, dar nu văzu nici urmă de șofer. Se uită și la celelalte, și abia atunci observă că mașinile mergeau în voia lor, fără să le conducă nimeni.

— Nu cumva au descoperit și ăștia... Nu, ar trebui să se vadă un volan mișcîndu-se... Sînt conduse, probabil, de la distanță...

Părăsi mașinile de curățat zăpada și își reluă cursa. La prima încrucișare văzu o mașină care se opri, deodată, din

goană, ca și cînd cineva i-ar fi tăiat brusc respirația, ca pe un fir de ață. În mașină era un om. Se apropie de el, ezitînd, și își repetă întrebarea :

— Mă iertați...

Omul din mașină coborî fereastra laterală și îi zîmbi :

— Urcați !

— Nu este nevoie, voiam să vă întreb doar unde este poliția.

—Poliția ?

Omul făcu o mutră mirată.

— Poliția, ați spus ? Ei, drăcie, de unde să știu eu unde este poliția ?

Motorul începuse să freamăte, și omul de la volan deschise de-a binelea ușa mașinii.

— Urcați, vă rog, e drumul liber. Aflăm îndată unde este poliția.

Mașina porni lin, deși cu toată viteza, fără ca omul să fi făcut cea mai mică mișcare de manevrare a volanului, sau să fi apăsat pe accelerator. Se întoarse către noua sa cunoștință, rîzînd.

— Nici nu mai știam că există oameni care au nevoie de poliție. Dar de fapt așa e, uneori se întîmplă să ai nevoie. Ai uitat undeva mașina ? Pari a fi actor. Așa e, actorii sînt cam distrați...

Omul cu pălăria cu boruri largi îl apucă de mînă, speriat :

— Vezi de volan !

— Ce volan ? răspunse omul, mirat. Lasă mașina în pace, e încă bună, deși o am de doi ani. Spune-mi, de ce ai nevoie de poliție ? Mi se pare atît de ciudat... Și îmbrăcămintea asta... E dintr-o veche piesă spaniolă, nu ? N-am mai fost de mult la teatru... A, iartă-mă, să aflăm unde este poliția...

Apăsă pe un buton și vorbi :

— Alo ! O informație, vă rog.
— Spuneți ! răspunse o voce de femeie.
— Unde se află poliția ?
— Poliția ? Un moment... Poliția... Lîngă parcul serbărilor de iarnă. Chiar lîngă intrarea principală...
— Mulțumesc.
Omul se întoarse iar către vecinul lui :
— E foarte firesc să fie așa. Acum îmi amintesc. Poliția se găsește întotdeauna lîngă marile parcuri. Vara lîngă parcul serbărilor de vară, acum, iarna, bineînțeles lîngă parcul serbărilor de iarnă. Dacă ne gîndeam o clipă, puteam deduce și singuri. Nu ? La ce teatru joci ?
Omul părea să aibă chef de vorbă, spre deosebire de noua lui cunoștință, care rămăsese cu bărbia înfundată în fularul gros ce-i înfășura gîtul. Borurile pălăriei îi acopereau fruntea pînă la sprîncene. De fapt, din întreaga față nu i se vedea decît nasul, lustruit ca și cînd ar fi fost din carton presat, și cei doi ochelari fumurii, cu apărători laterale. Pelerina i se înmuiase de zăpadă topită, o pelerină curioasă, neagră, scoasă din cine știe ce magazie de recuzită teatrală uitată de secole.
— Am ajuns. Colo trebuie să fie, lîngă intrarea parcului... Nu mi-ai spus, cetățene, la ce teatru joci ?
— Mulțumesc, bombăni ciudatul personaj, ca și cînd n-ar fi auzit întrebarea, și sări jos din mașină, îndreptîndu-se cu pași repezi către clădirea în care trebuia să fie poliția.
La intrare nu era nimeni. Omul se uită o clipă, nedumerit, apoi deschise ușa și intră. În față se arăta un culoar strîmt, puternic luminat din colțurile plafonului. Două uși, de o parte și de cealaltă a culoarului, și o ușă în fund, arătau că parterul clădirii nu era prea spațios. Omul bătu în prima ușă și intră fără să mai aștepte obișnuitul „intră".

Pătrunse într-o cameră de dimensiuni potrivite. Cărțile de pe rafturile pereților, o masă rotundă, în jurul căreia se aflau trei fotolii, florile de la fereastră, omul adîncit în lectură pe unul din fotolii, liniștea în care se auzea o melodie ușoară, dintr-un aparat care încă nu se vedea, îl făcură pe vizitator să dea înapoi.

— Iertați-mă, dar...

— Poftiți, vă rog. Pe cine căutați ?

— Mi se pare că am greșit. Căutam poliția...

— Ați nimerit. Aici e.

Omul rămăsese, nedumerit, în pragul ușii.

— Vă rog, intrați ! Gazda se ridică din fotoliu și veni, cu mîna întinsă, către vizitator.

— Pe la noi vin atît de rar oamenii, încît ne plictisim de moarte... Nu vreți să vă dezbrăcați această...

Căuta cuvîntul potrivit, dar se vedea că nu-l mai întrebuințase niciodată.

—...această haină...

Și arătă, zîmbind, către pelerina neagră, udă, avînd încă zăpadă pe umeri.

— Ați uitat undeva mașina ?

Vizitatorul făcu un gest de enervare.

— De ce trebuie să-mi uit neapărat mașina ? Nici n-am mașină, domnule. Am venit pentru cu totul altceva. Vreau să discut cu poliția o problemă care cred că o interesează îndeaproape.

Părea hotărît să spună totul dintr-o dată, să nu piardă timpul în preambuluri convenționale. Se așeză pe un fotoliu, fără să-și scoată pălăria cu boruri largi.

— Sînteți actor, desigur...

Întrebarea păru a-l scoate cu totul din sărite.

— După ce dracu' se vede că sînt actor ?

— Îmbrăcămintea asta... și apoi felul cum vorbiți... „domnule"... „dracul"... este un limbaj pe care nu-l mai

folosesc decît actorii, care joacă piese vechi. Şi apoi...

Necunoscutul îi tăie fraza, cu un gest nervos.

— Vreţi să mă ascultaţi ? Numele meu este Griffin. Am absolvit *University College*...

Poliţistul se aşează, privindu-l amuzat, şi gîndindu-se :

— Actorii ăştia păstrează cu încăpăţînare obiceiurile vechi... Pentru a-mi spune cine ştie ce pierdere banală începe prin a-mi recita pasaje întregi din rolurile pe care le pregăteşte...

—...am îndurat destule pînă acum. Acum am renunţat la visul meu de putere. Singur, n-am să pot realiza nimic. Am pierdut, e drept, toate formulele, nu mai pot nici să refac experienţa, nici să reviu la starea normală, dar aşa cum sînt cred că pot fi de folos. Vreau să fiu de folos cuiva, mă înţelegeţi ? Vă ofer deci dumneavoastră invenţia mea. Eu sînt Griffin, omul invizibil.

Poliţistul continua să zîmbească.

— „Omul invizibil"... Parcă am mai auzit de această piesă... n-am văzut-o însă niciodată... Jucaţi în ea ?

Griffin îl privi furios.

— Nu vă înţeleg. Este o piesă cu un singur personaj. Eu sînt autorul şi eroul ei. Priveşte.

Omul îşi smulse pălăria de pe cap, trîntind-o, fără nici un menajament, pe masă, şi răsturnînd vasul cu flori ; capul îi era bandajat în întregime. Apucă de un capăt al bandajului şi începu să-l desfăşoare, ca şi cînd şi-ar fi jupuit pielea. Poliţistul tresări : „E bolnav !"

— Stai...

Pînă să spună însă ceva, necunoscutul desfăşase bandajul aproape în întregime. La o mişcare, ochelarii zburară în mijlocul camerei. Nasul lung şi lucios părea înfipt direct în bandajul care mai rămăsese. Apoi zbură şi el. Necunoscutul se ridicase de pe fotoliu şi se dezbrăca, cu aceeaşi febrilitate. Îşi scoase pelerina, apoi mănuşile şi, liniştit brusc, se reaşeză

în fotoliu. Nevenindu-i să-şi creadă ochilor, poliţistul privea o arătare stranie, stînd picior peste picior în faţa lui. Capul dispăruse cu desăvîrşire. Din mînecile hainei nu ieşea nimic, iar gulerul şi cravata păreau aşezate pe un suport care nu se vedea.

— Acum înţelegi ? Eu sînt Griffin, omul invizibil.

— Dar cum ai reuşit...

Părăsiseră, fără să-şi dea seama, pronumele de politeţe.

— Am să vă explic şi asta. Deocamdată m-am săturat de atîta frig şi nemîncare. Atunci, în piaţa din Port-Burdock, eram aproape de moarte, dar n-am murit. M-au învelit într-o draperie şi m-au dus în clubul „Veselii jucători de *crichet*", ştii, nu ? De acolo am reuşit să fug. De atunci pînă acum m-am tîrît prin zăpezi, pe drumuri singuratice, am mîncat rădăcini, am băut apă din şanţurile drumurilor, arşiţele m-au uscat, gerurile m-au pătruns pînă la os, o, voi nu puteţi să ştiţi ce înseamnă să umbli gol prin viscole... Pînă cînd... Pînă cînd am înţeles, deodată, că puteam să mă vînd, pe mine o dată cu descoperirea mea, şi să fiu astfel la adăpost şi de foame, şi de frig, şi de secetă, să am bani, casă, tot ce-mi trebuie, să fiu omul cel mai util şi mai bine răsplătit. Cui puteam să mă vînd ? Puterii de care pînă atunci m-am ferit. De aceea am venit la voi.

Înţelegînd, în sfîrşit, că nu este victima unei farse de teatru, poliţistul încerca un sentiment de teamă. Necunoscutul părea a fi bolnav, şi totuşi ceea ce spunea nu era o halucinaţie, el era într-adevăr invizibil, de asta îşi dădea seama poliţistul, fără să facă nici un efort.

— Prin mine, poliţia poate să urmărească pe oricine, fără ca el să simtă. Pot deduce orice ameninţare cu moartea, pot împiedica orice furt asupra premeditării căruia există un indiciu. Pot afla tot ce vorbesc între ei cei bănuiţi, pot fi de faţă la orice întrevederi suspecte, pot pătrunde oriunde, neobservat. Sînt instrumentul ideal al poliţiei. Nu cer decît

să mă recunoașteți ca atare, să mă plătiți bine, și să-mi dați posibilitatea de a-mi continua lucrările de laborator. Toți detectivii din lume n-au valorat cît mine. Acestea sînt condițiile. Primiți ?

Polițistul își reveni cu greu, deși îl ascultase cu atenție.

— Văd bine că nu este o glumă — și totuși vă înțeleg foarte greu. Nu înțeleg chiar de loc. De ce ai venit tocmai la noi ?

— Cum de ce, pentru numele domnului ! Cine altcineva decît poliția are nevoie de un om invizibil ?

— La ce ne-ar putea folosi ?

Necunoscutul își trecu ceea ce ar fi trebuit să fie mîna pe locul unde ar fi trebuit să-i fie fruntea.

— E altcineva mai mare decît dumneata aici ?

— Nu, sîntem doar patru inși cu totul.

— În conducere ?

— Nu, toată poliția.

— Pe o stradă ?

— Nu, în tot orașul.

— Îți bați joc de mine ? Cum poate fi formată poliția unui oraș numai din patru oameni ?

— La ce-ar fi nevoie de mai mulți ?

— Cum la ce ? Dar furturile, crimele, urmăririle, șantajele, răpirile, escrocheriile ? Cine le anchetează ?

— Iartă-mă, dar am iarăși impresia că spuneți un rol din vreo piesă uitată. Nu înțeleg. Întrebuințați termeni pe care nu-i înțeleg.

— Cum, nu înțelegi ce este un furt ?

— Nu. E vreun termen antic ?

— Furt, domnule, adică hoție, adică...

Omul invizibil se ridică din fotoliu și începu să se plimbe prin încăpere, cu pași mari. Apoi se opri în fața polițistului și acesta bănui că ochii nevăzuți îl privesc nedumeriți.

— Poți să-mi dai ceva să mănînc ?

Poliţistul manevră un comutator şi, dintr-un perete, se deschise o uşiţă, pe care apăru o măsuţă pregătită pentru o gustare. Masa alunecă lin pînă în dreptul lor. Omul invizibil se aşeză din nou în fotoliu şi începu să înfulece. Poliţistul privea, pe jumătate amuzat, pe jumătate temător, cum bucăţile de pîine şi de friptură se ridicau în aer, se opreau o clipă, apoi porneau să se amestece, ca într-un malaxor nevăzut, dispărînd încetul cu încetul, lăsînd în urma lor o dungă alburie care se pierdea după gulerul alb al cămăşii.

— Mi-e tare foame... mormăi Griffin. Credeam că invizibilitatea îmi va aduce puterea. De fapt m-a făcut mai neputincios decît o insectă. Vreau să redevin om, mă înţelegi ? Dar de ce să nu profitaţi de puterea pe care mi-o dă totuşi această stare a mea ? Nu cer decît să fiu ocrotit, atîta tot. În schimb, vă dau forţa mea de a umbla nevăzut. Veţi prinde mai repede hoţii şi asasinii...

Pe faţa poliţistului se citi aceeaşi nedumerire.

— Dumneata, Griffin, întrebuinţezi un limbaj ciudat. Ţi-am spus că nu înţeleg anumiţi termeni...

De data aceasta, Griffin scoase un oftat, ca şi cînd ar fi fost silit să repete inutil lucruri ştiute de toată lumea.

— Să ne înţelegem, vrei ?

— Da.

— Aici este poliţia ?

— Da.

— Şi nu ştii ce este un furt ?

— Nu.

— N-ai auzit niciodată ca un om să-şi însuşească de la altul un lucru de preţ, bani sau altceva, fără să aibă dreptul ?

— Nu. De ce ar fi făcut-o ?

— Fiindcă avea nevoie, sau pur şi simplu pentru că rîvnea să aibă el ceea ce posedă un altul.

— Dar fiecare are tot ceea ce are nevoie să aibă.

— Dumneata n-ai rîvnit niciodată la bunul altuia ?

— Adică... tot nu înțeleg. Ce înseamnă bunul altuia ?

— Domnule... să zicem o haină a altuia, pe care ai vrea s-o ai tu.

— O pot avea oricînd. Dar... Stai o clipă !

Polițistul se ridică din fotoliu și se îndreptă către unul dintre rafturile cu cărți. Alese un volum gros și începu să-l răsfoiască grăbit.

— Mda... mda... mormăia el încet, așa, uite aici... furt : însușirea nedreaptă a unui bun... așa... societatea împărțită pe clase... cauze sociale... Aha ! Uf, tare lungă și explicația asta ! Așa se întîmplă cu toți termenii ăștia dispăruți.

Puse dicționarul la loc și se întoarse la fotoliul lui.

— Acum sînt ceva mai lămurit. Dumneata întrebuințezi niște termeni... N-am mai consultat dicționarul științelor moarte de pe cînd eram în școală !

— Științe moarte ? Poate vrei să spui dicționarul limbilor moarte, deși nu văd vreo legătură cu discuția noastră. Doar nu vorbim nici în latină, nici în sumeriană !

— Bineînțeles, pînă la un punct ne putem înțelege. Dar... nu este vorba de limbă, ci de noțiuni. Noțiunile pe care le întrebuințezi dumneata nu se mai găsesc decît în dicționarele științelor moarte. Mor și unele științe, așa cum mor și unele limbi.

— Și care sînt științele astea moarte ?

— Mai întîi au murit științele juridice. Cînd între oameni n-au mai existat conflicte, n-au mai putut să existe nici delicte. Încetul cu încetul, toată uriașa instituție a dreptului a început să agonizeze, pînă a murit de-a binelea. Acum, o cunosc numai specialiștii în istorie. Mai cunoaștem și noi cîte ceva, din literatură... Apoi au început să moară unele discipline ale științelor economice. Moneda, de pildă...

— Exact, bine că ai pomenit de monedă. Exemplul meu cu haina era prost ales. Hai să vorbim despre furtul clasic. Banii nu se pot fura ?

— Ce-ar putea să facă un om cu banii ? Colecțiile de monede pot fi văzute oricînd, la muzeele numismatice !

— Adică...

Griffin se gîndi o clipă, apoi murmură :

— Așa-i, a trecut mult timp de-atunci. Probabil că s-a mai schimbat ceva... Iertați-mă, de fapt în ce an sîntem ?

— 2400.

— Și... nu mai aveți nevoie de bani ?

— Bineînțeles. Nu se mai întrebuințează de trei secole.

— Și ce aveți în locul lor ?

— Avem... avem tot ce ne trebuie. Dar... de ce întrebi în ce an sîntem ?

Griffin rămase tăcut. Își turnă apă într-un pahar și bău, cu mișcări pe care le bănuiai încete. Polițistul îl privea, necrezîndu-și ochilor.

— Nu cumva am halucinații ? se gîndea. Nu sînt nici extenuat, nici... Omul ăsta își bate joc de mine...

Griffin lăsă paharul pe masă și vorbi, obosit :

— Da, e greu să ne înțelegem. Au trecut cinci sute de ani de atunci... Eu sînt un om al secolului 19, domnule polițist, iertați-mă că nu vă cunosc gradul... sau poate că nici măcar grade nu mai aveți ?

Polițistul dădu din umeri, neștiind ce să-i răspundă.

— ...de, cred că trebuie căutat în dicționar și cuvîntul ăsta. Sînt venit direct din ultimii ani ai secolului 19... înțelegeți ? Secolul tehnicii, al progresului... Poate că voi știți azi mai mult decît știam noi, atunci, dar eu (și ridică din nou tonul) sînt totuși un *om invizibil !* Voi ați reușit să creați un om invizibil ?

— Nu...

— Știam. Nimeni nu va mai reuși vreodată. Oricît ați fi de puternici, oricît ați fi de avansați, tot aveți nevoie de mine. Sînt singurul om invizibil din lume. Credeam că pot stăpîni lumea. M-am înșelat. Vreau să fiu util. Folosiți-mă. M-ai înțeles ?

Polițistul răspunse tărăgănat :

— Da... cred că da... e totuși... ceva neclar...

Griffin păru că meditează. Apoi i se adresă din nou polițistului :

— Atunci, neexistînd bani, nu mai sînt nici furturi ?

— Văd că începi să înțelegi.

— Și atunci cu ce se ocupă poliția dumneavoastră ?

Polițistul oftă și arătă cu mîna împrejur.

— Uite cu ce ne ocupăm. Citim, ne plictisim și din cînd în cînd mai primim cîte o înștiințare că vreun ins distrat și-a uitat mașina pe vreo șosea sau alee, și nu-și mai aduce aminte unde. Cu asta ne ocupăm. De aceea am și crezut, la început, că vii să întrebi de vreo mașină.

— Și altceva ? Ăsta e singurul vostru rost ?

— Se mai întîmplă să se rătăcească și cîte un copil, dar foarte rar oamenii care îl găsesc ni se adresează nouă pentru a-l înapoia părinților sau școlii. De obicei îl duc chiar ei. Adevărul este că oamenii au și uitat că mai există poliție. Continuăm să existăm în virtutea inerției. Cunoști efectele inerției sociale, nu ? Noi, cei de aici, am compus pînă acum o bibliotecă de memorii, arătînd inutilitatea poliției chiar dacă a rămas în patru oameni... Dar nu s-a luat încă hotărîrea pentru desființare. Birocratism, ce vrei... Ni se spune că, la marile serbări, este nevoie de un serviciu de ordine.

— Și ce ordine puteți face voi, numai patru inși ? Bănuiesc că la asemenea serbări vin mii de oameni...

— Sute de mii, dragă Griffin. Dar sînt de ajuns patru polițiști. Noi doar punem indicatoarele. Dar n-ar putea face treaba asta și organizatorii ?

Se lăsă o tăcere lungă. Polițistul părea abătut de această scormonire a unor răni vechi. Manevră comutatorul, dar, cum măsuța nu se mișcă de loc, se ridică și păși cu greu către peretele în care era instalat raftul barului. Se întoarse cu o tavă pe care erau aranjate cîteva gustări.

— Se mai strică şi instalaţiile astea ale noastre, nu sînt chiar atît de perfecte cum visau înaintaşii noştri...

Făcu un pas greşit şi izbi cu genunchiul un fotoliu. Se auzi un sunet sec, metalic. Cum Griffin tăcea, poliţistul se simţi dator să dea o explicaţie :

— Da, este o proteză. Am fost marinar, înainte vreme. Dar dacă s-a întîmplat aşa, a trebuit să intru în poliţie. Toţi cei patru, care lucrăm aici, am fost accidentaţi. La poliţie, însă, mai putem fi buni, dacă asta se poate numi activitate...

Griffin se foia, nervos, în fotoliu.

— Nu-mi puteţi fi, deci, de nici un ajutor ?

— Cui îi mai poate fi de ajutor poliţia ?

— Unde să mai încerc ? Poate la Banca Naţională... O, iartă-mă, uitasem că nu mai aveţi bani... Nu mai aveţi deci nici falsificatori, nici escroci, nici... Armată aveţi ?

Poliţistul dădu din cap :

— Nu !

— Deci nici secrete militare, pe care eu...

— Nici !

Trecu un timp.

— Dar şcoli ?

— Şcoli ? Bineînţeles. Avem oraşe întregi numai cu şcoli...

— Da. La ce ţi-ar folosi în... starea dumitale ?

— Poate... măcar ca pedagog... N-ar mai putea nici un elev să copieze, să înşele profesorul...

Poliţistul izbucni în rîs şi se părea că n-are de gînd să termine prea repede.

— Cum să copieze ? Dar de ce se mai duce atunci la şcoală ? De copiat se poate copia şi acasă ! Dar, o clipă...

Manevră nişte butoane şi pe peretele din spatele biroului apăru un ecran, ca pentru un film pe bandă îngustă. Se vedeau străzile oraşului, pline de zăpadă, apoi o piaţă imensă, acoperită cu o boltă albăstruie. În mijlocul pieţii se legă-

nau încet coroanele înfrunzite ale unor arbori necunoscuți lui Griffin. La umbra copacilor, un grup de copii. Fiecare era așezat în fața unui mic șevalet.

— Ora frunzelor de primăvară... murmură polițistul. Nu ne poate interesa...

— Stai puțin ! Ora frunzelor de primăvară ai spus ? Ce naiba mai e și asta ? Acum, în plină iarnă ?

— Sub cupola școlii e primăvară, nu se vede ? Iar ora... e o oră obișnuită de curs ! Frunzele nu sînt doar la fel în tot timpul anului. Un botanist trebuie să cunoască bine toate transformările, nu ?

— Dar toți copiii ăștia vor deveni botaniști ?

— Nu, e o școală de cultură generală... Dar să căutăm altceva...

Imaginea de pe ecran dispăru și în locul ei apărură din nou străzile acoperite de zăpadă.

— De ce nu feriți întreg orașul de iarnă ? Dacă ați făcut să fie primăvară la școală, n-o puteați face pentru întreg orașul ?

— Școala trebuie să aibă posibilitatea de a-și duce elevii oricînd în orice anotimp. Există o secțiune de toamnă, una de vară... Dar să acoperim un oraș ca al nostru este ceva mai greu... Nu putem nici noi să realizăm chiar orice... Știu că în secolul vostru cam așa vă gîndeați că va fi în mileniul al treilea, dar...

Pe ecran apăru o sală cu pereții dintr-un material transparent, de un albastru argintiu. Podeaua era ușor înclinată, și într-un fel de fotolii așezate în semicerc ședeau vreo douăzeci de tineri, băieți și fete. În mijlocul semicercului, o fată care nu părea mult mai în vîrstă, vorbea :

— ...deci l-ai citit pe Balzac. Ce n-ai înțeles ?

— Tocmai bine, vorbi polițistul, e ora de discuție asupra lecturilor.

— În ce constă ? întrebă Griffin.

— Elevii cer lămuriri asupra cărților citite...

Pe ecran se vedea un tînăr slăbuţ. Vorbea repede, dar fără nervozitate.

— Tot romanul pe care l-am citit se învîrteşte în jurul unei ipoteci. Se dă o luptă înverşunată şi eroii sînt într-adevăr vii, ca şi cum i-am vedea aici printre noi dacă... dacă în locul ipotecii ar fi vorba despre altceva. Ce era ipoteca ? În note se spune că ipoteca era un gaj imobiliar. Dar ce era gajul ? Şi ce era gajul imobiliar ?

Tînăra care părea a le fi profesoară zîmbi :

— Comentatorii clasicilor au şi ei o tradiţie : de a nu se exprima prea clar... Ipoteca era un gaj asupra casei de locuit. Şi...

— Dar ce era gajul ?

— Voi încerca să-ţi explic. Un om dădea altuia o sumă de bani. Ştiţi ce erau banii ?

— Daaaa ! răspunseră elevii, în cor, exagerînd, ca elevii tuturor timpurilor, lungimea răspunsului.

— Cel care primea banii trebuia să-i şi înapoieze, nu ?

— Daaaa !

— Pentru ca să fie sigur că-i va primi înapoi, cel care dădea banii, şi care se numea... adică nu mai este nevoie să ştiţi şi cum se numea... cel care dădea banii cerea o garanţie. Garanţia era casa. Dacă, la termenul stabilit, nu primea banii înapoi, casa devenea proprietatea lui. Mai ştiţi ce era proprietatea ?

— Daaaa !

— Atunci, aţi priceput ce era ipoteca ?

Nimeni nu se grăbea să răspundă.

— În locul banilor, primea casa. Înţelegeţi ?

— Dar de ce nu i se dădea casa de la început, în schimbul banilor ? întrebă elevul cel slăbuţ.

— Pentru că proprietarul iniţial nu voia s-o vîndă. Ştiţi ce era o vînzare ?

— Daaaa !

Un glas răzleț se încumetă :

— Dacă nu voia s-o vîndă, de ce o dădea, în cele din urmă ?

— N-o dădea. I se lua, pentru că nu înapoiase banii.

— Dar de ce nu dădea înapoi ce primise ?

— Pentru că nu avea.

— Atunci, de ce primise banii ?

— Pentru că spera să-i înmulțească, sau să se întîmple ceva care să-i permită să înapoieze banii, și să-i rămînă și casa.

— Și de ce avea nevoie de casa altuia cel care îi dăduse banii ? Nu avea fiecare om casă, nu exista proprietatea individuală ?

— Știți prea bine că, pe atunci, societatea era împărțită pe clase. Numai unii, puțini, aveau.

— Da, dar cel care dădea banii avea casă, ca și cel care îi primea. De ce i-o mai lua ?

Griffin asculta, din ce în ce mai interesat.

— Cam multe nu înțeleg elevii ăștia...

— Cred și eu ! Cît mi-am bătut capul pînă am reușit să pricep, pe cînd eram în școală, economie veche, capitalistă... De fapt nimeni nu-și mai bate capul cu ea, decît de dragul unor scriitori vechi. Cum de reușeați să vă complicați viața atît de rău ?

Griffin dădu din umeri. Parcă nici el nu mai înțelegea.

În sala de clasă, elevul cel slăbuț continua să întrebe :

— Dar de ce Homer are nevoie de mai puține note explicative decît unii romancieri din secolele 19 și 20 ?

— Pentru că, deși erau tot societăți bazate pe exploatare, societatea zugrăvită de Homer avea un mecanism economic și politic mult mai simplist decît societatea capitalistă. Apoi, mai e vorba despre valoarea romancierului respectiv. Și, în sfîrșit, poezia nu se poate confunda cu proza...

— Totuși, replică elevul cel slăbuț, sînt și unii poeți care...

Își căuta cuvintele :

— Vreau să spun că din poeziile acelea reiese că și proza poate trece drept poezie. Și au un fel de... atemporalitate, care... Nu le-am înțeles...

Tînăra profesoară rîse, prietenește :

— Eu, în schimb, te-am înțeles. Ai citit poezii de prin a doua jumătate a secolului 20... Pe atunci se încerca „un fel de atemporalitate", cum spui dumneata, care ne ajută să stabilim exact timpul cînd au fost scrise...

Polițistul simți că o mînă nevăzută i se așază pe umăr. Întoarse capul către Griffin :

— Ai obosit ?

— Nu, dar am sentimentul că nu pot fi de nici un folos în școlile voastre. Învățămîntul se bazează pe predare și discuții, nu ?

— Da. După cum vezi, nici un elev n-ar avea interesul să...

— Știu. Închide aparatul.

Se așezară din nou în fotolii. Polițistul împinse spre Griffin tava cu gustări, dar acesta făcu un gest de refuz.

— Și nu puteți face chiar nimic pentru mine ?

— Există un Institut al problemelor nerezolvate. Poate acolo.... Vreți să vă pun în legătură cu el ?

— Bineînțeles. Dar... pot să vă cer ceva ?

— Orice.

— Aș vrea mai întîi să mă îmbrac ca voi.

— Nimic mai simplu.

— Apoi să-mi procur niște fard, de la vreun teatru de pildă — tot m-ați luat voi drept actor — pentru ca să-mi fac și eu o figură cît de cît omenească. Și... n-ai vrea dumneata să mă însoțești ? Am umblat destul de unul singur, riscînd în orice clipă să fiu suspectat, prins, închis... Dacă

am pe cineva de la poliție alături de mine, este mai ușor să mă explic, nu ?

Polițistul scoase un strigăt.

— Bravo ! Asta zic și eu o idee ! În sfîrșit, am și eu o misiune mai ca lumea ! Să însoțesc un om invizibil !

Cînd se înapoie din cabinetul alăturat, unde își schimbase veșmintele, Griffin îl găsi pe polițist examinînd cu atenție pelerina udă de zăpadă.

— Ți se pare ciudată ?

— Hm... cam nepractică. Și mai ales grea. Foarte grea.

— Da, ai dreptate, răspunse Griffin. Hainele pe care mi le-ai dat sînt mult mai ușoare. Aproape că nici nu le simt. Și sînt foarte călduroase.

— Dumitale ți se par ușoare, pentru că te-ai obișnuit cu hainele secolului 19. Dar nouă... Adică mie...

— Ți se par grele ?

— Bineînțeles. Nu mi se par. Sînt grele. Ți-am mai spus, am fost marinar. Am colindat toate oceanele. Arctica, Antarctica... Cînd ești silit să fii om de tracțiune pentru blănuri și cizme, nu mai poți zburda în aer liber cu sentimentul de copil al naturii. Dar nu numai marinarii. Gîndește-te la cei din regiunile alpine. La muncitorii din atîtea profesiuni, obligați să poarte haine de protecție, deși lucrează la temperaturi ridicate... Dar, în fond, pe dumneata n-au de ce să te intereseze asemenea probleme...

— Se vede că nu-mi cunoști viața. Dacă ai ști cît am îndurat frigul și ploaia, silit să umblu fără nici un acoperămînt pe mine, pentru a nu cădea pradă semenilor mei... Binecuvîntam greutatea oricît de mare a păturilor sub care mă vîram pentru a nu muri de frig. Dar nu m-am gîndit că...

— Dacă în loc de un organism invizibil ai fi descoperit o țesătură imponderabilă, omenirea ți-ar fi rămas recunoscătoare. Dar hai mai bine să mergem. Am anunțat Institutul

problemelor nerezolvate. Am și eu, acolo, o problemă. Ți-o expun pe drum, dacă vrei. Luăm mașina, sau mergem pe jos ? E frumos pe ninsoare.

— Alături de un polițist îmi convine de minune să mă plimb în văzul lumii prin oraș.

Ieșiră, și polițistul își continuă șirul gîndurilor :

— Vezi, poate că nimeni nu și-a pus în mod serios această problemă. Eu, însă, mi-am pus-o. Ai fost, desigur, la plajă. Oare sentimentul de liniște care te cuprinde de îndată ce te-ai tolănit pe nisip nu vine și din eliberarea de atîtea stofe, pielării, tinichele, paie, fel de fel de cîrpe și petice în care ne înfășurăm fără milă, ba chiar cu plăcere ? Numai iarna, cînd fiecare este silit să transporte zeci de kilograme pe el, ne dăm seama cît de împovărătoare este îmbrăcămintea. Nu pledez pentru nudism, pentru mai multe motive, a căror expunere nu-și are rostul acum. Mă gîndesc numai la modul în care am putea îndepărta toate aceste poveri din spatele oamenilor. Noi rîdem de cavalerii evului mediu, care se zideau în zale pentru a deveni invulnerabili, dar se temeau să nu cadă de pe cal, pentru a nu se transforma în broaște țestoase răsturnate pe spate. În fond, însă, noi toți sîntem, cel puțin jumătate din an, aproape în situația lor. Cămăși, flanele, haine, șube, căciuli, fulare, pantofi, șoșoni, mănuși — toate acestea nu cîntăresc cît un costum de zale ? Cum de n-am putut să rezolvăm această problemă apăsătoare în sensul cel mai concret al cuvîntului ? Pentru că — pretind eu — n-am văzut pînă acum decît necesitatea îmbrăcămintii, și s-a considerat, deci, că este absurd să înlături ceea ce este absolut necesar. Dar totul este felul cum știi să ataci o problemă. Și, în cazul de față, necesitatea nu este singurul aspect. Îmbrăcămintea este necesară, într-adevăr. Greutatea ei nu. Cunoaștem destule despre imponderabilitate, acum, în plină epocă a zborurilor interplanetare. În atmosfera noastră pămîntească, imponderabilitatea este cu neputință de obținut.

Dar nu s-ar putea, totuşi să ne apropiem de ea ? Nu putem obţine o semiimponderabilitate, pentru a lua de pe umerii oamenilor măcar jumătate din povara îmbrăcămintii ?

Poliţistul tăcu, iar Griffin, crezînd că întrebarea i se adresează, schiţă un răspuns :

— Ştiu eu ? Nu m-am gîndit niciodată... Şi la ce v-ar folosi un om invizibil pentru rezolvarea unei asemenea probleme ? Eu m-am ocupat de altceva. Voi...

— Da, se vede că noi ne ocupăm cu treburi mai aproape de nevoile oamenilor.

Griffin plecă, abătut, privirea. Un fulg de zăpadă i se strecură pe bărbie şi, topindu-se, şterse fardul, lăsînd un loc gol, ca şi cînd i s-ar fi scos un dop din piele.

— Va să zică, îşi spuse în gînd, acestea sînt preocupările poliţiei din veacul ăsta viitor... Încep să simt că locul meu nu e aici...

*

Sala cea mare a Institutului problemelor nerezolvate era plină pînă la ultimul loc. Priveam cu mirare asistenţa, în care recunoşteam, unul după altul, pe cei mai iluştri profesori pe care îi avusese universitatea. Eram numai eu singur în loja rezervată presei, şi mă simţeam stînjenit.

De ce m-or fi invitat numai pe mine ? Nici măcar nu sînt şi nici n-am fost vreodată gazetar ! Mi-am adus însă aminte, deodată, că primisem chiar în dimineaţa aceea un telefon de la redacţia unui ziar.

Oare ce ziar era ? N-am avut nici măcar timpul să întreb. M-au luat cam repede şi acum, iată, nici nu ştiu ce am de făcut. Şi nu am nici pe cine să întreb, din moment ce sînt aici singur...

De fapt nu eram singur, loja presei era plină ochi, gazetarii şedeau claie peste grămadă, unii cu aparate monstruos

de complicate, cu care filmau necontenit. Toţi se înţelegeau numai din priviri, nici unul dintre ei nu rostea vreun cuvînt.

Probabil că au limbajul lor convenţional, gazetăresc, pe care eu nu-l cunosc, şi mă voi face încă o dată de rîs.

Dar nimeni nu rîdea, dimpotrivă, unul se apropie zîmbind prietenos, şi-mi întinse un aparat ca un V uriaş. L-am apucat, stîngaci, mulţumind necunoscutului din ochi. Omul îmi făcu semn să privesc printr-unul din braţele V-ului. L-am dus la ochi şi sala îmi apăru, deodată, într-o lumină diafană, ca de aurore. Vedeam întreaga sală, ca pe un ecran uriaş, pînă la cele mai mărunte detalii. Veneau ultimii invitaţi şi am recunoscut, fără să mă mir de fel, figura lui Newton, aşa cum îl ştiam din portretul care spînzura de o veşnicie în sala de matematică a universităţii. Newton îşi trecu mîna prin păr, şi în clipa aceea mi-am dat seama că de fapt el era rectorul universităţii. Toţi erau agitaţi, dar se potoleau ca prin farmec — şi parcă voiau să cînte. Apoi se făcu linişte. Pe estrada prezidiului apăru rectorul. L-am căutat pe Newton, cu privirea, în mijlocul asistenţei, şi l-am văzut din nou la locul lui, dar parcă mai întinerit.

Este altcineva. O asemănare uimitoare. Oare aş putea scrie despre asta în reportajul meu ? Da, acum îmi amintesc, sînt reporter.

M-a năpădit un val de bucurie, amintindu-mi profesiunea şi am făcut semn unui gazetar care voia să intre în lojă şi nu mai avea loc să se urce decît pe umerii mei. Acesta sări, uşor ca o minge, şi mi se aşeză comod în cîrcă, de unde începu liniştit să filmeze.

La estradă, rectorul vorbea ceva care nu se auzea pînă la mine, deşi îi vedeam pe toţi cei din jur luînd notiţe. În aceeaşi clipă, un gazetar de alături mi-a luat aparatul din mînă. Am vrut să strig, dar omul mi-a înapoiat aparatul,

arătîndu-mi să apăs pe un buton. Cînd am apăsat, a început să se audă cuvîntarea rectorului.

„...Şi de aceea v-am rugat să veniţi imediat, pentru a studia împreună acest caz ciudat."

M-am uitat disperat în jur. Nu ştiam să stenografiez. Nici unul dintre gazetari nu stenografia, în afară de unul singur, care ronţăia într-una nişte bomboane albe, de mentă ; răspîndeau un miros plăcut, amintindu-mi de o vacanţă de demult. Gazetarul mi-a făcut un semn liniştitor.

— Nu-i nimic, îţi dau şi ţie o copie... Lucrăm doar la acelaşi ziar şi trebuie să ne ajutăm.

Din sală se ridică o rumoare din ce în ce mai puternică. Către estradă veneau doi inşi, păşind stîngaci. Unul, mai bătrîior, şchiopăta puţin, celălalt era vizibil emoţionat. Faţa îi era ireal de albă, ca şi cînd ar fi fost de hîrtie. Buzele şi sprîncenele erau desenate violent, în roşu şi negru. Numai părul părea a fi normal şi omul îşi trecea, din cînd în cînd, mîna prin el, ca şi cînd ar fi vrut să se convingă că este tot la locul ştiut, că nu l-a uitat în vestiar, cu pălăria.

„...Dumnealui este Griffin, fizicianul Griffin, absolvent al vechiului *University College.* Cunoaşteţi povestea lui."

Asistenţa începuse să fluiere, voioasă, un marş şcolăresc. Matei privi, prin braţul V-ului, în sală. Erau aceiaşi.

„...N-a murit însă, aşa cum credeam şi a hotărît să evadeze din veacul al XIX-lea, unde cunoştinţele lui se asfixiau. A venit în mijlocul nostru, pentru a ne cere ajutor. Să facem apelul : Acustica !"

— Prezent !

Un bătrîn se sculă în picioare vioi, pe la mijlocul amfiteatrului, ridicînd două degete în sus.

— Aveţi nevoie de omul invizibil ?

— Noi ne-am străduit secole la rînd pentru a „vedea" toate variaţiile undelor sonore. Ce să facem noi cu omul invizibil ?

Rectorul se întoarse către Griffin :

— Crezi că ai putea veni cumva în ajutorul acusticii ? Omul invizibil clătină din cap, abătut.

— Nu văd...

— Mai departe. Aerodinamica.

— Prezent.

— Aveți nevoie de omul invizibil ?

— Mai rău ne-ar încurca. Noi trebuie să vedem tot ce se petrece în văzduh, ceea ce nu se vede ne împiedică.

— Aerometria.

— N-avem nevoie.

— Agronomia.

— Nu.

— Algebra.

— Avem necunoscutele noastre. Nu ne mai trebuie una în plus.

— Anatomia.

— Noi studiem omul propriu-zis, nu umbra lui.

— Botanica.

— Nu.

— Biochimia.

— Nu.

— Biologia.

— Nici atît.

— Chimia.

— Nu.

Apelul chema, una după alta, toate științele, și simpla lor denumire îl făcea pe Griffin să se întunece. Era de ajuns să se pronunțe numele unei științe, pentru ca în amfiteatru să se audă un „nu" spus cu certitudinea evidenței. Era din ce în ce mai clar că omul invizibil nu avea ce căuta în această lume.

— Geometria.

— Nu.

— Geografia.
— Nu.
— Geologia.
— Nu.
— Gramatica.

Un hohot de rîs izbucni în amfiteatru. Nici nu ma era nevoie ca reprezentantul respectiv al ştiinţei să răspundă negativ, întreaga sală rîdea şi tropăia. Unii săreau îr sus, de veselie, rămînînd apoi în aer, evoluînd ca niştc porumbei, dacă nu cumva se transformau chiar în porumbei. Reporterii începuseră să arunce, unul în altul, cu aparatele, ca nişte mingi. O veselie de elevi în preziua vacanţei stăpînea toată sala, uneori se răspundea în cor, „nu"-ul era reluat de sute de voci şi transformat într-un fel de liturghie. În mijlocul veseliei se auzi, însă, deodată, un hohot de plîns cu sughiţuri.

— Linişte, strigă rectorul. Cine plînge ?

— Eu, se ridică, din prima bancă, un omuleţ în costum de dresor de circ.

— Cine eşti dumneata ?

— Zoologia.

— N-am ajuns încă la litera Z. De ce plîngi înainte de a-ţi veni rîdul ?

— Pentru că dacă l-aş fi avut pe omul invizibil acum cîteva sute de ani, puteam să studiez fără nici un pericol atîtea specii de animale sălbatice. Acum însă e prea tîrziu...

— E prea tîrziu... reluară în cor ceilalţi, lovind capacele pupitrelor.

— Linişte, strigă din nou rectorul. Avem invitaţi, trebuie să ne purtăm mai cuviincios.

Se întoarse spre Griffin şi însoţitorul lui.

— Vă rog să nu vă supăraţi, se mai întîmplă...

Griffin începuse şi el să plîngă, ca un copil. Lacrimile îi şiroiau pe obraji, curăţindu-i fardul, şi lăsîndu-i găuri prin

care nu se vedea nimic. Polițistul îl bătu prietenește pe umeri și îi întinse o cutie cu pudră. Griffin se pudră, încă sughițînd, apoi se așeză cuminte pe scaunul de lîngă rector.

— Logica !

— Prezent !

Se făcu deodată liniște. Cei care mai zburau prin încăpere se coborîră la locurile lor, strîngîndu-și aripile și punîndu-le împăturite pe pupitru. Un singur reporter era agățat de lustra cea mare din mijlocul plafonului. Griffin rămăsese cu cutia de pudră în mînă, așteptînd parcă pronunțarea unui verdict.

— De cînd am primit invitația Academiei, am căutat să sistematizez cunoștințele privitoare la utilitatea omului invizibil. Mai întîi a fost un mit. Miturile au, desigur, utilitatea lor. În ele se încorporează istoric, la modul figurat, năzuințele oamenilor, devenind un numitor comun al diferitelor aspirații...

Omul care reprezenta Logica vorbea acum de pe o platformă instalată în vîrful unei piramide metalice. Restul asistenței dispăruse, deși se simțea prezența ei nevăzută. Numai omul invizibil rămăsese acolo, la poalele piramidei, încercînd zadarnic, prin eforturi chinuitoare, să se cațere pe suprafețele lucii. Logica vorbea, dar pînă jos nu răzbeau decît ecourile repetate ale cuvintelor, bubuind ca niște oracole fără drept de apel.

— ...Ce componente intrau în alcătuirea acestui mit al omului invizibil ? Mai întîi, dorința de a scăpa din mîinile asupritorilor. Deci o dorință de libertate. Apoi, dorința de a putea afla secretele celor mari, pentru a le putea ocoli, firește. Apoi, dorința de a putea circula nestingherit. Apoi, dorința de a putea obține, pe această cale pe atunci ireală, ceea ce nu se putea obține în viața de toate zilele. Îndrăgostiții nefericiți voiau să se poată apropia astfel de femeia iubită. Cei săraci voiau să devină bogați. Cei

bogaţi voiau să devină şi mai bogaţi. Cei slabi voiau să devină puternici. Cei înlănţuiţi voiau să devină liberi. În mitul omului invizibil se adunau şi mitul lui Aladin, şi al lui Icar şi simbolurile naive ale îngerilor şi sfinţilor, toate mitologiile şi poveştile investeau cu invizibilitate pe cei mai virtuoşi şi puternici dintre eroi. Miturile acestea au devenit însă realitate, rînd pe rînd. Oamenii şi-au căpătat libertatea, pot zbura cu viteza luminii, au la îndemînă toate bogăţiile planetei noastre şi ale celor explorate pînă acum. Descompus în părţile lui componente, mitul omului invizibil s-a dezarticulat de mult, nu mai corespunde nici unei năzuinţe, deoarece toate năzuinţele din care era alcătuit s-au înfăptuit de mult, cu prisosinţă. Dacă, prin absurd, omenirea ar fi alcătuită numai din fiinţe invizibile, visul ei cel mare ar fi astăzi de a crea omul vizibil. Noi vrem să vedem, să pipăim, să ştim. Numai ceea ce este tangibil, material, cunoscut, poate fi uman. Mitul omului invizibil nu era decît o sumă de năzuinţi. Fiecare năzuinţă în parte a fost realizată de mult. Mitul, deci, este vidat de conţinut, oamenii nu mai au ce face nici cu el, nici cu înfăptuirea lui. Era un vis al epocilor antagoniste. A murit o dată cu ele.

— Nu ! strigă Griffin. Nu vreau să mor, ca atunci, hărţuit ca un vînat. Vreau să trăiesc. Sînt un om de ştiinţă ! Pot lucra pentru omenire. Pot fi de folos. Sînt un fizician. Nu vreau să mor !

Griffin reuşise să se cţţere pe muchia piramidei, pînă aproape de vîrf, dar tocmai cînd voia să se agaţe de platforma de unde vorbea Logica, începu să-şi piardă contururile. Devenea iar invizibil. Hainele i se sfîşiaseră în timpul urcuşului, sudoarea îi curgea şiroaie pe tot corpul, şi din el nu mai rămăsese decît un abur, apoi nimic, decît o voce care striga, disperată :

— Nu vreau să fiu invizibil ! Vreau să fiu ca voi toţi... Nu vreau...

Piramida se muie, deodată, și se topi. În locul ei apăru un lac în care înotau, zbenguindu-se, reporterii, rectorul, științele. Numai polițistul alerga, pe suprafața apei, țipînd :

— Unde ești, Griffin ? M-ai rugat să am grijă de tine !

Eu rămăsesem pe mal, privind valurile molatice ale lacului.

*

Cînd m-am trezit, se înserase. Plaja era goală. Marea respira liniștită, sub culorile apusului. Pe nisip se vedeau numai urme de pași, ca și cînd zeci de mii de oameni invizibili ședeau locului, privindu-mă. Le-am zîmbit, compătimitor.

trimisul dacilor

Coborîsem din micul tren forestier pe la amiază, dar pe peronul gării Aninei începuse să se însereze. Valea strîmtă a Grădiștei se ferea întotdeauna de soare și mai ales acum, toamna, lumina nu pătrundea decît cîteva ore. În gară mă aștepta Emil. Nu m-a lăsat nici să răsuflu și m-am trezit pe locomotiva care își urma drumul pînă în fundul văii, la exploatarea forestieră de sub Grădiștea Muncelului.

— Ai un noroc extraordinar, mi-a spus, zvîrlindu-mi geamantanul pe movila de cărbuni din tenderul locomotivei. Ai picat aici într-un moment unic. Pentru nimeni altul n-aș fi venit la Aninei, dar pentru tine...

— Ce s-a întîmplat? Ai mai făcut vreo descoperire?

Emil lucra pe șantierul vechii Sarmizegetusa de trei ani. Rămînea și după ce șantierul se închidea, ca acum, în toamnă. Cu un an înainte iernase în cabanele muncitorilor forestieri, urcînd mai în fiecare zi sus, în vechea cetate.

— O descoperire, spui? Sînt cel mai norocos om din lume, mă, înțelegi tu? Nimeni, nimeni n-a făcut pînă acum o asemenea descoperire. Poate chiar Schliemann... Dar nu, nu se poate face nici un fel de comparație! El n-a găsit decît niște ziduri, cum avem și noi destule...

Locomotiva zdrăngănea din toate şuruburile, şi trebuia să strigăm pentru a ne auzi. Şedeam îngrămădiţi, într-o căldură ucigătoare, cinci inşi, mecanicul, fochistul, noi doi şi şeful de tren. Toţi îl cunoşteau pe Emil ca pe unul de-al lor, şi faptul că mă primiseră şi pe mine pe locomotivă i se datora numai lui. Emil nu era un arheolog de cabinet, care dă cîteva zile tîrcoale unor ruine şi apoi se închide în bibliotecă pentru a scrie lungi consideraţii, în genere compilate pentru alţii. El se confundase cu viaţa muncitorilor din munte şi se instalase acolo pe timp îndelungat, socotind că numai aşa poate să afle mai mult decît se ştiuse pînă atunci despre daci.

— Dar ce-ai găsit, omule, spune odată !

Mi-a zîmbit, făcîndu-mi cu ochiul către ceilalţi. Aştepta, probabil, să rămînem singuri.

— Meştere, dă-i bătaie, să ajungem încă pe lumină. Trebuie să urc sus în seara asta.

— Cam greu, tovarăşu' profesor, răspunse mecanicul. Ce-o să fie dacă vă urcaţi mîine ? Pietroaiele vă aşteaptă, nu le fură nimeni.

— Nu-i vorba de pietroaie în seara asta. Dă-i bătaie, că fac cinste cu o glajă de răchie. Dacă ajungem la timp, o dau acum, dacă ajungem după ce s-a întunecat, o dau peste o săptămînă. Bine ?

— Bine.

Şi locomotiva a fluierat lung, întărîtîndu-se pe şinele înguste şi instabile. Emil privea prin mine, undeva, cu un surîs ciudat pe buze.

Am ajuns cînd încă nu se întunecase de-a binelea. Emil a strigat cantinierului să treacă în contul lui o sticlă de rachiu pentru mecanic, mi-a zvîrlit, din drum, geamantanul pe fereastra cabanei unde locuia şi m-a tras de mînă către treptele de lemn care duceau sus, spre vîrful muntelui.

— E noapte, Emile, nu se mai vede nimic. Lasă pe mîine, ce naiba ! Nu-i mai bine să-mi povestești mai întîi ce-ai găsit ?

— Sus e încă ziuă, nu sînt copaci. Hai, trebuie, înțelegi, trebuie să vezi chiar acum !

De fapt, începusem să urcăm și mi-am dat seama, după tonul cu care îmi vorbea, că nu-l mai pot întoarce din drum. Îl cunoșteam, doar, destul de bine.

— Dar ce-ai găsit, omule ?

S-a întors către mine, oprindu-se o clipă :

— Am găsit un om.

Tîmplele mi se acoperiseră deja de sudoare, haina de piele se îngreunase pe umeri, inima îmi bătea tot mai tare, și nu eram de fel dispus să dezleg parabolele lui.

— Un om ? A trebuit să urci pînă sus ca să găsești un om ? Nu erau destui jos, în sat ?

Emil urca, sprinten. S-a mai întors odată, să mă privească, apoi n-a mai vorbit nimic.

Am urcat așa, gîfîind din ce în ce mai tare, încă vreun sfert de oră. Se întunecase de-a binelea. Pădurea se înfiora ușor de o zbatere de vînt. M-am oprit o clipă să răsuflu. Emil era nebun de-a binelea. Înțeleg, în general, pasiunile, dar să urci pînă la Sarmizegetusa în plină noapte mi se pare că întrece orice. Și măcar de-ar fi fost vară ! Am simțit pe frunte o picătură de ploaie și am strigat :

— Emil, plouă. Hai înapoi, eu nu mai merg.

Nu-l vedeam, dar l-am auzit nu prea departe :

— Mai avem cîteva minute. E mai mult drum înapoi. Hai !

Ce era să fac ? Am urcat, cum am putut, pînă cînd am simțit că ploaia se întețește. Am ridicat privirea. În față ardea o luminiță. Ajunsesem la primul sanctuar.

Pe terasa sanctuarului, ploaia cădea deasă, în toată voia.

Plouase probabil, şi cu o zi sau două înainte, deoarece piciorul se afunda lesne în pămînt.

— Moş Toadere, deschide, sînt eu...

Am intrat, leoarcă de ploaie, în cabana pazniculuí, cu inima bătînd nebuneşte. În cabană era cald şi liniştc.

— Cred că nu mai vrei să urcăm, i-am spus, înfuriat, lui Emil. Ţi-am spus că este o nebunie. Şi măcar dacă mi-ai fi explicat. Ce sînt misterele astea ?

Emil privea pe fereastră, cu acelaşi zîmbet ciudat. M-a lăsat să bombănesc, să mă descalţ, să mă cuibăresc lîngă sobă, apoi, privind mai departe în noaptea ploioasă, a început să vorbească :

— Eşti al doilea om care vei vedea un dac adevărat. Înţelegi ?

— Ce vrei să spui ? Pe-aici sînt destule tipuri de daci, asta o ştiu din şcoală.

S-a întors spre mine, cu o privire halucinată.

— Nu un urmaş al dacilor, ci un dac de acum două milenii !

L-am privit, fără să înţeleg mare lucru. Nu cumva înnebunise ?

— L-am găsit azi. Trebuia să cobor pentru a-mi lua oameni şi unelte de lucru pentru deblocarea peşterii în care l-am găsit şi am dat peste nota telefonică prin care mă anunţai că vii aici. Ţie îţi datoresc profesiunea de arheolog, tu m-ai îndrumat către ea atunci cînd eram încă nehotărît. M-am gîndit că meriţi să fii primul care îl va vedea pe acest dac...

— Emile, iartă-mă, nu poţi să vorbeşti ceva mai limpede ? Un dac în carne şi oase, spui ? Un om viu ?

— Nu e viu. Şi totuşi este un om în carne şi oase. Cunoşti omul din Tolund ?

— Nu. E vreun om preistoric ?

— E un om de acum două milenii, ca și dacul meu. A fost găsit cu cîțiva ani în urmă în mlaștinile Tolund, din Danemarca. Mlaștina l-a păstrat intact, mai bine ca orice îmbălsămare. Pricepi? Noi am văzut pînă acum chipul oamenilor de pe vremea aceea doar în desene sau sculpturi. Ni s-au păstrat și mumiile egiptene sau aztece. Frenologii de azi pot reconstitui figura omului după craniu. Dar un om păstrat intact, ca și cînd ar dormi sau ar fi murit numai de cîteva zile, n-am văzut decît la Tolund. Și acum aici, la Sarmizegetusa.

Începusem să înțeleg și totuși eram încă înfiorat de gîndul că Emil nu mai este stăpîn pe nervii lui.

— Vrei să-mi explici totul mai în amănunt?

A venit lîngă mine, cuibărindu-se în zeghea de berbece a paznicului, și-a aprins o țigară și a început să povestească.

— Știi bine cît de puține urme avem de la daci. Adunăm cu greu, bob cu bob, cîte o nouă mărturie. O oală întreagă ni se pare o comoară fără preț. Obiecte, foarte puține. De cînd am început să mă ocup de cetățile dace mi s-a înfipt în mine o întrebare: de ce nu găsim nici o necropolă? Aceste cetăți ale morții sînt pentru noi, arheologii, mai vii decît orice urme de cetate locuită cîndva. Ce făceau dacii cu morții lor? Îi ardeau. Și cenușa? O aruncau în vînt? Mi se părea nefiresc. Trebuia să existe, undeva, răspîndite prin tot ținutul acesta, necropole unde odihneau urnele cu cenușa celor incinerați. M-am gîndit, la început, că aceste necropole erau așezate nu în apropierea orașelor, ci în locuri cît mai ferite. Nu puteau fi, totuși, la distanțe prea mari, deoarece ar fi îngreunat prea mult ceremonia incinerării. Dacii aveau așezările principale în munți, cățărate ca niște cuiburi de vulturi, ferite de posibilele atacuri. Cu ce erau legate printre ele aceste așezări? Prin cursul rîurilor. Necropolele trebuie să fie, deci, pe văile rîurilor. Și cum apele și-au schimbat cursul în

două mii de ani, m-am adresat geologilor. Cu chiu cu vai am reconstituit vechiul curs al Grădiștei. Nu te mira, dar Grădiștea nu izvora pe vremea aceea de unde izvorăște azi, ci chiar de aici din Sarmizegetusa. Și aici, în jurul fostului izvor, am început să fac săpături pentru a găsi necropola. Eram atît de convins de existența ei, încît mi-am neglijat aproape toate celelalte lucrări, am stat și iarna, după cum știi. Astă-vară, am găsit prima urnă. Spun „prima", deoarece trebuie să găsesc și altele, deși pînă acum încă n-am găsit. Din păcate, terenul în care am găsit-o fusese spălat de ploi, și urna era aproape descompusă. N-am putut identifica nici un rest de cenușă. Doar resturi de oase, care, deși mîncate de umezeală, par a fi totuși arse. Știam că nu voi convinge pe nimeni cu asemenea argumente și am tăcut. Am căutat mai departe. Și astăzi am găsit. Nu necropola, ci ceea ce trebuie să fi fost locul incinerării, altarul. Peștera era sub cursul rîului, înțelegi, o săpaseră ei sub rîu, pentru a fi mai ferită sau pentru că rîul era considerat sfînt. Am dat la o parte un bolovan și am simțit o puternică aromă de rășină. M-am plecat să văd, și... Acolo este o încăpere cam de trei pe trei, cu pereții și pardoseala din pietre lustruite. În mijloc, pe un fel de altar de lemn, se află *el*. N-am putut să văd prea bine și totuși am văzut. Stă așezat pe partea dreaptă sub căpătîi și cu cea stîngă adusă în față, rezemată de o lance. La cap, ca un fel de trepied, sînt alte trei lănci. E gol, doar la încheietura mîinii și la glezne are un fel de bandaje. Stă ca și cînd ar dormi, dar parcă este gata să sară din somn și să zboare. Da, să zboare, asta este poziția corpului. Toată încăperea miroase puternic a rășină. O, cum aș fi sărit înăuntru... Dar stînca părea dintr-o singură bucată, și apoi m-am gîndit că aerul de afară va aduce descompunerea. Am astupat la loc, am umplut crăpăturile cum am putut mai bine și am alergat

jos, să aduc oameni, să deblocăm peştera. Dar poate că trebuie să chem nişte medici. Cred că el este îmbălsămat după o metodă necunoscută, a dacilor. Doamne, cum am să pot dormi în noaptea asta ?

— L-ai văzut bine, Emil, nu este o închipuire ? Poate în peşteră era un buştean oarecare. Sau este o fostă capelă a dacilor, şi omul tău nu este decît o statuie...

— Nu, trebuie să fie un om, l-am văzut ! Un om trecut prin suliţi, după obiceiul dac, pentru a-i duce o solie lui Zamolxe. Cum de vor fi căzut sorţii asupra lui ?

*

...Danor nu bănuia ce sorţi vor cădea asupra lui în dimineaţa cînd ajunsese la poalele muntelui sfînt. Îl condusese un oştean tînăr, încins doar cu un baltag, după care se vedea că face parte din garda sanctuarelor. Venise, călare, în satul îndepărtat al lui Danor, se sfătuise cu cei trei *tarabostes* ai locului şi apoi se convocase sfatul oamenilor liberi. Sarmizegetusa avea nevoie de un tînăr ce nu cunoscuse nici femeia, nici războiul. Mai mult nu s-a spus în faţa adunării. Nici nu era nevoie. Cînd Sarmizegetusa avea nevoie de un om, sau de toţi oamenii unui sat, trebuiau să se ducă. Au aprins focul în mijlocul satului şi au ciocnit cîte o cană cu vin nou încă fierbînd. Apoi toate cănile celor zece flăcăi dintre care urma să fie tras la sorţi cel ce trebuia să plece la Sarmizegetusa au fost aşezate grămadă unele peste altele, în întuneric, înapoia bătrînilor. Unul dintre *tarabostes* a luat o piatră, a trecut-o de trei ori prin flăcări şi a aruncat-o peste spate. Cana care avea spărtura cea mai mare indica pe cel ales de soartă. Cana fusese a lui Danor. A doua zi, maică-sa l-a sărutat pe frunte, apoi a plecat, alături de oşteanul cu baltagul de bronz. A vrut să-şi ia fluierul, dar oşteanul l-a oprit :

— N-ai nevoie de el. Dacă va trebui, îţi fac altul.

Au călărit două zile şi două nopţi pînă cînd au ajuns în cetatea de la intrarea văii. Au oprit, timp cît oşteanul s-a suit în cetate şi a vorbit cu mai marii lui, apoi au pornit iar. Cînd în văi era încă noapte şi numai cerul se albise, nesimţit, vestind dimineaţa, au ajuns la poalele muntelui sfînt. Oşteanul a descălecat, a scos şaua de cînepă de pe cal şi a început să-l ţesale. Danor n-a mai întrebat nimic şi a făcut la fel. Cînd au terminat, de sus, de acolo de unde muntele parcă intra în cer, s-a auzit un sunet argintat, ca de clopoţel. În vale a pătruns prima rază de soare. Oşteanul l-a privit pe Danor, pentru prima oară drept în ochi, şi i-a vorbit :

— A bătut dimineaţa. Sîntem aşteptaţi.

Şi a pornit să urce.

Încurajat de vorbă, Danor a cutezat să întrebe :

— Şi caii ?

Oşteanul l-a privit mirat :

— Nu te îngriji de treburile altora, Danor. Tu, de-acum, ai o singură treabă : să asculţi şi să faci ceea ce vezi că face însoţitorul tău.

Pădurea nu se întindea decît la poalele muntelui. După ce treceai de brîul ei, privirea urca liberă pînă sus, unde întîlnea, uimită, coloanele albe ale sanctuarelor, ca o coroană aşezată de o mînă deprinsă cu măreţia, acolo sus, pe fruntea muntelui sfînt. Aşezate pe trei terase, sanctuarele străluceau orbitor în primele raze ale zilei, întîmpinînd lumina, care în văi încă nu se aşezase.

În sanctuarul cel mare, de pe prima terasă, s-au oprit. Oşteanul i-a făcut semn să stea lîngă el, alături de prima coloană, de lîngă marginea terasei, de unde se vedea toată valea Grădiştei, pînă la cotitura după care se înşiruiau forturile de apărare. A mai răsunat o lovitură molatică, într-un clopot nevăzut de bronz, şi din turnul de lîngă

sanctuar au ieşit, cîte unul, tinerii ucenici ai muntelui sfînt. Tăcuţi, s-au aşezat cîte trei lîngă fiecare coloană.

Soarele încă nu se vedea, dar lumnia roşcată, filtrată printre pădurile muntelui din faţă, îi bătea în faţă. Cămăşile albe de in păreau violete şi cîte o rază fugară juca pe baltagele de bronz. Apoi, din turn au mai răsunat trei lovituri, poarta cea mare de lemn s-a deschis şi un bărbat voinic, cu barbă scurtă, neagră, purtînd căciula îngustă, de piele de viţel, a *taraboştilor* din sfatul regal, a păşit printre coloanele sanctuarelor, pînă la pragul din fund. Acolo s-a oprit, s-a întors cu faţa către vale şi, urcînd cele trei trepte de piatră care închideau sanctuarul, a ridicat mîinile către înălţimi, vorbind cu o voce înceată, dar melodioasă :

— Zamolxe ne trimite şi azi lumina lui nepieritoare...

— Zamolxe e soarele, murmurară oştenii, rămînînd nemişcaţi.

Chiar în clipa aceea, cînd vîntul flutura uşor mînecile cămăşii de in a preotului, au sunat din nou clopotele de bronz, şi soarele s-a arătat, ca adus de ele, în profunzimea văii, luminînd din plin sanctuarul.

De pe celelalte terase, nevăzute de aici, se auzeau murmurele : „Zamolxe e soarele !" şi sunetele clopoţeilor nevăzuţi. Vîntul aducea miros legănător de răşină arsă, şi o pace necunoscută pînă atunci umplu inima lui Danor.

Intrat în rîndurile păzitorilor templului, Danor a trebuit să înveţe toate tainele sacre. A lucrat, mai întîi, în atelierele de arme, topind bronzul şi fierul, mişcînd foalele şi bătînd cu ciocanele grele care mlădiau metalul pînă îl făceau foiţe subţiri ca frunza. A învăţat să usuce şi să împletească maţele berbecilor sacrificaţi, făcîndu-le corzi de arc şi praştie. A învăţat să socotească zilele şi cetele lor pe pietrele sanctuarului rotund, în mijlocul căruia ardea

necontenit focul sacru, pe care îl veghea regele, în fiecare noapte, înaintea revărsării zorilor. A purtat baltagul de bronz al gărzilor și a învățat să reteze cu el, dintr-o lovitură, țeasta berbecului adus la sacrificiu. A învățat toate astea fără să vorbească, fără să întrebe și fără să i se răspundă, privind și făcînd ceea ce făcea oșteanul care il adusese.

Pînă într-o dimineață cînd, înaintea răsăritului, oșteanul l-a dus în fața preotului.

— Danor, ai apucat două veri pe muntele sfînt. Sorții te-au ales bine. Ți s-a împlinit timpul cînd trebuie să alegi. Ai privit răsăritul din toate sanctuarele, în afară de cel podit cu soarele, fratele nostru și gîndul lui Zamolxe. Vrei să rămîi aici, pe muntele sfînt, sau vrei să intri în oastea regelui ?

Danor tăcea.

— Ai înțeles puterea noastră ?

Danor dădu din cap.

— Ai dreptul să vorbești, acum. Poți întreba, o singură întrebare. Te-ai gîndit la ea ?

Danor dădu din cap.

— Vorbește.

Privind în ochii preotului, Danor vorbi :

— Puterea noastră n-ar fi mai mare dacă am face mai multe arme ?

— Da.

— Și de ce nu aducem sclavii să ne facă arme ?

Preotul se încruntă și răscoli cu bățul de corn în vatră. Rămase apoi pe gînduri mult timp. Tîrziu ridică privirea către Danor :

— Știi multe și pui întrebări îndrăznețe. Metalul se topește nu pentru că vor oamenii, ci pentru că așa vrea Zamolxe. Învățătura muntelui sfînt nu trebuie să coboare în văi. O știm numai noi, și o vom ține numai noi. Roma-

nul este mai puternic ca noi pentru că face ceea ce întrebi tu. Noi însă nu vom lucra niciodată cu sclavi. Ei sînt buni pentru arat și semănat, pentru căratul pietrelor și pentru săpatul depozitelor. Iar tu, Danor, vei rămîne aici, la muntele sfînt.

A doua zi, Danor a fost trecut în peșterile preoților. Vreme de o toamnă și o iarnă a amestecat rășinile pentru sanctuare, singur, nescoțînd nici o vorbă. Apoi i s-au dat lemnele pentru ruguri, pe care le îmbiba cu rășină. Nu mai cobora în sanctuare, primea răsăritul din gura peșterilor, mînca turtele de mei și friptura de oaie care i se lăsau în fața peșterii, bea apă din izvorul de alături și se gîndea. La ce se gîndea ? Alături, în celelalte peșteri, se auzeau bocănituri înfundate, dintr-un cuptor ieșea mereu fum. Se coceau oale mari, în care ar fi încăput un om. Oalele erau trimise apoi în cetate.

Cînd s-a ridicat iarna, Danor a fost chemat iar la preot.

— Ai din nou voie să pui o întrebare, Danor. Vorbește.

Danor tăcea.

— Ai înțeles răspunsul la întrebarea cea veche ?

Dădu din cap în semn că n-a înțeles.

— Ai și acum aceeași întrebare ?

Dădu din cap în semn afirmativ.

— Sorții nu te-au ales bine, Danor. Nici soarele nu răsare totdeauna. Vei mai fi tras o dată la sorți.

Nici atunci Danor n-a înțeles ce sorți se coboară asupra lui.

A înțeles abia cînd, într-o noapte luminată de Gebeleizis, au fost adunați, în sanctuarul cel mic, toți tinerii care trecuseră prin învățătura muntelui sfînt. Pe focul din vatră s-a turnat rășină de jertfă, și Danor a înțeles că cineva trebuie să fie aruncat în suliți pentru a duce solie lui Zamolxe. Marele preot a coborît în sanctuar. Danor îl vedea pentru prima dată. Se spunea că el este însuși Zamolxe,

sau un ucenic al lui, și era singurul care îl putea chema pe rege sus, în peștera din vîrful muntelui sfînt, unde trăia fără mîncare și fără apă, ascultînd semnele vremii și pornind ploile și vînturile.

Regele ședea lîngă vatră, alături de marele preot. Era îmbrăcat în cămașă de in, încins cu un brîu lat de fir de argint, la care atîrna un pumnal lung și subțire. Pe cap purta căciulă de in înălbit, iar în picioare opinci bătute cu ținte de bronz strălucitor. Ședea cu mîinile la piept, privind în flăcările vetrei. Marele preot i-a întins mîna, regele și-a scos pumnalul de la brîu și i l-a dat. Preotul l-a privit lung, cum strălucea în lumina puternică a Lunii, apoi a murmurat invocarea către Gebeleizis. L-a trecut prin foc, murmurînd mereu ceva neînțeles, apoi, cu un strigăt sălbatic, s-a întors către cei adunați și a înfipt pumnalul în pămînt, pînă la prăsele, cu un gest viguros, neașteptat la un bătrîn.

— Război, au murmurat preoții și gărzile.

Regele și-a luat mîinile de la piept și a pus un genunchi la pămînt, în fața marelui preot. Acesta a întins mîinile asupra capului și a murmurat, încet, dar auzindu-se în tot sanctuarul :

— Război...

Erau în totul zece tineri asupra cărora urmau să se tragă sorții.

Unul dintre preoți a făcut un semn și primul dintre tineri s-a apropiat. Preotul a întins mîinile, cu palmele făcute pumn, și tînărul a ales una dintre ele. Preotul a deschis palma. Era goală. A venit al doilea, și palma a rămas tot goală. Al treilea, la fel. Danor era al șaptelea la rînd. A privit drept în ochii preotului și a întins cu hotărîre amîndouă mîinile. Fără să vrea, preotul a deschis ambele palme. În fiecare era cîte un arșic de miel, lustruit, din cele cu care se

trăgeau sorții. Totul n-a durat decît o clipă. Preotul a închis una dintre palme, apoi a deschis-o iar. Palma era goală. S-a întors către rege, cu palmele întinse, arătîndu-i arșicul. Danor a închis ochii. Știa. Bănuia. Dar ce rost avea să vorbească ? Vorbele n-aveau ce căuta aici, în muntele sfînt. Trebuia să fie tras în suliți.

A îngenunchеat în fața regelui și a rămas așa, simțind cum îl năpădește mirosul de rășină arsă pentru mulțumirea Lunii, pînă cînd s-a simțit apucat de subțiori. S-a ridicat și s-a lăsat dus către peștera unde trebuia să aștepte timp de două mănunchiuri de cîte șapte zile, cînd urma să fie sacrificat.

A doua zi, sorbind apa amestecată cu miere din ulciorul lăsat în fața peșterii, s-a hotărît. Va fugi. I se păruse, la început, că totul este simplu, măreț și puternic aici, pe muntele sfînt. Era mîndru că fusese ales pentru gărzile sanctuarelor. Dar de ce această tăcere, care se așternea peste orice întrebare ? Dacă voiau război, așa cum îl voiau și cei din văi, împotriva romanului, de ce se mulțumeau să bată cîte zece săbii pe zi, cînd s-ar fi putut face în fiecare sat cîte un atelier, care ar fi dat arme tuturor satelor ? Ei se temeau, deși n-o spuneau niciodată. Se temeau, de cine ? De cine, mai rău decît de romani ? Încă nu înțelegea, dar știa că alții, carpii, plecaseră, de mult, departe, pentru că nu voiseră să se supună orbește acestor porunci hotărîte de muntele sfînt. Și acum, arșicele pe care preotul le pregătise numai pentru el. Nu soarta îl alesese, ci preoții. În fața soartei, s-ar fi plecat. În fața oamenilor, niciodată. Mîine va fugi.

L-au prins înainte de a ajunge în vale. Muntele era înțesat cu gărzi, nu se putea face nici o mișcare. L-au dus în fața marelui preot care i-a vorbit, după ce l-a privit mult, ca pe o sălbăticiune rară :

— Te-ai ridicat împotriva sorții, Danor. Dar soarta te vrea. Nu vei ajunge la Zamolxe, și nu-ți dăm nici o solie. Dar pentru toți ceilalți vei fi un sol ca și pînă acum. Nu te

putem lăsa în viață, știi prea multe. Nu te putem nici ucide, ai fost ales de soartă. Vei rămîne sol, deși nu-ți dăm nici o solie.

— Nu soarta m-a ales, ci voi.

Marele preot, neobișnuit să audă alt glas decît al lui, rămase o clipă pe gînduri.

— Știu ce gîndești, Danor. Ai învățat multe la noi. Voiam să te învăț și mai multe, să pătrunzi taina magică a cifrelor și chiar mai mult. Gîndul tău l-au mai avut și alții, și au pierit. Armele sînt taine ale cerului. Romanii le-au dat pe mîna sclavilor, și sclavii le-au întors contra lor. Noi nu vrem să facem la fel. Auzi ceea ce n-a mai auzit nici un om pînă acum. Dar vei muri, și un mort nu vorbește niciodată. Ne putem înțelege cu romanii, cum ne-am mai înțeles. Cu sclavii, însă, nu ne vom înțelege niciodată. Sînt prea mulți. Acum se va porni războiul. Poate vom pieri, dar poate vom birui. Dacă sclavii au arme, nu vom putea birui, sîntem prea puțini.

Obosit de cît vorbise, mai mult ca oricînd, marele preot făcu un semn să-l ducă de acolo.

A doua zi dimineață, cînd a sorbit apa amestecată cu miere, a simțit o moleșeală plăcută în tot corpul. „Să dorm, s-a gîndit, și la noapte voi încerca iar să fug. Să dorm, să dorm... Cît de departe sînt carpii ?"

Nu s-a mai trezit niciodată. A gemut doar, fără să știe, cînd prima suliță i-a străbătut pieptul. Pe celelalte două nu le-a mai simțit. Acolo, în peștera unde gîndise, i-au așezat rugul. L-au așezat gata de plecare, cu o suliță în mînă, ca pe orice sol. Au potrivit oglinzile de aramă care trebuiau să prindă primele raze ale soarelui și să aprindă rugul, apoi l-au lăsat singur cele trei zile cît cerea ritualul.

A doua zi, însă, regele a trebuit să plece în grabă spre cîmpie. Veniseră vești despre apropierea unor triburi trimise de romani, și forturile din cîmpie trebuiau grabnic întărite.

Preotul a închis peștera și a plecat cu ceilalți. Danor a rămas singur, cum fusese și pînă atunci...

...Ne-am trezit tîrziu, dimineața, osteniți de veghere. Ploaia ce ne prinsese la urcuș ne adusese febră. Emil se simțea rău, totuși s-a îmbrăcat în grabă.

— Să mergem...

Atunci a intrat paznicul.

— Dom' profesor, veniți să vedeți. A luat ceva foc, colo sus.

Am fugit afară. Aproape de creasta muntelui ieșea o trîmbă subțire de fum.

— Rugul, a urlat Emil. S-a deschis peștera și soarele a aprins rugul.

A fugit ca un nebun pînă sus. Abia m-am cățărat după el. L-am găsit îngenuncheat lîngă o stîncă de unde venea un miros slab de rășină arsă. În peșteră nu mai rămăsese decît un morman de cenușă. Cînd au vrut să deblocheze peștera, s-a prăbușit. N-au mai găsit nimic.

— O fi fost un rug pur și simplu, Emil, fără nimic altceva... am căutat să-l consolez.

M-a privit ca și cînd nu mă vedea și a coborît. N-a mai vorbit nimănui despre descoperirea lui. Eu am încredințat-o hîrtiei acum, cînd Emil s-a lăsat convins că totul a fost doar o halucinație a lui. Era extenuat de cercetări.

(Postumă)

natura inversă

Cei doi cosmonauți aveau de stat, după toate prevederile, aproape o lună pe Fulgul Alb. O lună pământească, se înțelege, doarece lunile de acolo erau mult mai scurte, de numai 17 zile. Zile care se socoteau și ele după cele pământești, deoarece o zi pe Fulgul Alb avea ceva mai mult de nouă ore. Ore care erau calculate și ele în raport cu cele pământești, deoarece orele îndepărtatei planete aveau doar patruzeci de minute. Minute care...

Aceste relații l-au amuzat, încă de la începutul carierei sale de astronaut, pe Marius și, în astfel de împrejurări, se apuca să întocmească „micul calendar local", cum îl numea el. Stabilind raporturile dintre perioada de revoluție și cea de rotație, el punea la punct un calendar după toate regulile pământești, împărțind anul în luni, lunile în săptămîni, avînd grijă să le și boteze pe fiecare, după fantezia lui, cu numele prietenilor și mai ales ale prietenelor de pe Pămînt. Nu puteai privi fără un zîmbet un asemenea calendar, în care lunile se numeau Marta, Elena, sau Domnița mea, iar prima zi a săptămînii se numea, invariabil, Marius... Așa se întîmplase și acum. La o oră după ce coborîseră pe Fulgul Alb, „micul calendar local" era gata, afișat în sala cea mare

a astronavei, la loc de cinste. O clepsidră improvizată își cernea monoton nisipul fin, alb, măsurînd orele planetei. Dacă ar fi cercetat cu atenție cele cîteva grame de nisip, cei doi cosmonauți ar fi descoperit, poate, de la bun început, natura stranie a Fulgului Alb. Nici unul dintre ei n-a acordat nici o importanță nisipului, care, de altfel, nu părea că se deosebește cu nimic de alte nisipuri, în afară de culoarea de un alb pur, strălucitor. Văzută din depărtarea zborurilor cosmice, planeta părea acoperită în întregime cu zăpadă sau ghețuri eterne, sclipind orbitor prin lentilele telescoapelor de bord. De aceea și fusese botezată Fulgul Alb. Spectrogramele arătau, însă, că nu era vorba despre o planetă înghețată, iar temperatura părea a fi în mod constant deasupra liniei de zero grade. Cum planeta putea fi folosită drept loc ideal de instalare a unei stații automate fixe, și ca depozit permanent pentru astronave, se hotărîse cercetarea ei amănunțită. Astfel apăruse astronava pe bordul căreia se afla acum „calendarul local" al Fulgului Alb.

Echipajul cuprindea numai doi cosmonauți, o echipă redusă pînă la limită, dar încercată în cîteva misiuni dincolo de granițele sistemului solar. Cei doi, Costea și Marius, nu își împărțeau, ci doar își alternau atribuțiile, deoarece aveau amîndoi aceleași specializări, ceea ce făcea ca toată munca să se desfășoare fără nici o întrerupere și cu puteri îndoite.

Cînd au coborît, pe cîmpia netedă ca în palmă începuse să se cearnă o ploaie mărunță, ascunzînd complet contururile peisajului înconjurător. Instalația de radar a pipăit circular împrejurimile, înștiințînd pe cosmonauți că undeva, în față, se înalță lanțul unor munți înalți, cu pereții abrupți. În rest, cîmpia se ondula ușor, pînă la mari depărtări. Aleseseră această cîmpie pentru coborîre tocmai pentru netezimea ei neobișnuită, care îi putea ocroti față de orice sur-

prize nedorite. Sub pînza continuă a ploii, întinderea se arăta, însă, doar cîțiva pași de jur împrejur, cenușiu-albicioasă, ca o cretă udă. Nu se simțea nici o adiere de vînt. Cei doi au rămas, deci, închiși în astronavă, mulțumindu-se să examineze doar compoziția atmosferei. N-au găsit nici urmă de microorganisme. Gazele erau purificate, parcă, într-un laborator. Erau aceleași elemente ca în atmosfera pămîntească, dar amestecate în alte proporții, azotul ocupînd ceva mai mult de patru cincimi.

A doua zi dimineață, ploaia contenise și „soarele" — cum numesc cosmonauții, dintr-o veche obișnuință pămîntească, steaua centrală a oricărui sistem planetar — se înălța galben și tînăr la orizont. Marius, care privise primul prin periscoape, a scos un strigăt de admirație.

— Hei, Costea, vino repede ! Am nimerit într-o adevărată lume de basm !

Costea se apropie bombănind :

— De cîte ori vezi ceva nou, te topești de admirație... Parcă ai fi o fetiță... Ce naiba ai văzut ?

Dar, după ce îndepărtă din fața hubloului central groasele obloane ce făceau corp comun cu pereții astronavei, nu se putu stăpîni nici el să scoată o exclamație. Cîmpia strălucea, albă ca o lumină împietrită. Departe, chiar în față, se vedeau munții pe care îi semnalizase radarul. Era o aliniere de piramide și conuri, cățărate unele peste altele, ca niște cristale văzute prin lupă. Vîrfurile ascuțite scînteiau, ca aprinse, răsfrîngînd razele soarelui, descompunîndu-le în fulgerări de violet, albastru, verde — toate culorile și nuanțele spectrului solar din acest sistem planetar îndepărtat. Suprafețele piramidelor și conurilor erau perfect netede, neîntrerupte de nici o fisură. Nu se zărea nicăieri vreo urmă de vegetație și totul părea artificial, de o măreție bizară, saturată de lumină.

— Parcă ar fi o beție geometrică, murmură Marius. Piramidele egiptene sînt o biată glumă față de munții aceștia... Așa trebuie să fi strălucit și marea piramidă, pe vremea cînd era îmbrăcată în marmură albă ! Dar sînt oare munți, sau o construcție ? Geometria este prea perfectă !

Costea întoarse capul către el, curios :

— Crezi oare că aici este opera unor oameni ? Știi prea bine că pe Fulgul Alb nu există viață, nici măcar vegetală ! Atmosfera de azot nu permite apariția vieții.

— Și dacă aici s-a creat o altfel de viață, în aceste condiții neobișnuite ?

— Mai bine să ieșim, și vom vedea, propuse Costea.

Peste cîteva clipe, tancheta-robot părăsea astronava. Șenilele foșneau prietenos prin nisipul alb, lăsînd dîre adînci și egale, care se potriveau de minune cu peisajul dominat de precizie geometrică. Nisipul nu era mai gros de două palme și părea așternut uniform, ca un covor. „Mîna" mecanică a tanchetei culese nisip, introducîndu-l în analizator și nu după mult se auzi vocea metalică, indiferentă a mașinii :

— Banal. Siliciu cu impurități. Peste 90 la sută siliciu.

Cei doi se priviră mulțumiți, ca întotdeauna cînd aflau că se găsesc în mijlocul unor elemente cunoscute. De cîte ori analizatorul ajungea la un rezultat care coincidea cu tabelele de control, răspunsul era precedat de acest „banal", a cărui absență îi avertiza pe astronauți că trebuie să devină atenți.

— De ce o fi atît de alb ? întrebă Marius.

La asemenea întrebări, însă, mașina nu putea răspunde și de astfel Marius nu întrebase pentru a afla un răspuns.

— Vom vedea în laboratorul astronavei, răspunse Costea. Ceea ce mă miră mai mult este tăcerea care ne înconjoară...

Într-adevăr, „urechea" tanchetei-robot, capabilă să înregistreze și ultrasunetele, se rotea atentă deasupra lor, dar de nicăieri nu se auzea nici un zgomot. Întinderea era scăldată într-o tăcere absolută, nefirească. Îngrămădirea de piramide și conuri din fața lor strălucea din ce în ce mai puternic, schimbînd mereu gama culorilor, între care se dădea parcă o bătălie mută, cu cît soarele urca mai sus. Vîrfurile și muchiile săgetau snopi de roșu care incendiau atmosfera din jur, ca un nimb straniu. Părea că în sînul masivului clocotea un foc nevăzut, care își trimitea flăcările colorate ca pe niște semnale.

Lanțul munților țîșnea direct din nisip, ca și cînd ar fi fost așezați de cineva pe o masă uriașă. Oprind la poale, cei doi cosmonauți ieșiră din tancheta-robot și se apropiară de pereții care acum, văzuți de jos, din imediata apropiere, își pierduseră văpăile de culori, rămînînd albi, ca și nisipul cîmpiei. Pereții stîncoși erau netezi, ca dați la rindea. Ici și colo abia se zărea cîte o crăpătură slabă. „Mîna" tanchetei decupă cu greutate o fărîmă de rocă și din nou se auzi vocea indiferentă a mașinii :

— Banal. Siliciu cu impurități. Peste 90 la sută siliciu.

— Te pomenești că toată planeta are aceeași compoziție, rîse Marius. Un bulgăre de siliciu ! De altfel, cred că nu ne-ar supăra de loc ! Am termina mai repede, și nici nu s-ar putea găsi o bază mai bună pentru stația noastră decît o planetă inertă, lipsită de orice fel de surprize, ca Fulgul Alb !

— N-am făcut decît o plimbare și vrei să și dai gata o planetă ! îi răspunse Costea, manevrînd aparatura de ultrasunete.

Gîtul lung al aparatului ieși din tanchetă, începînd să vibreze ușor. Și iar se auzi vocea metalică :

— Materie omogenă. Nici o fisură. Adîncimea patru kilometri două sute patru.

Aparatul încercă și în alte direcții și rezultatul rămase mereu același. Ciudatul masiv stîncos de piramide și conuri era format din roci compacte, un conglomerat omogenizat, la baza căruia era siliciul, banalul siliciu atît de răspîndit și pe Pămînt.

— Văd că nu mai descoperim nimic, Costea. Cred că ar trebui să încercăm să găsim vreo trecătoare, în munții ăștia...

Dar tancheta a adulmecat zadarnic, cîteva ore de-a lungul zidurilor albe. Lanțul muntos era continuu, neprezentînd nici o posibilitate de intrare, ca la o cetate cu porțile zidite. Soarele ajunsese în mijlocul bolții și aerul se încălzise puternic. Peisajul, oricît li se păruse de insolit la început, devenise apăsător de monoton, cu aceiași munți albi și netezi, același nisip fin, nemișcat.

— Ne înapoiem, Marius ?

— De ce ? Poate că totuși găsim o trecătoare !

— Nu e mai bine să venim cu un elicopter ?

— Așa-i ! Tancheta asta nu știe să spună decît „banal", ca un papagal...

În mai puțin de jumătate de oră, cei doi zburau deasupra masivului. Văzuți de sus, munții păreau și mai stranii, ca o îngrămădire haotică de cristale. Marius rîdea !

— De-ar fi cu noi și bătrînul profesor de cristalografie ! Aici este un adevărat paradis pentru el !

Pluteau încet, scrutînd adîncimile masivului, întunecate. Lumina, oprită de suprafețele netede, reflectată ici și colo, provoca jocuri neașteptate de culori, printre care apăreau suprafețe negre, de beznă, ca în plină noapte. Spre mijlocul masivului, înălțimile descreșteau, pînă ajungeau să formeze un platou, puțin înclinat. Au coborît, atent, elicopterul. Jur împrejur, masivul îi înconjura cu un inel de nepătruns. Platoul era lustruit, ca o sticlă, doar rare fire de nisip, ca o pudră fină, străluceau din loc în loc.

— O adevărată cetate ! Dacă ar mai exista profesia de strateg, ca acum cîteva secole, specialiștii ar fi extaziați de o asemenea apărare naturală ! spuse Marius.

Înaintau cu infinite precauțiuni, încercînd terenul la fiecare pas, cu vergelele sondelor metalice, deși se familiarizaseră repede cu acest peisaj monocrom. Platoul cobora lin, apoi se întrerupea deodată, cu un prag adînc. Jos, cam la o sută de metri, în umbra conurilor și piramidelor, se auzea un clocot. Nu era decît o gură îngustă, ca de fîntînă, sau cel puțin așa li se părea lor, în care fierbea o apă întunecată. Nivelul ei scădea din cînd în cînd, brusc, apoi creștea iar, ca și cînd ar fi fost sorbită în răstimpuri din adînc.

— Apă ! Tocmai cînd începusem să cred că pe planeta asta nu vom mai vedea altceva decît siliciu ! Trebuie să cercetăm mai îndeaproape fîntîna de jos...

Vorbind, Costea se îndepărtă cîțiva pași în lături și simți cum piciorul i se cufundă. În penumbra în care se aflau, nu se putea distinge nimic deosebit, terenul părea la fel de alb și neted. Vîrî sonda, care străbătu un strat subțire, ca un fel de zăpadă vîscoasă, și dădu din nou peste stînca dură a platoului.

— Ce-i, Costea ? întrebă Marius, care, aplecat peste pragul de deasupra fîntînii, filma atent.

— Încă nu știu. Pare să fie același siliciu, în stare vîscoasă, acoperind ca o spumă solul stîncos. Dacă n-am fi uitat în grabă să luăm un analizator, am fi aflat...

Culeseseră, într-un mic vas etanș, o probă din ciudata zăpadă și se pregătiră să plece, deoarece nu puteau coborî, nici cu elicopterul, nici singuri, pînă la fîntîna care le atrăsese atenția. Marius filmase și înregistrase toate particularitățile platoului, adunaseră zeci de probe de rocă și erau nerăbdători să cunoască rezultatele analizelor.

Pe platou se pornise un vînt, la început ușor, dar crescînd neașteptat de repede în viteză. Cînd ajunseră lîngă eli-

copter, vîntul sufla cu putere, înşurubîndu-se din loc în loc în vîrteje ce stîrneau pudra fină a nisipului, ca pe nişte evantaie transparente, alburii, agitate nervos.

— Poate că sîntem mai adăpostiţi aici decît dincolo de munţi, spuse Marius. N-ar fi mai bine să aşteptăm pînă ce încetează vîntul ?

— Nicăieri nu putem fi mai adăpostiţi decît în astronavă, îi răspunse Costea. Nu ştim nici cît va dura, nici ce va deveni vîntul acesta care începe să semene cu o furtună...

Intrară în elicopter şi, după cîteva clipe, se înălţau drept în sus, clătinaţi uşor de vîntul ce se întetea, parcă, cu fiecare rafală.

— Priveşte ! strigă deodată Marius, arătînd spre mijlocul platoului.

Nu departe de locul unde Costea descoperise stratul vîscos, începuseră să se formeze nişte valuri, mişcîndu-se încet, dar stăruitor, în direcţia vîntului. Cîte o creastă albă se ridica mai sus şi, sub biciuirea vîntului, se sfărîma în jerbe lungi de stropi. Pe o suprafaţă destul de întinsă, şi care părea strict delimitată, platoul parcă prinsese viaţă, frămîntîndu-se asemeni unui lac cu valuri leneşe, greoaie. Cîte o clipă, cînd vîntul părea că s-a oprit pentru a-şi aduna puterile, talazurile albe rămîneau nemişcate, ca solidificate brusc, apoi se prelingeau din nou în ondulări obosite.

— Asta nu mai e apă, strigă Marius. Parcă ar fi...

— Avem o probă la noi, spuse Costea, şi vom şti foarte curînd dacă este apă sau...

— Gelatină, completă Marius.

— Fie şi gelatină ! Numai că valurile par a fi din aceeaşi substanţă cu aceşti munţi geometrici...

Zburară deasupra masivului inelar, şi, cînd ajunseră în plin cîmp, fură înconjuraţi de palele de nisip care fluturau în toate părţile. Atmosfera devenise şi ea alburie, ca un voal

străveziu. Intrară în astronavă și, după ce lăsară costumele de scafandru cosmic în etuva ionizantă, se năpustiră la hubloul cel mare. Afară nu se mai vedea nimic în afara trîmbelor de nisip care se răsuceau ca niște mănunchiuri de șerpi, în sus, la peste o sută de metri. Extenuați de efort, se așezară în fotolii, așteptînd ca analizatoarele astronavei să le comunice rezultatele. Fuseseră introduse pentru analiză, în ordine, probele de nisip, bucățile decupate din munți și de pe platou, și materia albă asemănătoare unei zăpezi vîscoase.

— Iar vom auzi : „banal"... „siliciu"... spuse Marius. Mă înnebunesc mașinile astea impersonale, cu constatările lor plate ! Priviți ce-i afară ! Și ele socotesc că asta înseamnă „banal" !

Dar, după ce se auzi declicul aparatului vorbitor și se aprinse becul ce semnaliza „atenție", vocea nu mai spuse „banal", deși tonul era tot atît de nepăsător :

— Proba unu. Material plastic. Baza : siliciu.

Cei trei se priviră uimiți, dar nu avură timp să-și spună nimic, deoarece vocea metalică a aparatului anunță mai departe :

— Proba doi. Material plastic. Baza : siliciu.

Și continuă la fel și pentru celelalte probe. Apoi becurile de semnalizare clipiră, schimbîndu-și culoarea, și aparatul anunță :

— Notați formulele. Proba unu...

O dată cu vocea indiferentă, pe ecranul analizatorului apărură formulele chimice, o înlănțuire arborescentă de elemente, printre care trona banalul siciliu, stăpînul Fulgului Alb.

Cînd au terminat, Costea șuieră, nedumerit :

— Nu înțeleg nimic ! Material plastic ? Cine a putut produce aici cîmpii, munți și lacuri de material plastic ? Nu cumva am nimerit nu pe Fulgul Alb, ci, vorba ta, într-un laborator ?

Marius ridică din umeri, neştiind ce s-ar putea răspunde, apoi zvîrli caietul pe care îşi notase formulele.

— Nu crezi că ar trebui să mîncăm ceva ? După masă, eu judec întotdeauna mai limpede !

Afară, furtuna dansa, nepăsătoare, fantasticul ei dans alb.

Către seară, furtuna încetă tot atît de repede pe cît se dezlănţuise. Cei doi sateliţi ai Fulgului Alb urcau leneş pe boltă, îmbrăcînd peisajul într-o lumină irizată, cenuşie, care artificializa şi mai mult peisajul. Masivul muntos scînteia în zare parcă plutind în văzduh.

Refăcuţi, după cîteva ore de odihnă, astronauţii se pregăteau pentru munca de noapte, încă uimiţi de rezultatele primelor analize. Instalară o sondă automată chiar în apropierea astronavei, pentru a fora pînă la cîteva mii de metri, cercetînd astfel structura solului, care la suprafaţă se arătase atît de neobişnuit. Instalaţia începu să vibreze uniform, pătrunzînd metru cu metru în crusta Fulgului Alb. La fiecare sută de metri, sonda trimitea la suprafaţă o probă care intra direct în analizator, iar rezultatele, înscrise pe diagrama forajului, erau comunicate şi de glasul metalic şi indiferent al maşinilor. Cînd rezultatele prezentau un interes deosebit, programul sondei putea fi schimbat după voie, obţinîndu-se probe chiar la fiecare metru, sau şi mai puţin.

La început, sonda pătrundea anevoie, ca într-un metal. Primele sute de metri erau însoţite de glasul indiferent al maşinii :

— Material plastic. Baza : siliciu.

Apoi, după ce se trecuse de cinci sute, sfredelul porni să lucreze din ce în ce mai repede, dînd de o rezistenţă mai lesne de învins.

— Cere o probă. Repede, Marius, nu mai aştepta suta ! strigă Costea. Poate că am dat de un strat subţire, după care intrăm iar în materialul ăsta plastic blestemat !

Marius acționă manetele de comandă, și sonda se cabră o clipă, apoi porni din nou drumul ei nevăzut în adîncuri. Proba urcă la suprafață, închisă ermetic într-un cilindru de oțel. Nu mai era material plastic, și glasul metalic îi anunță :

— Amestec de roci. Argile, siliciu, calcar.

— Dar ăsta este pămînt ! La cinci sute de metri începe pămîntul ! Mai repede, Marius ! Oare nu începe iar plasticul ?

Dar sonda înainta tot atît de lesne, trimițînd probele care dădeau mereu aceleași rezultate :

— Amestec de roci. Argile, siliciu, calcar.

Fulgul Alb părea a fi o planetă obișnuită, acoperită însă cu o crustă masivă de material plastic, ca și cînd cineva ar fi vrut să-i protejeze solul.

Cînd sonda ajunsese la trei mii de metri, noaptea era pe sfîrșite. Istoviți de munca depusă în costumele incomode de scafandru cosmic — oricît de bine ar fi construit un astfel de costum, și oricît de comod ar părea la început, în primele ore, sfîrșește prin a deveni apăsător — cei doi cosmonauți opriră mecanismele. „Pămîntul" de sub crusta de silicon le apărea acum clar în fața ochilor, ca și cînd l-ar fi privit într-o uriașă falie, unde alternau rocile dure sau argiloase, nisipurile jilave, cavitățile pline de amestecuri de gaze, cursurile subterane de apă. Strat după strat, totul era acum aranjat în laboratorul astronavei, în micile cutii etanș cu probe, sonda efectuase o călătorie atentă în interiorul Fulgului Alb, ale cărei rezultate urmau să fie cunoscute în toate institutele de pe Pămînt.

— Și acum, stingerea ! spuse Costea. Cinci ore obligatorii de somn. Mai avem atîtea de făcut...

— N-ai vrea, totuși, să ne destindem puțin ?

— Cum ?

— Să dăm o raită cu elicopterul, măcar un sfert de oră. Uite, e aproape dimineață. Un zbor ne-ar mai spăla puțin ochii... Apoi, putem să ne culcăm.

— Nu e rea ideea. Hai !

Elicopterul îi duse în direcția opusă masivului stîncos. Solul se desfășura lin, fără accidentații, albăstrindu-se treptat. Cele două luni păliseră, și la orizont se ridica geana de lumină a dimineții. Pe vîrfurile munților începuseră să joace primele scînteieri violete. Cînd, la marginea bolții, se arătă soarele galben, pe cîmpia monotonă sclipi deodată un fulger verzui subțire, apoi un mănunchi de fulgere care zvîcniră de cîteva ori, topindu-se într-un ghem luminos, lăptos, care parcă se rotea și pulsa, căutîndu-și forma. Părea o lumină ciudată de semnalizare, acolo, în cîmpul neted și pustiu.

Elicopterul se răsuci în loc și se întoarse atent către ciudatul izvor al luminii. Coborî atent și rămase suspendat la vreo zece metri deasupra solului. Dimineața se făcuse clară, cîmpul de material plastic devenise albastru-deschis. În zare se zărea astronava, care părea a face parte de totdeauna din acest peisaj tăcut. Ridicat direct din solul neted, sub elicopter se înălța un cub perfect, cu latura cam de un metru. Înăuntrul lui, lumina lăptoasă parcă se solidificase. Laturile cubului erau drepte, ca tăiate de cel mai fin aparat și, în apropierea laturilor, lumina interioară se oprea, lăsînd un spațiu translucid. Cînd primele raze căzură drept asupra cubului, o jerbă de culori țîșni din toate colțurile lui, iar înăuntru zvîcni din nou un fulger verzui, ca o vietate închisă în cub.

Parcă ar fi un monument sau un altar ridicat în cinstea tuturor culorilor, murmură Costea.

— Mă conving din ce în ce mai mult că am nimerit pe planeta geometrilor ! Dar cine or fi acești geometri care se joacă cu o planetă întreagă ?

Jur împrejur nu se simțea nici o mișcare. Întinderea era pustie. Doar apele culorilor, țîșnind din cubul singuratic, dădeau senzația vieții. Singurătatea în care era așezat mărea senzația de straniu.

— Ciudățenie a naturii ? Sau...

— Nu vrei să coborîm, pentru a decupa o probă ? întrebă Marius.

— Deocamdată să ne întoarcem. Venim mai tîrziu. Nu cred că va dispare de aici.

— Cine poate să știe ? Și crezi că pot să dorm fără să știu ce naiba e cu cubul ăsta ?

— Ai să poți, spuse Costea, conducînd elicopterul către astronavă. Îți garantez eu...

— Mda, mormăi, Marius. Știu și eu că am să pot... M-ai îndopat cu somn ca pe un copil...

În urma lor, cubul zîmbea în toate nuanțele spectrului solar.

Pe la prînz, cînd se treziră — Marius uitase să mai consulte „calendarul local" — începuse să se cearnă din nou aceeași ploaie fină care îi întîmpinase la venirea pe Fulgul Alb. Marius îl găsi pe Costea îmbrăcîndu-și scafandrul cosmic, în fața hubloului central.

— Iar plouă ?

Costea nu răspunse decît într-un tîrziu :

— Nu ți se pare cîndat că, deși plouă mereu, nu există nici un curs de apă, sau vreun lac pe aici ? În afară de fîntîna din mijlocul platoului, n-am mai văzut nimic.

Marius sări deodată în sus :

— Evrika ! Ai dreptate ! Cum de nu ne-am gîndit la asta ?

— Nu înțeleg. La ce nu ne-am gîndit ?

— Dacă aici, pe planetă, există condiţii de laborator, şi apa trebuie să fie de laborator ! Trebuie s-o analizăm de la bun început !

Nici nu terminase, şi Costea acţiona o „mînă" mecanică, care luă într-o cupă apă de ploaie. În timp ce Marius încă mai făcea cîteva figuri de gimnastică, vocea indiferentă a aparatului îi anunţă :

— Apă suprasaturată cu oxigen. Hidrogen doi, oxigen doi. Multe impurităţi...

— Asta era, deci — murmură înciudat Costea. Într-adevăr, cum de nu ne-am gîndit ? Apă oxigenată... De aceea nu se formează lacuri. Ploaia macină mărunt materialul plastic, lasă în nisip oxigenul, iar hidrogenul rămîne liber...

— Dar undeva tot trebuie să existe mări, sau măcar lacuri, altfel n-ar avea cum să se formeze norii !

— Da. Trebuie să ne mutăm tabăra. Programul de azi va fi deci explorarea cît mai departe a planetei, cu elicopterul !

Jos, se desfăşura acelaşi peisaj monoton. Stepa de material plastic se unduia uşor. Din loc în loc albul era presărat cu vine roşietice, ca nişte artere. Apoi solul începu brusc să prezinte adînciturі dezordonate, dar drepte, ca tăiate cu cuţitul. Părea că masivul muntos pe care îl cercetaseră cu o zi înainte se repeta aici în negativ, săpat în adîncime. Abisuri piramidale sau conice alternau. Ici şi colo, în funduri, parcă strălucea un ochi argintiu de apă.

— Deodată, amîndoi strigară :

— Priveşte !

În faţa lor se întindea marea.

Era o mare sură, închisă, cu valuri dese şi concentrice, ca şi cînd vîntul ar fi bătut din adîncuri. În văzduh nu se simţea nici o mişcare. Şi totuşi suprafaţa mării era brăzdată cît vedeai cu ochii de valuri, dar nici unul nu avea coama

spumoasă a mărilor cunoscute. Un abur vineţiu plutea deasupra apei. Faleza înaltă, tăiată drept, se termina cu o plajă întinsă, albă, netedă ca şi cîmpia unde coborîse astronava. Pe plajă erau risipite o puzderie de cuburi, de mărimea celui singuratic, văzut cu o noapte înainte. Nu erau aliniate, dar perfecţia pură a liniilor dădea impresia unei opere omeneşti.

— Trebuie să coborîm, Marius.

Găsiră un loc, printre cuburile tăcute, şi coborîră. Marius vru să fugă către mare, dar Costea îl opri :

— Mai întîi trebuie să cercetăm aceste cuburi.

„Mîna" mecanică decupă atent o bucată din cubul cel mai apropiat, şi după o clipă se auzi vocea indiferentă :

— Banal. Clorură de sodiu.

Ca şi cînd n-ar fi auzit bine, cei doi cosmonauţi se uitară, surprinşi, unul la altul.

— Clorură de sodiu ? Adică... Nu înţeleg, spuse Marius.

— Sarea noastră de bucătărie ?

— Nu pot să cred ! Poate că maşina s-a defectat. Să mai încercăm o dată.

Decupară din acelaşi cub o altă bucată, cercetară analizatorul, pentru a vedea dacă nu conţine impurităţi, apoi introduseră proba. Dar vocea indiferentă a maşinii răspunse la fel :

— Banal. Clorură de sodiu.

— Adică ?... Nu înţeleg nimic, repetă Marius, pe acelaşi ton, ca şi cînd ar fi fost influenţat de răspunsul stereotip al analizatorului.

— Ce-ai vrea să înţelegi ? Fulgul Alb nu are voie să conţină sare ?

— Dar...

— Ştiu, te-ai obişnuit cu materialele plastice, dar analizatorul nu ne poate minţi. Să-i transmitem o comandă cristalografică.

„Mîna" mecanică pipăi cu abilitate laturile cubului, în timp ce instalația de ultrasunete îl cerceta din interior. Apoi analizatorul mormăi un timp și le rosti răspunsul care îi nedumeri și mai mult :

— Banal. Monocristal de clorură de sodiu.

— Costea... spuse încet Marius, mi-e teamă.

— De ce ?

— Mi-e teamă că analizatorul nostru nu mai e bun de nimic...

— Poate... Dar vom repeta în orice caz analiza, în laboratorul din astronavă. Să mai luăm cîteva probe și de la alte cuburi !

Înaintară încet pe faleza pustie, ce părea locul unde niște copii de giganți părăsiseră un joc de cuburi scînteind sub lumina galbenă a zilei.

— Poftim ! Monocristale de un metru cub ! bombănea Marius. Cine a mai pomenit sare de bucătărie asudă în cuburi pe malul mării !

Dar deodată, cum tocmai decupa o bucată din această sare neobișnuită, cubul la care lucra începu să se întunece, învinețindu-se.

— Marius ! strigă Costea în receptor, privește contorul !

La pieptul fiecărui scafandru cosmic era prins un mic contor pentru înregistrarea radiațiilor. Contoarele începuseră să vibreze ușor. Acul se zbătea, ca o gînganie, abia perceptibil.

— E sub limită !

— Da, trebuie însă să fim atenți !

Valurile mării începuseră să se agite din ce în ce mai puternic. Aburul vînăt devenise mai dens și în cîteva clipe cerul se acoperi cu nori continui care se ridicau acolo, în fața lor, direct din mare, ca o vegetație de fum. Un vînt legănat se porni printre cuburile de sare. Contoarele erau din ce în ce mai neliniștite, iar cuburile se învinețeau, ca de frig.

— Ce se întîmplă ? întrebă Marius. Radiaţiile cresc !
— Să ne întoarcem la elicopter !
— Dar încă n-am luat o probă din mare !

Chiar atunci începu furtuna. Se dezlănţui dintr-o dată cu toată puterea, năpustindu-se din largul mării. Din norii vineţi care legau valurile de cer ţîşniră roiuri de scînteieri, care se adunară, ca la o chemare, în sfere galbene, săltînd nebuneşte de la suprafaţa apei spre înălţimi. Erau mici, cît pumnul, şi pulsau nervos, ca şi cînd în interiorul lor s-ar fi zbătut cineva. Apoi începură să crească, săltînd mereu, pînă ajungeau cu diametrul de cîţiva metri, cînd se pulverizau într-o ploaie luminoasă, din picurii căreia se formau iar alte mingi cît pumnul. Costea şi Marius priveau ca vrăjiţi acest joc nebunesc al elementelor. Uneori, sferele se ciocneau între ele şi un fulger verzui izbucnea drept în sus, atrăgînd în calea lui sute de sfere luminoase, care se spărgeau şi se recompuneau cu o viteză uimitoare. Fulgerele se înmulţeau, pînă cînd la înălţimea norilor se adună o lumină verzuie, ca un cerc imens, palpitînd uşor. Lumina zilei dispăruse, dar în scînteierea sferelor galbene şi a cununei ce palpita pe cer se vedea clar, valurile mării se zbăteau nebuneşte, iar cuburile de sare de pe plajă luminau vînăt, scînteind din toate colţurile.

Cei doi intrară în elicopter. La adăpostul carcasei de oţel antiradiant, contoarele se potoliră. Dar contorul instalat pe elicopter, în afară, trepida alarmat. Radiaţiile creşteau vertiginos.

Cînd elicopterul se ridică de la sol căzură primele picături de ploaie. Erau stropi mari, luminoşi, la început rari.

— Costea, ţipă Marius, ce se întîmplă cu monocristalele ?

Costea întoarse capul. Cuburile de pe plajă fumegau sub stropii de ploaie şi se topeau văzînd cu ochii, ca o ceară. Apoi ploaia se înteţi şi nu mai văzură nimic.

Ajunseră la astronavă cu ploaia gonind pe urmele lor.

Cînd marile plăci ale cabinei-garaj se închiseră în urma elicopterului, ploaia cuprinsese toată cîmpia albă. Nisipul fierbea, din loc în loc se formau lacuri care, deşi ploua mereu, dispăreau imediat, ca şi cînd solul ar fi fost încins. Cu toată ploaia, parcă priveau un peisaj de secetă cumplită, venită brusc, cînd toată apa s-ar fi evaporat de căldură. Solul părea o plită încinsă pe care apa nu se putea aşterne, deşi o găurea neîncetat. Cununa verzuie a fulgerelor plutea deasupra cîmpiei şi munţilor, învăluind furtuna într-o lumină spectrală.

— Nu mai e ploaia obişnuită, saturată de oxigen, spuse Marius. Ar trebui să ştim ce e...

Acţionară o „mînă" mecanică şi aşteptau glasul indiferent al analizatorului, cînd deodată Marius strigă :

— Sonda !

Şi se repezi afară, încheindu-şi din goană costumul de scafandru cosmic. Cînd ajunse lîngă sondă şi începu să manevreze mecanismele de demontare automată, în astronavă glasul indiferent al analizatorului rosti :

— Deuteriu doi, oxigen doi. Apă grea.

— Marius, strigă Costea în emiţător, mă auzi ?

Marius făcu un semn cu mîna. Îl auzea.

— Întoarce-te imediat. Plouă cu apă grea. Mă auzi ?

— Gata, răspunse Marius, vin imediat.

— Lasă sonda. E apă grea, înţelegi ?

Marius mai făcu un semn cu mîna şi se aplecă din nou asupra sondei. Mecanismele de demontare adunau într-un pachet aparent diform toate piesele sondei.

În clipa aceea, cîmpia deveni galbenă de mulţimea sferelor luminoase care se rostogoleau în toate părţile. Cununa verzuie de sus nu se mai văzu, apoi apăru o alta, la numai cîţiva metri de sol, ca o mînă uriaşă care rostogolea bilele incandescente. Lovindu-se, sferele se contopeau, atingînd mărimi uriaşe. Una dintre ele se răsuci o clipă, ca şi cînd

şi-ar fi căutat echilibrul, apoi se rostogoli înspăimîntător de repede direct către locul sondei.

— Marius !

Costea strigă şi îşi acoperi, fără voie, ochii. Cînd privi iar, sfera dansa în aer, în dreapta astronavei, iar Marius era culcat la pămînt, lîngă grămada de ţevării a sondei. Costea vru să strige din nou, dar Marius se ridică şi porni în goană către astronavă. Căruciorul-robot care adunase, piesă cu piesă, toată instalaţia sondei, îl urma liniştit, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

— M-a ocolit. Un simplu capriciu... încercă să zîmbească Marius, cînd intră în astronavă. Ce-i toată harababura asta de afară ?

Căzu istovit pe fotoliu, deşi voia să pară calm.

— Apă grea. Înţelegi acum de unde vin aceste descărcări uriaşe de energie ? Este...

— Un laborator, nu ţi-am spus eu ? Trebuie să-l înregistrăm, în mărime naturală, printre laboratoarele cele mai perfecţionate ale Institutului de cosmonautică.

Prin hublouri se vedea toată măreţia dementă a furtunii. Sferele uriaşe creşteau neîncetat, rostogolindu-se în toate părţile.

— Dacă mai cresc...

Ele creşteau, pînă cînd pe cîmpia ce fumega sub cununa joasă a fulgerelor verzi nu se mai văzură decît sfere de dimensiuni uriaşe, de zeci de metri diametru, rostogolindu-se năuce.

— Să pregătim tunul antiradiant ! Jocul începe să devină periculos !

Goniră cu ascensorul pînă la ultimul etaj al astronavei, unde se afla tunul antiradiant, instalat pe o placă turnantă. Era de ajuns să fie manevrat un singur mecanism, pentru ca ţeava scurtă şi groasă a tunului să iasă prin pereţii astro-

navei, căutînd singură, de jur împrejur, izvorul radiațiilor. Tunul se descărca automat, ori de cîte ori întîlnea un izvor de o anumită intensitate.

De-abia îl puseseră în funcțiune și tunul porni să tragă, des și nervos. Sferele uriașe se rostogoleau mereu mai dezordonat în preajma astronavei. Văzduhul se colorase într-un violet amenințător și fulgerele verzui cădeau ca o perdea deasă. Țeava tunului antiradiant se rotea într-un circuit neîntrerupt, ametitor, pulverizînd una după alta sferele dezlănțuite. Dar din pulbere de scîntei se formau altele. Toată astronava tremura, ca un animal încolțit.

După vreo oră, furtuna slăbi. Mai întîi păliră fulgerele, apoi sferele incandescente se destrămară în scîntei care se stingeau, neputincioase. Ploaia continua. Contoarele exterioare ale astronavei își slăbiseră alarma. O lumină mohorîtă coborî peste cîmpie. În depărtare, masivul stîncos apăru deodată, lucindu-și piramidele și conurile ce oscilau între albăstrui deschis și roșu. Extenuați, cei doi prieteni coborîră în sala cea mare, apoi, fiecare cu cîte un detector de radiații, porniră să cerceteze toate ungherele astronavei. Cînd se reîntîlniră, schimbară un singur cuvînt:

— Nimic.

— Nimic.

Își îndepărtară căștile și căzură în fotolii. Prin hubloul din fața lor se vedea cîmpia sfredelită de ploaie. Nu departe de astronavă lucea întunecat o băltoacă de apă grea.

— O vezi? spuse Marius.

— Da.

— Și?

— Am lăsat tunul antiradiant în funcțiune. Furtuna poate reîncepe oricînd. Trebuie să ne odihnim măcar două ore, apoi...

— Apoi?

— Bineînțeles, plecăm. Nu sîntem suficient de bine echipați pentru Fulgul Alb.

— Ai dreptate. Și părea atît de candid...

*

Fulgul Alb strălucea, în depărtare, imaculat, ca acoperit de zăpezi și ghețuri veșnice, așa cum li se păruse de totdeauna cosmonauților. Astronava se instalase pe direcția care o ducea spre Pămînt. Planeta apei grele se micșora mereu, clipind prietenos.

Marius se ridică deodată, înciudat, și smulse din perete „micul calendar local", rupîndu-l în zeci de bucățele, pe care le aruncă în pîlnia crematoriului.

— Ce faci, Marius ? Îți distrugi propria operă ? Ce vină avea calendarul ? Știu că de obicei păstrai asemenea documente...

— De ce să-l păstrez ? Ca să-mi aducă aminte că am venit pentru o lună și n-am putut rămîne decît trei zile ? Și încă ce zile ? Zilele unei planete blestemate ! Acum trebuie să ne întoarcem cu mîinile goale pe Pămînt. Asta nu mi s-a mai întîmplat.

— Chiar cu mîinile goale nu ne întoarcem noi. Am luat cu noi destule probe, și apoi...

— Ce probe ? „Banal. Material plastic. Banal. Clorură de sodiu". Asta ducem noi pe Pămînt ? Sare de bucătărie ?

— Materialul plastic nu este de loc de disprețuit, Marius. Poate că Fulgul Alb ne va învăța cum să obținem noi materiale plastice, mai rezistente ca ale noastre. Asta înseamnă nimic ? Va veni, după noi (sau poate vom veni chiar noi), o altă astronavă, pregătită pentru aceste condiții neobișnuite și vom putea afla toate tainele acestui imens laborator natural care se numește Fulgul Alb. Poate că noi ducem oamenilor un dar mult mai de preț decît ne închi-

puim. Știam despre antimaterie, dar încă nu știam ce fel pot arăta treptele intermediare pînă la ea. Poate că noi am descoperit una din aceste trepte. Fulgul Alb pare, față de Pămîntul nostru, aceeași natură oarecum inversată. Aerul are și oxigen și azot, numai proporția lor este inversată. Materialul plastic pe care noi îl creăm pe cale industrială aici este format de natură, și poate că argilele pe care le-am găsit în adîncimi s-au creat acolo tocmai din cauza condițiilor neobișnuite, inversate. Apa este aceeași ca la noi, doar că își schimbă proporția de oxigen din moleculă sau înlocuiește hidrogenul cu deuteriu. Apele dispar chiar în timp ce plouă...

— Asta e literatură, Costea, nu știință. Ce legătură are toată vorbăria ta cu antimateria ?

— Poate că niciuna. Gîndeam, doar, că natura Fulgului Alb nu și-a dezvăluit secretele, ca să spun așa, de fabricație... Deocamdată doar ne-a întărîtat. Dar ne vom întoarce !

— Cît despre asta, să n-ai nici o grijă. Tot eu voi întocmi „micul calendar local" pe Fulgul Alb.

Priviră amîndoi prin hublou, dar planeta nu se mai zărea.

reversul domnului valdemar

În timp ce traduceam Faptele în cazul domnului Valdemar, mi-am amintit de prietenul meu, doctorul C., pe care nu-l mai văzusem de mult, admirator, ca și mine, al lui Edgar Poe. Erau în povestire unele pasaje asupra cărora aș fi avut nevoie de părerea unui specialist. Doctorul C. se ocupase cu hipnoza și, după cîte știam, încercase s-o aplice în tratamentul unor boli, obținînd rezultate meritorii. Apoi, mi-am dat seama că, de fapt, ne-ar face amîndurora plăcere să stăm o noapte la taifas, cu un pachet de țigări bune și o sticlă de vin vechi.

Cum nu i-am găsit de îndată numărul de telefon, am amînat de la o zi la alta, și desigur că ar mai fi trecut multe zile pînă ce cu încetul aș fi uitat să-l mai caut. Numai că întîmplarea a vrut altfel. Revedeam, tocmai, paginile finale din Valdemar, înfiorîndu-mă, pentru a nu mai știu cîta oară, cînd telefonul a sunat prelung. La telefon era doctorul C., care îmi spuse în loc de introducere :

— Îți mai aduci aminte de nuvela lui Poe cu domnul Valdemar ?

Dacă îmi aduceam aminte ? Doar o aveam aici, în fața mea, pe masa de disecție, ca să mă exprim științific, analizînd-o cuvînt cu cuvînt.

— Am avut de curînd un caz care mi-a adus aminte de nuvelă, și de discuțiile noastre mai vechi. N-ai vrea să ne vedem ? Cred că te va interesa.

Am binecuvîntat coincidența și am stabilit întîlnirea. Iată, în esență, ce mi-a povestit doctorul C.

Aveam un fel de văr, foarte îndepărtat pe scara rudeniei, dar apropiat prin simpatia ce ne-o purtam reciproc. Număra vreo zece ani mai puțin ca mine, destul pentru a-mi da un ascendent asupra lui, dar neîmpiedicîndu-ne să fim prieteni. Citise o mulțime dintre cărțile mele, iar tratatul de medicină legală al doctorului Mina Minovici îl considera — ca și mine de altfel — una dintre cele mai interesante cărți care pot figura în biblioteca unui intelectual. Cîte nopți nu petrecusem, împreună, în vacanțe, discutînd cazurile curioase descrise în tratat ! De multe ori ne opream asupra unui caz și, luîndu-ne termene foarte scurte, de o oră-două, întocmeam fiecare cîte o expertiză, comparîndu-le, apoi, stabilind erorile de judecată, bucurîndu-ne cînd nimeream amîndoi vreun argument mai subtil și relevant. Nici nu-mi mai puneam problema asupra carierei lui Matei. Nu-mi amintesc să fi discutat vreodată în mod expres, dar convingerea amîndurora era că el va urma, ca și mine, medicina. Îți închipui cît de mare mi-a fost mirarea cînd, după ce-și trecuse examenul de maturitate, mi-a declarat că vrea să studieze istoria. Am crezut, la început, că este o glumă, dar, din păcate, nu era. Au urmat zile de discuții inutile ; de fapt, nici nu erau discuții, deoarece vorbeam numai eu, iar Matei se mărginea să spună, cu încăpățînare, nu. Mai mult chiar, se hotărîse să urmeze facultatea la Iași, ceea ce însemna că ne despărțeam pentru multă vreme.

Cînd a venit termenul examenelor de admitere, Matei a plecat la Iași. I-am simțit la început lipsa, dar, încetul cu încetul, furat de treburi, m-am obișnuit. Nu m-a mirat nici

faptul că nu-mi scria. Noi nu ne scrisesem niciodată, eram prea mult timp împreună pentru a mai avea nevoie de corespondență.

Astfel au trecut doi ani. Doi ani nu înseamnă prea mare lucru, uneori. Aflasem că Matei vrea să se însoare și nu mi s-a părut nimic anormal, sînt doar destui studenți care fac acest pas înainte de a-și termina facultatea. Personal, nu l-aș fi sfătuit, dar îl știam un caracter voluntar, încăpățînat chiar, mi se pare că ți-am mai spus, chibzuia îndelung, dar, cînd lua o hotărîre, o aplica fără o șovăire, chiar dacă ar fi trebuit să treacă ani pînă la obținerea unui rezultat, chiar dacă ar fi trebuit să-și reteze o mînă. Să-ți dau un exemplu. În liceu, cele mai slabe aplicații le avea către studiul limbilor. N-a dat prea mare importanță acestui fapt, pînă în ziua cînd a înțeles că nu va putea studia medicina fără să cunoască două-trei limbi străine. Și-a întrerupt, din ziua aceea, orice alt program pentru orele libere, s-a închis în casă și a început să învețe cu o încordare de care puțini oameni sînt capabili. După o jumătate de an se descurca binișor în engleză, franceză și germană. Nu se mulțumea să citească ziare sau reviste, pe care de obicei le pricepi mult mai repede, ci se năpustea asupra versurilor, tratatelor științifice, umplea caiete întregi de cuvinte, învăța ca un disperat. De fapt, nu era un disperat, ci un calculat, o voință neînfrîntă, un tînăr care lua viața în serios, știa că va avea de trecut nenumărate obstacole și se pregătea să le treacă, metodic. De aceea eram sigur că, hotărînd să se însoare, cumpănise bine, știa ce face, nu se va trezi în fața unor situații care să-l dea peste cap.

Îmi aduceam mai des aminte de el în ultimul timp, deoarece, ocupîndu-mă cu studiul hipnozelor, mă interesau în mod deosebit funcțiile voinței. Matei merita să fie observat, din acest punct de vedere, ca unul la care „vreau" se transforma în „pot", acolo unde nenumărați alții ar fi răspuns

negativ, față de ei înșiși. Pe vremea cînd fusesem împreună nu mă preocupau problemele hipnozei, nu le discutasem niciodată împreună și, deci, nu-l privisem niciodată cu ochi de cercetător.

Într-o seară, m-a chemat la telefon o voce necunoscută, dar care-mi vorbea pe un ton familiar.

— Ești acasă ? Vreau să te văd.

— Cu cine vorbesc ?

— Matei.

Matei ? Îi uitasem oare timbrul vocii ? Am pus totul pe seama surprizei și, bucuros de revederea apropiată, i-am spus să alerge către mine.

Am revăzut un alt Matei. Nu fusese prea voinic nici înainte, dar, practicînd sportul cu încăpățînarea ce-l caracteriza, își dezvoltase armonios corpul, era mușchiulos, cu o statură bărbătească, gata oricînd să primească o luptă corp la corp. Acum aveam înaintea mea un om — da, nu mai era un tînăr, deși avea doar 21 de ani ! — cu umerii încovoiați, cu mersul caracteristic celor bolnavi de-o boală tainică și incurabilă, de care sînt perfect conștienți. Pe la tîmple, albise ușor. Fuma țigară de la țigară, degetele îi tremurau. Mi-a cerut să-i dau de băut. I-am adus un pahar cu apă.

— Nu, o băutură tare, dacă ai.

Aveam un rest de țuică, aproape un sfert de kilogram. N-am mai turnat în pahar. A pus sticla la gură și a golit-o fără vreo satisfacție vizibilă.

Toate acestea mă intrigau și mă dureau. Nu era prea greu să înțeleg că Matei era prada unui zbucium ajuns la paroxism. M-am gîndit, mai întîi, că este bolnav, poate cancer, boală în fața căreia voința nu mai ajută la nimic, cel puțin în stadiul de azi al medicinei. Cînd a început să-mi vorbească, însă, m-am cutremurat. Matei suferea de altceva, o boală banală și totuși îngrozitoare ; în el se încui-

base un microb care poate aduce fericirea, dar a adus și dezastrul atîtor oameni slabi.

Hotărîrea de a nu urma medicina, hotărîrea de a pleca la facultatea din Iași și starea în care îl vedeam aveau aceeași cauză. Pe cînd se pregătea pentru examenul de maturitate, a descoperit — descoperire cutremurătoare și încărcată de nădejdi nebune — că este îndrăgostit de Magda. Fuseseră colegi ultimii patru ani ai liceului, dar între ei nu se întîmplase nimic deosebit. Învățînd însă împreună, pentru examene, s-au trezit studiindu-se unul pe altul, cu coada ochiului, vorbele au început să iasă cu greu, drumul spre casă se prelungea fără vreun motiv, iar cînd, din întîmplare mîinile li se atingeau, tresăreau, amîndoi străbătuți de același curent electric. O, aceste descoperiri unice și banale! Amîndoi iubeau pentru prima oară. Vîrsta și-a strigat drepturile necruțătoare, fiecare dintre ei n-a mai știut decît de celălalt. Cel puțin așa credea Matei pe atunci. Cînd Magda a declarat că va urma istoria, Matei a urmat-o. Era de neînțeles altfel. Cînd Magda a spus că va urma facultatea din Iași, deoarece avea rude acolo, Matei a spus la fel. Rudele ei erau și ale lui, viața lor era una. Credea că procedează astfel pentru că așa vrea. De fapt, voința începuse să i se ofilească.

Îmi vorbea, și eu îl ascultam nu ca un prieten, ci ca un medic. Astfel de boli sînt ca și incurabile, dacă dau de un teren slab. Tocmai aici se trezea nedumerirea mea și, în același timp, curiozitatea, aș putea spune profesională, de a ști: cum devenise Matei, dintr-un om tare, un om slab, netrebnic, bîntuit de neputințe?

Au căpătat o odăiță la una din rudele Magdei și și-au început căsnicia studențească. Cursuri, cantină, bibliotecă, reuniuni tovărășești, zile prea înguste din cîte ar fi vrut să înghesuie în ele. Matei devora istoria cu o patimă care-i venea numai din dragoste. Rămăsese aceeași fire voluntară, cu o forță de muncă titanică, numai că acum i se părea că

are un ţel, ştia pentru ce se zbate. Reduseseră somnul la minimum, trăiau cu o fantezie de invidiat. Firea deschisă a lui Matei, cunoştinţele lui variate, fericirea pe care nu şi o ascundea, şi nici nu s-ar fi gîndit s-o ascundă, adunaseră împrejurul lor un mic grup de prieteni. Odăiţa lor cunoştea discuţii nesfîrşite, pătimaşe, între cinci-şase prieteni, băieţi şi fete. Vînturau toată istoria, recitau versuri, lansau maxime despre dragoste şi despre campionatul de fotbal, învăţau pentru examene şi dansau, deşi pentru această operaţie trebuia să stea toată lumea pe divan şi o singură pereche îşi putea permite să facă doi-trei paşi, în restul camerei. De cîntat, cîntau toţi. Povestea e banală. Banală e şi observaţia că bănuiala otrăveşte dragostea, prietenia, toate raporturile dintre oameni. Matei nu cunoscuse bănuiala. Dar ea îl pîndea.

Într-o seară a venit singur acasă. Magda avea un seminar. Trebuia să vie peste două ore. Acasă, a găsit o prietenă, studentă în alt an. Odăiţa lor era deschisă totdeauna, prietenii veneau cînd aveau timp, dacă nu găseau pe nimeni, aşteptau. Afară ploua. Prietena Magdei se dezbrăcase şi şedea, învelită într-o pătură, pe divan. Matei a aprins focul, a pus ceaiul să fiarbă. Era obosit.

— Ascultă, Matei, ai mai iubit altă femeie în afară de Magda?

Întrebarea n-avea nimic ciudat.

— Nu.

— Dar ai mai sărutat altă fată?

La asta nu se gîndise Matei pînă atunci. S-a gîndit puţin, ca pentru a-şi controla amintirile, deşi n-avea ce să controleze.

— Nu.

— Nici nu te-a tentat?

Începea jocul nuanţelor.

— Pe mine, de exemplu, m-ai săruta ?

Matei a privit-o lung. Era o fată pentru care mulți s-ar fi dat în vînt. El însă o descoperea abia atunci. N-a știut ce să-i răspundă. Fata nu-l provoca, era o discuție obișnuită.

— Dacă te-aș iubi...

A rîs.

— Dar dacă ți-aș place, pur și simplu, fără să mă iubești ?

— Fără să te iubesc ? Nu. Nu mi-ar face nici o plăcere.

— Ești prost și înapoiat...

Cam așa au discutat, fără obiect, pînă la venirea Magdei. Dar Matei începuse să fie urmărit de o idee. Se instalase undeva, sub țeastă, și nu-l mai părăsea. A suportat greu prezența prietenei. Voia să rămînă singur cu Magda. S-o întrebe. Cînd a întrebat-o, ea a rîs și l-a sărutat...

— De ce te gîndești la asta ?

— Vreau să știu. Înainte de mine te-a mai sărutat cineva ?

— N-are nici un rost să-mi mai amintesc.

— Deci, da !

— Matei, ești prost.

— Și înapoiat, știu ! Te-a mai sărutat cineva ?

— Nu-mi mai aduc aminte, nu mai are nici o importanță.

— Dar atunci a avut, nu ?

Primii pași spre ținuturile sumbre ale neînțelegerii erau făcuți. Matei a tăcut. În noaptea aceea n-a dormit. Toată forța dragostei lucra, întoarsă, în fantezia chinuită de necunoaștere. Vedea capul frumos al Magdei în palmele altuia, sărutul lung, fierbinte, sărutul care te face să te clatini și să învii. Ea nu descoperise, deci, o dată cu el acest farmec fără seamăn ? Se simțea mințit, furat, ridicol. Spre ziuă, oboseala i-a potolit chinul. Au fost, desigur, săruturi nevinovate, de școlăriță, tot atît de nevinovate ca o strîngere

de mînă prelungită... Comparația l-a potolit. Dar imediat, gîndul s-a răsturnat și l-a străpuns pînă-n inimă. Dacă pentru Magda un sărut este, sau era, ceea ce este același lucru, ca și o strîngere de mînă, atunci și sărutările lor sînt la fel ? Și nu se mai lasă, oare, sărutată și acum de alții, cu aceeași nevinovăție ? Nevinovăție care nu e decît o perversitate !

A trezit-o din somn și a întrebat-o. Ea, obosită, enervată de insistențele lui, i-a răspuns jignindu-l. A jignit-o și el. Intraseră în infernul amorului.

A început s-o urmărească, s-o pîndească, să-i controleze fiecare pas, fiecare gest. Cerceta caietele de notițe, filă cu filă. Colo scrisese cineva : „atunci pe mîine, la opt, nu ?" Altă mînă scrisese : „ce bine că mîine sîntem liberi !" Alta : „ce părere ai despre V ?" Magda răspunsese : „e un băiat f. drăguț". Toate căpătau proporții. Îi cerea socoteală pentru fiecare fleac. Îi controla și banii, puținii ei bani. I se părea că are mai mulți decît avea cu o oră înainte.

— De unde ai avut bani să-ți scoți ciorapii de la remaiat ?

— Am vîndut cursul de antică.

Cursul de antică era pe masă. I l-a arătat. Magda s-a corectat, vînduse cursul de medievală. Era, însă, o greșeală care pentru Matei lua proporțiile unui flagrant delict. Un an de zile a durat, zi de zi. Odată, cînd ea a vrut să plece, și lui i s-a părut că s-a uitat prea mult în oglindă, și deci are o întîlnire, i-a tras o palmă. Cu vorba i-o dăduse de mult. Și ea îi dăduse. S-au bătut, s-au acuzat reciproc, au plîns. S-au împăcat, și peste o oră au luat-o de la capăt. El nu se mai interesa de nimic. Îl mințise, era clar. Într-o seară, n-a mai găsit-o acasă. În locul ei era un bilețel : „Așa nu se mai poate trăi. Înțelege că trebuie să ne despărțim. N-am greșit cu nimic, dar am ajuns să te urăsc".

Au divorțat. El, însă, nu mai putea trăi fără ea. La început nu putea trăi fără ea fiindcă o iubea, acum îi lipsea obiectul

pasiunii lui întunecate. A urmărit-o, a ajuns la scandaluri pe străzi. Pînă în ziua cînd Magda a început să iasă însoțită de un altul.

Și acum ? Ședea în fața mea, o ruină. Aprindea țigară de la țigară, uita să pună în scrumieră chiștocul aprins, îl frigea între degete sau cădea în manșeta pantalonilor, găurind-o.

— Ești singurul meu prieten. Și pe tine te-am părăsit pentru ea. Dar alt prieten n-am. Ea m-a distrus. Mă enervează faptul că respir, că merg, că dorm, că mă trezesc, că mănînc, nu mă pot gîndi la nimic, la nimic. Trebuie să înceteze chinul ăsta îngrozitor. Trebuie să mor.

Am dat drumul aparatului de radio. Puteam să-l pun la maximum sau să-l închid. Matei nu auzea nimic. A mai cerut să bea. Nu mai aveam. Am pus apă, cîteva degete, într-o sticlă de rachiu, i-am dat-o. A golit-o și a tăcut. Nu mai reacționa în nici un fel la mediul înconjurător.

Am încercat să-i rețin atenția, vorbindu-i aproape o oră. Vedeam bine că nu mă aude, nu mă poate auzi. Era concentrat, pînă la desființare, asupra unui singur punct. Știam că există astfel de paralizări care cuprind nu numai viața sufletească, dar fac insensibil aproape tot organismul. Dacă l-aș fi înțepat, ar fi tresărit numai datorită reflexului, durerea n-ar fi simțit-o. Nu știam ce să fac, un asemenea caz nu mai întîlnisem.

— Matei, i-am spus, dacă ai venit la mine înseamnă că ai crezut că te pot ajuta, nu ? Ce vrei să fac pentru tine ?

M-a privit lung, cu o privire îngrozitoare.

— Vreau să te duci tu să vorbești cu ea. Trebuie să-i spui tot, s-o convingi, s-o aduci aici. Fără ea nu pot trăi.

Frazele puteau fi rostite și de un erou al lui Caragiale, dar banalul și ridicolul pot deveni atît de repede tragice !

I-am promis că plec, am consultat un mers al trenurilor, mi-am cerut o învoire de la spital, și a doua zi dimineață

am plecat la Iași. Este de prisos să mai povestesc filmul întîlnirii mele cu Magda. N-am reușit să o conving. Îmi dădeam și eu seama că toată drama fusese creată de o alunecare periculoasă a judecății lui Matei. Vîrful unghiului era mic, o diferență insesizabilă între cele două laturi, dar el se-ndepărtase cu o viteză distrugătoare către locul unde deschiderea unghiului făcea ca laturile să nu se mai poată vedea una din locul alteia. M-am înapoiat în grabă. Lipsisem numai o zi.

L-am găsit pe Matei întins pe divan, îmbrăcat, așa cum îl lăsasem. Nimic nu se clintise în cameră. Doar că lîngă divan, o grămadă uriașă de mucuri de țigară se înălța într-o farfurie. Cred că nici el nu se aștepta să-i aduc vreo veste bună. N-a manifestat nici un interes văzîndu-mă și a așteptat să-i vorbesc. Am vorbit cum am putut, încercînd să-l scot din vîrtejul în care se cufundase. Zadarnic. Mi-era teamă să tac, aș fi simțit tăcerea ca pe un zid monstruos de înalt și de gros între noi, vorbeam într-una, dar vorbeam în gol.

Cînd am obosit, într-un tîrziu, și tăcerea s-a așternut așa cum mă temusem, Matei s-a ridicat de pe divan, a făcut cîțiva pași prin cameră și mi-a vorbit cu o voce pe care n-am s-o uit niciodată. Era vocea lui, dar parcă ieșea nu din articulațiile unei ființe umane, ci din redarea rece, mecanică, a unui magnetofon. Gîndul fusese de mult imprimat pe o bandă, care nu mai primise ,de atunci, nici un fel de solicitări.

— Eu fără ea nu pot trăi, nu vezi ? S-a sfîrșit !

A scos din buzunar o fiolă și mi-a arătat-o, fără intenția de a mi-o arăta.

— Matei, ce vrei să faci ? Ești nebun ? Nu trebuie !

M-am repezit să-i smulg fiola, al cărei aspect îl cunoșteam atît de bine.

Mi-a dat mîna la o parte.

— Degeaba mi-o iei, mai am. S-a sfîrșit !

Privea fiola calm, ca pe o scobitoare, hotărîrea era prea adînc înrădăcinată în el pentru a se mai emoționa.

Abia atunci mi-am dat seama că a sparge fiola și a-i înghiți conținutul nu era pentru Matei decît un act pur formal. El era mort de mult, nimic din ceea ce este caracteristic vieții unui om normal nu mai funcționa în el. Cum unghiile și părul continuă să crească după moartea individului, el continua să respire, și să se miște. Actele fiziologice nu mai erau rezultatul vieții, ci o continuare nesubstanțială a vieții, un produs al inerției. Da, Matei nu mai trăia, încetase să mai fie el în clipa cînd luase hotărîrea sinuciderii.

Ședea în fața mea, cu fiola în palmă, la fel de lipsit de viață ca și cînd ar fi fost după consumarea actului.

Îl priveam zăpăcit, sfîșiat de propriile mele constatări, și-mi dădeam seama că sînt neputincios.

— Nu se poate, mi-am zis, deodată. M-am lăsat tîrît de nebunia lui. El trăiește și trebuie să-l salvez.

Și atunci, fără să mă gîndesc prea mult, mi-a trecut prin minte ideea hipnozei. N-aveam timp de pierdut. Deși nu făceam astfel de tratamente decît în asistența unor colegi, pentru a evita orice complicații, deși cazul ce mi se prezenta era dintre cele mai dificile, am trecut imediat la acțiune.

L-am așezat pe fotoliu. Nu se împotrivea.

— Matei, ești hotărît să te sinucizi?

Mi-a surîs tîmp și a continuat să privească fiola.

— Ai otravă aici, nu?

A dat din cap.

— Fă cum crezi. Ce să-i spun Magdei?

O slabă licărire a trecut prin ochii lui, a ridicat capul.

— Magdei? Spune-i că fără ea...

I-am prins privirea și am făcut un efort supraomenesc să i-o rețin. Starea în care se găsea prezenta un oarecare avantaj, întrucît voința îi era deja anihilată, nu se cerea

decît s-o culeg şi s-o supun voinţei mele. În acelaşi timp, exista şi un dezavantaj, infinit mai mare decît reversul său, deoarece întreaga lui fiinţă era îmbibată pînă la saturaţie de un singur gînd, gînd care devenise pentru el realitate. Era în situaţia unui poet care are gata versurile în minte şi nu mai are de făcut decît să le transcrie pe hîrtie. Versurile, însă, existau şi fără a fi scrise. Cerneala cu care trebuia să-şi scrie el aceste versuri funeste era închisă în fiola ce-o ţinea strîns în mînă. Le şi vedea scrise. Aceasta făcea ca puterea mea de influenţare asupra lui să fie redusă la minimum, dacă nu înlăturată cu totul. Ştiind, însă, că singurul obiect care-l mai putea face atent, cît de cît, era Magda, am continuat să-i vorbesc despre ea.

Mă privea cu un interes stins, dar, totuşi, altfel decît dacă i-aş fi vorbit despre mine sau chiar despre el. În timp ce-i vorbeam, i-am apucat încheieturile mîinilor. A strîns palma în care ţinea fiola.

— Nu ţi-o iau. Faci cum vrei, ţi-am spus. Dar cred că Magda... Imperceptibil, i-am masat venele, acolo unde de obicei se ia pulsul. Transpirasem din cap pînă-n picioare. Picioarele îmi tremurau. Nu făceam decît să-i repovestesc idila lui cu Magda, perioada bacalaureatului, lunile dinaintea căsătoriei. Cu încetul, privirea i s-a agăţat de a mea, l-am simţit cedînd, pînă cînd a început să clipească din ce în ce mai des.

Trecuse mai mult de o oră pînă l-am adormit.

Văzîndu-l în fotoliu, adormit, am căzut şi eu pe divan, stors de vlagă. N-aveam însă timp de pierdut. Trebuia să acţionez cu calm şi energie, pentru a nu se produce vreun eveniment surprinzător. I-am poruncit să doarmă liniştit şi am încercat să-i descleştez pumnul în care ţinea fiola. A rezistat puţin, apoi palma s-a destins şi fiola a căzut, spărgîndu-se. Un miros subtil s-a răspîndit în odaie. Matei

a zîmbit și corpul i s-a destins. Dormea ca un copil care și-a găsit, în vis, fericirile cele mai nesperate.

L-am chemat imediat pe colegul meu, doctorul An, rugîndu-l să-mi aducă și ceva de mîncare. Oboseala mă sleise.

Doctorul An era mult mai în vîrstă decît mine, dar lucram de mult timp împreună. Se ocupase de problemele tratamentelor prin hipnoză, era autorul a peste o sută de comunicări, primite cu interes de lumea medicală de pretutindeni. Trăsese o linie netă de demarcație între fanteziile freudiste și partea valabilă a operei fondatorului psihanalizei, și aceasta îi adusese multe polemici cu unii medici care căutau să întrețină doar partea spectaculoasă a psihanalizei. Rezultatul cel mai remarcabil al lucrului său era, incontestabil, vindecarea afecțiunilor ochilor cu ajutorul hipnozei, în care se și specializase.

I-am povestit, pe scurt, dar fără să omit nimic esențial, cazul lui Matei. Pe măsură ce mă apropiam de sfîrșit dădea tot mai multe semne de nervozitate. Cînd am terminat, își pusese deja la îndemînă diferitele aparate de care un medic nu se desparte niciodată. I-a luat pulsul lui Matei, tensiunea, i-a ascultat inima, a controlat temperatura diferitelor părți ale corpului. Părea grăbit și nemulțumit.

— Ce-i ? l-am întrebat neliniștit. Îl cunoșteam prea bine, vedeam că este nemulțumit.

— Ce-i ! Este, că prietenul dumitale este acum în pericol mai mare decît crezi.

— De ce ?

— Pentru că dacă simptomele pe care mi le-ai descris sînt adevărate, și n-am nici un motiv să mă îndoiesc de asta, el este acum mai mort decît înainte.

— Mai mort ? Iartă-mă, există grade de moarte ?

— Ai apreciat tu singur că, atunci cînd l-ai adormit, era ca și mort ?

— Da...

— Acum n-ai făcut decît să-i pui şi ultimele funcţiuni vitale mai aproape de încetarea definitivă. Orice şoc poate provoca o moarte efectivă şi bruscă.

— Totuşi n-aveam altceva de făcut!

— Înţeleg, înţeleg... Să încercăm să-i vorbim.

M-am apropiat de Matei, care dormea cu acelaşi surîs fericit.

— Vezi, mi-a şoptit d-rul An, ştii de ce surîde? Cînd l-ai adormit, s-a simţit eliberat. Era, pentru el, eliberarea pe care o aştepta, pe care şi-o hotărîse, adică moartea. Mirosul otrăvii a comunicat şi ultimelor senzaţii împlinirea actului deliberat. Noroc că mirosul, în cazul acesta, nu este nociv.

— Într-adevăr, surîsul a apărut după spargerea fiolei!

— Hai, vorbeşte-i!

L-am masat uşor pe Matei la încheieturile mîinilor şi la tîmple.

— Matei! Răspunde-mi. Cum te simţi? Cum te simţi?

Răspunsul a venit tîrziu, dar clar, deşi era abia şoptit.

— S-a sfîrşit... Mi-e atît de bine...

— Matei, chinul tău s-a sfîrşit. Acum dormi, dormi şi te odihneşte!

De data aceasta a răspuns mai repede, şi tot atît de clar.

— S-a sfîrşit... Moartea e atît de... de... linişte...

L-am masat cîteve minute, i-am şoptit să doarmă, şi l-am lăsat.

Atunci mi-am amintit de nuvela lui Edgar Poe. Doamne! Asistam la aceeaşi experienţă! I-am spus şi doctorului An. M-a privit sever. Într-adevăr, nu aveam timp de comentarii, trebuia să elaborăm un plan. Trebuia să facem o chirurgie necunoscută încă. Să extragi un glonţ din corpul unui om este o operaţie dificilă. Am făcut operaţii la inimă, la creier, operaţii care durau ore întregi şi care afectau cele mai sensi-

bile și mai vitale organe. Cele mai multe reușeau. O știință întreagă, elaborată de multe zeci de ani, le venea chirurgilor în ajutor. Noi trebuia, însă, să extragem însăși moartea care se instalase pînă în cele mai intime cute ale ființei omului care zăcea în fața noastră. Nici un bisturiu nu ne venea în ajutor, nici un tratat, nici o tradiție. Mai circulă teorii, repede acceptate de naivitatea oamenilor, conform cărora este suficient să administrezi hipnoza unui individ, să-i poruncești să-și uite cutare sentiment sau să-și însușească un altul, și după aceea, trezindu-l, individul va trăi tot restul vieții sale după cum i-ai poruncit. Sînt teorii false, care seamănă neîncrederea în metodele științifice ale hipnozei și fac lumea să creadă că medicina are legături cu scamatoriile de bîlci. Starea de hipnoză nu poate fi prelungită la infinit, fără urmări grave pentru subiectul respectiv, iar efectele sugestiilor date sînt, de asemenea, limitate. Noi trebuia să procedăm în așa fel încît, odată Matei trezit din somnul hipnotic, să fie eliberat de gîndul sinuciderii, care-l pătrunsese definitiv, și să facem imposibilă revenirea acestui gînd, chiar revăzînd-o pe Magda. Moartea lui nu trebuie amînată, ci alungată.

*

...A fost, mai întîi, o tulburare asemănătoare apelor străbătute în căderea către fund, cînd te arunci de la înălțime. O senzație de frig, totuși nu insuportabil. Pe piept mi se așterne o greutate. Compar mereu cu o cufundare în apă, cît mai afund. Cunoașteți secundele nesfîrșite cînd ai vrea să respiri și știi că nu se poate, cînd totul se transformă într-un vîjîit monoton, amestecat cu dangăt de clopot. Apoi, deodată, drumul invers. Apa în care mă cufundasem mă refuza, eram azvîrlit la suprafață. Simțeam, pe piept, din ce în ce mai grea, apăsarea și totuși încercam un sentiment de eliberare. Ajuns la suprafață, am deschis ochii, nu, nu i-am

deschis, ci am văzut deodată, cu o claritate pe care încă n-o cunoscusem. Eram tot în camera prietenului meu, doctorul C. Nu știu de ce, mă legănam, ca bătut de-un vînt pe care nu-l simțeam, mă țineau parcă rădăcini groase în pămînt. Da, aveam senzația că sînt o plantă elastică, mișcîndu-se lent și odihnitor. Am privit în jos. Rădăcina eram eu însumi. La picioarele mele ședeam eu, tolănit comod într-un fotoliu. Brusc, am simțit mirosul subtil al otrăvii și am înțeles. Eram mort. Venisem la prietenul meu pentru a-i relata suita nefericitelor întîmplări care mă aduseseră în pragul sinuciderii. Pentru a-i spune, atîta tot, și pentru a-mi pune în aplicare planul. Îl pusesem. Așa arăta, deci, moartea ?

Doctorul C. mă privea, neliniștit. Nu pe mine, ci pe cel din fotoliu. Mă mîngîia ușor, pe tîmple, apoi a fugit. Am rămas singur. Am încercat să-mi adun simțurile. După ce prietenul meu trîntise ușa, nu mai auzeam, însă, nimic. Am încercat să mă mișc. Nu puteam. Numai mirosul cunoscut al fiolei stăruia în cameră. Am privit pe fereastră. Un peisaj împietrit, nici un zgomot nu se auzea din stradă, deși știam că mă aflam pe una dintre cele mai zgomotoase artere ale orașului. Respiram ? N-am putut să-mi dau seama. Nu mă puteam mișca în afara acelei legănări, pe care n-o puteam opri. Voiam să-mi amintesc ceva, nu știam nici eu bine ce, dar în afară de cele petrecute în camera unde mă aflam nu-mi mai aminteam nimic, o ceață vîscoasă mă învăluia. Legănarea îmi dădea o ameteală, un fel de somn irezistibil.

M-a limpezit zgomotul ușii. Doctorul C. a intrat, însoțit de un om mai în vîrstă. M-au privit mult, pe mine cel din fotoliu, vorbind și gesticulînd. Erau, amîndoi, nervoși. Înțelegeam prea bine că moartea mea îi afecta, fusesem doar prieteni buni. Am vrut să le ascult discuțiile, dar nu auzeam decît ce spunea C. Pe celălalt îl vedeam vorbind, dar nu-i auzeam vocea. Iar cînd i se adresa C., îi auzeam vocea, dar nu distingeam nici un cuvînt, așa cum auzi o discuție pur-

tată într-o cameră alăturată, distingînd numai timbrul vocii, inflexiunile, dar nici o silabă distinctă. Și legănarea nesfîrșită, care părea că a devenit condiția noii mele existențe, condiția nonexistenței mele...

Deodată, din mijlocul acestor ape tulburi, am simțit că se luminează și am auzit vocea lui C., i-am auzit vorbele :

— Matei ! Răspunde-mi ! Cum te simți ? Cum te simți ?

Am țipat din răsputeri :

— S-a sfîrșit ! Mi-e atît de bine !

El a ascultat îndelung, ca și cînd răspunsul meu s-ar fi tîrît spre el încet ,ca o omidă. Apoi mi-a vorbit iar :

— Matei, chinul tău s-a sfîrșit. Acum dormi, dormi și te odihnește !

Doamne, el nu era, deci, îngrozit de moartea mea ! O aproba ! I-am răspuns, liniștindu-l o dată mai mult :

— S-a sfîrșit... Moartea e atît de... de... de... liniște...

Parcă nici nu mai puteam să vorbesc, de fericire.

Și legănarea a devenit mai puternică, ameteam, ca pe marginea unei prăpăstii. Nu mai vedeam chipul lui C., apoi numai ochii lui, două lumini, care mă absorbeau, din care parcă pornea legănarea aceea în afară de care nu mai simțeam nimic...

*

Mi-am potolit cu greu starea de excitare. Colegul meu, doctorul An, era supărat mai mult din cauza nervozității mele decît din cauza faptelor.

— Un medic nervos este un medic prost, spunea el. Știu prea bine că nervii se cer descărcați, dar nu în felul acesta ! Eu, după o operație grea, cînd mi-am reținut pînă și răsuflarea, și sînt gata să explodez, iau vioara și cînt pînă îmi amorțește brațul drept. De ce crezi tu că sînt atîția me-

dici care se ocupă de muzică, de pictură, de literatură ? Dacă ne-am da curs nervilor, medicina ar deveni o improvizație.

— Ai dreptate, dar nu găsești că e cam nelalocul ei o asemenea discuție, lîngă un mort ?

— Dar nu e nici un mort aici. E numai un om cu nervii slabi, care a cedat unor impresii bolnăvicioase. Educația lui a fost deficitară, te asigur. Oamenilor normali nu le vine gîndul sinuciderii.

— Era un băiat excelent la studii, cu o voință de fier...

— Aparent. N-avea voință, ci o ambiție maladivă. Dacă-l observai mai bine, îl puteai trata din timp. Educația voinței nu este un lucru ușor și, din păcate, nu ne prea ocupăm de ea...

— Totuși, ce facem acum ?

— La asta mă și gîndesc.

S-a întins pe canapea, și-a aprins o havană și s-a învăluit în tăcere. Știam că se gîndește intens la cazul lui Matei, dar totuși mă deranja liniștea cu care proceda. După un timp mi-a spus :

— Povestește-mi tot ce știi în legătură cu căsătoria și divorțul lor.

I-am povestit ceea ce știam de la Matei.

S-a lăsat iar tăcerea. Se înserase. Zgomotul străzii era insuportabil. Și ce stranie părea camera mea, în mijlocul vieții tumultoase de afară !

Cînd a terminat havana, doctorul An s-a ridicat de pe canapea, mai liniștit ca oricînd.

— Ne trebuie, imediat, o mașină.

— Pentru ?

— Pentru Iași.

Mi s-a părut că înțeleg.

— Vrei s-o aduci pe Magda !

Doctorul An m-a privit ca pe-un elev neascultător.

— Magda ? Mai rău ar strica ! O aducem şi pe ea, dar pentru mai tîrziu, cînd amicul va scăpa de ţîcnelile lui.

Aşa vorbea doctorul An, chiar cînd era un caz grav. Am telefonat la garajul spitalului, am dat dispoziţii, şi, peste un sfert de oră, maşina era în faţa blocului. M-am urcat, buimăcit, căutînd să nu scap nici una din instrucţiunile doctorului An, şi am plecat. Matei a rămas sub supravegherea lui.

*

...Am simţit ca o adiere de aer proaspăt. Ceaţa s-a dat deoparte şi l-am văzut pe C. mîngîindu-mi tîmplele şi palmele. Mă mîngîia pe mine, cel din fotoliu, şi totuşi simţeam eu, cel liber şi totuşi prins parcă de rădăcini aici, în camera unde murisem. C. s-a mişcat încoace şi încolo prin cameră, apoi a plecat. Am auzit uşa şi iar a început balansul ameţitor, tîrîndu-mă acolo unde nu mai era decît o vagă senzaţie de ameţeală, linişte, nimic altceva decît ameţeală şi linişte. Din cercuri concentrice, desfăcîndu-se la infinit, refăcîndu-se şi desfăcîndu-se, se degaja un singur, un singur gînd, dacă gînd poate fi numit : eu... eu... eu... Altceva nimic. Şi nimicul era clar şi real. Timpul dispăruse.

Parcă legănarea s-a încetinit. Cercurile născîndu-se şi rotindu-se mereu în jurul singurului gînd... eu... eu... eu... s-au dat în lături şi m-a pătruns o lumină difuză. Lumina s-a desfăcut în două, un alt gînd se apropia de mine, pînă am auzit strigîndu-mă :

— Matei !

Mi-am strigat singurul gînd.

— Eu...

S-a limpezit în jur. C. îmi mîngîia iar tîmplele şi palmele, murmurînd ceva. Simţeam că mie îmi vorbeşte.

— Matei ! Matei ! Trezește-te ! Ai să mă vezi numai pe mine, înțelegi ?

— Nu pot ! Sînt mort !

Și iar am auzit timbrul unor voci, fără să înțeleg ce-și spun. Și iar legănarea...

C. îmi mîngîia mereu tîmpla și palmele. Încet, legănarea parcă s-a oprit, o simțeam acum ușor, ca o frunză spre dimineață. Am început să aud din ce în ce mai clar vocea lui C.

— Matei, trezește-te. Ești la Iași. Înțelegi ? Ești la Iași. Ești student !

Student ? Cercurile au început să danseze iar în jurul meu.

— Matei, ești la Iași. Ești student. E seară. Ai venit acasă. Te așteaptă o prietenă...

Am căzut în fundul unor ape care se învolburau în trecerea mea precipitată.

*

D-rul An conducea acest spectacol fără spectatori. Prietena Magdei a reluat discuția știută. Eu repetam fiecare vorbă a ei, de cîte două-trei ori, pentru ca Matei să audă. Cinci ore am lucrat astfel, concentrați ca asupra microscopului. Cînd pe buzele lui Matei a început să înflorească un surîs, ne-am oprit. L-am lăsat să mai doarmă două ore, apoi ne-am hotărît să terminăm.

*

...M-am trezit în camera mea din Iași. O recunoșteam, deși ceva mă stingherea. Nu știam ce caut acolo. Erau cărțile mele, mîine aveam un colocviu despre Hoarda de aur. În pat ședea cineva, o femeie, învelită cu pătura. Pătura mea. Cine era femeia ? Mi-a zîmbit și parcă am recunoscut-o. Mă știam mereu în altă parte, deși eram acolo. Am pus

mîna pe pătură. Da, eram acolo. Femeia vorbea și n-o auzeam... O auzeam parcă din altă parte, cu vocea altuia. Și totuși ea îmi vorbea, i-am răspuns. Am vorbit mult. Eu... eu... eu... Mi-a arătat o carte. A dat buzna în mine un gînd. Cartea era a cuiva. A cui ? Femeia mi-a arătat o scrisoare. Al cui era scrisul ? Al cuiva foarte cunoscut, pe care-l uitasem. Și deodată a țîșnit o lumină orbitoare : Magda !

M-am cufundat în fundul apelor tulburi, dar o mînă necruțătoare mă trăgea la suprafață. Și femeia vorbea, vorbea, pînă cînd m-am așezat pe scaun în fața ei și totul s-a liniștit.

— Dar ai mai sărutat altă fată ?

— Nu.

— Nici nu te-a tentat ? Pe mine, de exemplu, m-ai săruta ?

— Dacă te-aș iubi...

— Nici nu se poate altfel, Matei. Eu vorbesc prostii. Cum să mă săruți pe mine, cînd o iubești pe Magda ? Ar mîhni-o prea mult. Magda nu cunoaște alt bărbat în afară de tine...

Cercurile au început să dispară, vedeam totul, camera era plină de așteptarea mea, o așteptam pe Magda, acum înțelegeam. Cercurile care se roteau în jurul exasperantului eu... eu... eu... erau gîndul că o așteptam pe Magda. Numai pe Magda. Cînd i-am rostit numele, un fulger de vinovăție mi-a despicat în două creierul, apoi s-a făcut întuneric, și legănarea a reînceput.

Cineva îmi mîngîia mîinile. Am deschis ochii. Lîngă mine era Magda. Am sărit, speriat.

— Doamne, azi am colocviu despre Hoarda de aur !

M-a împins, ușor, înapoi. Eram pe o canapea. Pe un fotoliu, doctorul C. mă privea zîmbind. Mai era cineva în cameră, un om în vîrstă, care se uita la ceas.

— Ei, eu am plecat. Lăsați-l să doarmă și mîine aduceți-l la mine. Să mai stăm de vorbă. E interesant să-i aflăm impresiile...

*

— Iată impresiile lui Matei, împreună cu ale mele, și-a încheiat doctorul C. povestirea. Nu ți se pare că Valdemar a făcut un drum invers ?

— Și Matei ?

— E cam rușinat acum de cele întîmplate, dar s-a așternut serios pe muncă. Vrea să se înscrie și la medicină, după ce termină istoria. Dar acum, crede-mă, este într-adevăr vorba de voință.

(Postumă)

pe lungimea de undă a cosmosului

Goneau cu viteza luminii, înapoiudu-se către Pămînt, bătrînul şi bunul Pămînt, a cărui imagine o purtaseră cu ei, chinuitor de vie, nu numai pe hărţile şi globul mecanic din sala cea mare a astronavei, de-a lungul călătoriei. Mai aveau destul drum de străbătut pînă la intrarea în sistemul nostru solar, dar apropierea clipei cînd vor putea relua comunicaţia directă cu cei de acasă şi bucuria întoarcerii cu misiunea îndeplinită îi făcuseră să hotărască renunţarea la somnul prelungit, care le fusese, pînă atunci, ca tuturor astronauţilor, singurul mijloc de acoperire a timpului. Nimic nu poate fi mai apăsător, atunci cînd Pămîntul este atît de aproape, decît gîndul că trebuie să intri în ordinea unei lumi inerte, timp de săptămîni întregi, renunţînd la tine însuţi, să revii apoi la viaţă cîteva zile, pentru a-ţi păstra echilibrul biologic, dezmorţindu-ţi muşchii, să asculţi şi să priveşti, ca dintr-o altă lume, înregistrate pe benzile microfilmelor, evenimentele călătoriei din răstimpul cînd somnul te scosese din rîndul celor vii, să schimbi cîteva cuvinte cu prietenii şi apoi să te cufunzi din nou în somn pentru a nu mai simţi curgerea ucigător de înceată a timpului indiferent, pe drumurile de beznă ale Cosmosului. Acum. însă, în apropierea

sistemului nostru solar, această hibernare cosmică putea fi înlăturată, cu un sentiment de ușurare ; activitatea febrilă de pe astronava ce se pregătea să anunțe Pămîntului terminarea cu bine a călătoriei învingea monotonia dizolvantă a infinitului.

După ce au sistematizat și au făcut primele prelucrări ale datelor obținute în timpul expediției întreprinse în jurul lui Tau Ceti, primul sistem solar vizitat de o astronavă pămîntească, astronauții au hotărît să pregătească planurile preliminare ale unei noi expediții, care urma să se oprească un timp pe una dintre planetele sistemului, planetă pe care o botezară „Fulgul alb", din cauza deselor șiruri de munți, acoperiți pînă la poale de zăpezi, dar pe care spectrogramele indicau condiții optime pentru înființarea unei stațiuni cosmice automate. Planurile expedițiilor se elaborau numai pe Pămînt, unde existau toate mijloacele necesare calculelor și de unde se putea face și coordonarea tuturor cercetărilor din Cosmos. Astronauții porniseră, însă, să elaboreze planul unei noi călătorii, nu pentru a concura institutele de cercetări de pe Pămînt, ci pentru a putea relua viața normală pe astronavă, aducînd-o cît mai aproape de activitatea pămîntească, după care jinduiau.

În seara aceea, discuțiile se terminaseră într-o atmosferă de destindere. Spunînd „seara aceea", întrebuințăm, desigur, o expresie improprie chiar pentru un limbaj figurat. Pe drumurile Cosmosului nu pot exista seară sau dimineață, anotimpuri și ore. Pe astronave se păstrează, însă de totdeauna, măsurile timpului pămîntean, se spune „ora opt dimineața" sau „mîine la prînz", deși prin hublouri nu se zărește decît o beznă fără sfîrșit, care îți dă fiorul prezenței infinitului, desprins de reprezentarea pe care o avem pe Pămînt, cînd notăm cu un simplu semn matematic această noțiune care ascunde ideea însăși de viață. Ducînd cu ei, pînă la

marginile sistemului solar, mai întîi, apoi dincolo de el, în inima Galaxiei, gîndirea oamenilor de pe Pămînt, astronauții caută să-și petreacă viața asemenea celor rămași acasă, sărbătoresc zilele de naștere ale fiecăruia, ca și marile evenimente ale istoriei pămîntești, au și ei „noaptea Anului nou", și „sărbătoarea culesului", deși calculatoarele electronice nu măsoară durata zborului decît în ani-lumină.

În seara aceea, deci, Ela, conducătoarea lucrărilor pentru planurile noii expediții, terminase discuția rîzînd :

— Și acum, la culcare, copii ! Mai avem și mîine timp de discuții. Eu sînt împotriva ședințelor de noapte...

Astronauții însă nu se grăbeau să plece. După îndelungata muțenie a Cosmosului, presimțeau pulsul viu al Pămîntului, din care era o fărîmă și acolo, în sala cea mare a astronavei :

— Nu-i nimic, Ela, spuse Alex, facem și noi o noapte albă, ca în tinerețe. Trebuie să cunoască și Cosmosul noțiunea de noapte albă, nu putem fi atît de egoiști încît s-o păstrăm numai pentru Pămînt...

— Nu se poate, Alex. Am hotărît să renunțăm la somnul prelungit, dar trebuie să păstrăm, totuși, programul pe care ni l-am fixat noi înșine. Tocmai pentru că nu sîntem, deocamdată, cu picioarele pe pămînt... Peste o oră — stingerea ! Acum, dacă mai vrea cineva să rămînă, aș propune să ascultăm muzică. Mi-e dor de o simfonie veche din secolul al XIX-lea...

N-a mai apucat nimeni să-i răspundă, deoarece Red a năvălit pe ușă :

— Repede, deschideți repede receptoarele ! Cred că Pămîntul ne urează bun venit ! Se transmite ceva pe lungimea de undă cosmică.

Red era „ascultătorul" astronavei. Ca și pe Pămînt, pe toate astronavele se asculta permanent „unda cosmică", de 21 cm, pe care veneau vibrațiile planetelor îndepărtate. Era

cunoscutul „glas al Cosmosului", a cărui descifrare se încerca încă de la începutul erei cosmice, din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Înregistrările făcute de pe Pămînt nu fuseseră, însă, deslușite, deși multe dintre ele aveau aparența unor mesaje emise de ființe gînditoare din alte lumi, care, ca și pămîntenii, își căutau semenii lor în infinit. Prima călătorie în afara sistemului solar fusese întreprinsă chiar de astronava care acum se înapoia spre Pămînt. Tau Ceti, căreia îi făcuseră însă înconjurul, nu prezenta semnele vreunei populații umane. Știau că, într-un viitor apropiat, urma să plece o altă astronavă către Epsilon Indi, unde se presupunea că ar putea exista ființe asemănătoare omului și de unde ar fi putut veni mesaje pe unda cosmică.

Pe astronave existau condiții mai bune pentru ascultarea acestui „glas al Cosmosului", ferit de perturbațiile atmosferei pămîntești, dar Red nu reușise, pînă atunci, să capteze ceva care să aibă aparența unei transmisii neîntîmplătoare.

— Se transmite muzică, spuse el, gîfîind de emoție, nu poate fi decît de pe Pămînt, transmisă în întîmpinarea noastră...

Din receptoare s-au auzit mai întîi zgomote confuze, apoi sunetele s-au limpezit și un fir de melodie, la început șovăitor, după aceea din ce în ce mai persistent, a pătruns în încăpere. Era o orchestră ? Sau un singur instrument cu registre necunoscute ? Nu mai încăpea nici o îndoială, era o transmisie, nu era acea „muzică a spațiilor" cum o numeau astronauții, foșnirea sau huruitul exploziv al materiei oarbe, colindînd în nemărginire. Muzica avea ceva ciudat și tulburător, aducea cu ea liniște și tînguire, izbucnind ici și colo în strigăte, uneori parcă nu cîntau numai instrumentele, ci li se alătura un cor uriaș, din care tindeau să distingă cuvinte într-o limbă neclară. Alteori părea un cor fără

cuvinte, îngînat, peste care trecea o chemare sau baterea unui vînt. Ca şi cînd ar mai fi auzit-o cîndva şi ar fi purtat-o cu ei de-a lungul hărţii cerului, însetaţi mereu s-o mai asculte, astronauţii se lăsară în voia acestei revărsări melodice, copleşitoare prin armoniile ei inedite. Cine putuse făuri, din sunete, cheile atîtor gînduri ?

Ela privi către Red, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună ceva...

*

Ela era la a patra expediţe cosmică. Prima oară, cu mulţi ani în urmă, plecase îndată după terminarea specializării în astrofizică, după numai o lună de stagiu pe baza de pregătire din Lună. Stagiul trebuia să dureze cel puţin şase luni, dar Ela obţinuse scutirea, deoarece se logodise cu Red. Se cunoscuseră în staţiunea selenară şi nu le-a trebuit prea mult timp pînă ce au hotărît să se căsătorească şi să plece împreună. Descoperiseră, unul în celălalt, un univers nou care îi absorbise şi îi făcuse să se despartă de Pămînt fără nici un regret.

Abia în astronavă, după ce au plecat în lunga lor călătorie către Iupiter — pe vremea aceea o călătorie pînă la Iupiter era considerată ca extrem de lungă şi temerară — Ela a observat-o pe Ana. De altfel, pînă atunci, de cînd îl cunoscuse pe Red, nici nu mai avusese vreme să observe că există şi alţi oameni în jur. Ana a atras-o, însă, prin tristeţea ei mută. Ela se simţea mereu urmărită de privirile grele şi adînci ale Anei. A căutat să se apropie de ea, să se împrietenească, dar în afară de răspunsuri politicoase şi convenţionale n-a obţinut nimic. Într-o zi a încercat să vorbească despre Ana cu Red. I-a răspuns monosilabic şi a schimbat, destul de inabil, vorba. N-a trecut însă mult, pînă a aflat taina Anei. O taină atît de banală şi atît de apăsătoare ! Ana îl iubea pe Red. Îl iubea de mult, dar

Red nu-i oferise decît prietenia, care mai mult înveninează decît vindecă setea unui îndrăgostit. Neputînd să fie alături de el, dar nici să-l părăsească pentru totdeauna, Ana se resemnase să facă parte din același echipaj, să-l privească și să-l audă, măcar, vorbind cu alții. Era încă prea tînăr, și dragostea ei neîmpărtășită era încă prea puternică pentru a putea rupe, cu hotărîre, firele ce o mai legau de Red, deși știindu-se inutilă, nu încerca în nici un fel să tulbure legătura dintre Ela și Red.

Și totuși prezența Anei pe astronavă a întunecat fericirea Elei. De cînd îi aflase taina, îi simțea mereu ochii îndreptați către ea, urmărind-o, cînd era singură sau cu Red; ochii Anei deveniseră o acuzare nedreaptă, dar permanentă și chinuitoare, deși poate că Ana nici nu se uita altfel la ea decît la ceilalți. Fără să vrea, înțelegînd-o instinctiv, Ela a început să-și controleze atitudinea față de Red, în prezența celorlalți, căutînd să nu răscolească durerea Anei. Dar cum și cît timp te poți controla pe o astronavă, care nu măsoară nici un kilometru lungime și în care programul cere ca astronauții să fie mai tot timpul împreună? I-a mărturisit și lui Red această neliniște obositoare. Pentru el, lucrurile păreau mai limpezi. Nu îndreptățise niciodată ascunsele nădejdi ale Anei și, de altfel, ea trebuia să înțeleagă, în cele din urmă, că asemenea sentimente înjosesc viața unui om al Cosmosului. Dar ce îi puteau reproșa Anei? În vorbele ei nu era nici măcar umbra vreunei aluzii, era pentru toți ceilalți o admirabilă tovarășă de călătorie, un medic pe care ar fi fost fericit să-l aibă pe astronavă orice conducător de expediție. Dar prezența nefericirii ei tăinuite, și totuși atît de cunoscute, îi urmărea pe amîndoi.

La înapoierea din expediția din jurul lui Iupiter au intrat într-un roi de meteoriți. Ciocnirea n-a fost prea puternică, dar pereții de protecție au fost ciuruiți în cîteva locuri,

mărunt, de parcă fuseseră transformați în site. Printre încăperile care au trebuit să fie evacuate, pînă la refacerea exteriorului, era și spitalul.

Cu o seară înainte, Ela se hotărîse să vorbească deschis cu Ana. Își repetase de zeci de ori micul ei discurs și era sigură că o va convinge.

— Ana, voia să-i spună, ne chinuim toți trei, îți dai prea bine seama. Dacă Red ar vrea să mă părăsească, aș suferi îngrozitor, dar aș pleca cît mai departe de el. Tu n-ai puterea s-o faci. Te-nțelegi. Dar nici nu putem trăi împreună, pe aceeași astronavă. Asta trebuie să înțelegi și tu. Aș vrea să hotărîm, amîndouă, că nu vom mai pleca niciodată în aceeași expediție. Fiind departe una de alta, vom suferi mai puțin. Nu ?

Parcă o auzea pe Ana, privind-o adînc și răspunzîndu-i :

— Te înțeleg, Ela. Ai dreptate, nu trebuie să mai plecăm niciodată împreună...

Cînd a întîlnit-o, însă, curajul i-a pierit și a amînat pentru altă dată această discuție ce trebuia să fie decisivă. Apoi, astronava a intrat în roiul de meteoriți. Din prima clipă a alarmei, pe cînd echipele de intervenție se și pregăteau să iasă în exterior, pentru a constata avariile și a trece le repararea pereților ciuruiți de meteoriți, Ana s-a repezit către încăperile spitalului. Din goană, a strigat să-i vină cineva în ajutor. Avea un singur bolnav, dar evacuarea trebuia să se facă în grabă, deoarece încă nu se știa dacă spitalul a fost sau nu atins de meteoriți. Au scos bolnavul, apoi Ana — lăsînd pe cel ce-i venise în ajutor să-l instaleze într-o încăpere de rezervă — a fugit înapoi, în spital, pentru a-și asigura aparatele de care avea absolută nevoie.

Toate acestea s-au reconstituit după ce alarma s-a terminat. Cînd echipele de intervenție au ajuns și la încăperile spitalului, Ana zăcea în mijlocul sălii de operații, fără

costumul de protecție, așa cum intrase, în fugă, cu mîinile încleștate de un aparat plămîn-inimă, pe care voise să-l tîrască afară. Meteoriții perforaseră hublourile în două-trei locuri. Vidul cosmic pătrunsese în sala spitalului de cîteva ore. Obrajii Anei erau sticloși, ireal de albi.

Au incinerat-o și, după obiceiul astronauților, au lăsat urna în Cosmos. Urna, instalată într-o mică rachetă contrară, a pornit să colinde pe drumuri fără sfîrșit...

Acum, ascultînd muzica, venită din adîncul spațiilor, Ela retrăia toată tristețea înapoierii din prima ei expediție. Orchestra risipea și aduna melodia, și o durere sfîșietoare se resfira printre sunete. Cînd se potolea, se desena parcă un surîs, printre lacrimi, și cîte o notă plutea, sus, sclipind și dispărînd, ca urna Anei rămasă pentru veșnicie în brațele înghețate ale infinitului. Ela ar fi plîns, dar, ciudat, aceeași muzică o oprea. O răscolea pînă la lacrimi și totuși o elibera : o întorcea cu fața spre trecut și totuși îi vorbea despre Red și despre dragostea ei obținută la început atît de ușor, dragoste lîngă care străjuia acum amintirea ochilor Anei. Ce putere avea această muzică să-i răscolească atît de adînc în suflet ? Privi spre Red și înțelese că și el retrăiește aceleași amintiri.

— Beethoven, murmură Red.

Ela dădu, nesigură, din cap, și-i șopti :

— Vreo simfonie necunoscută, descoperită în lipsa noastră. Nu e nici una dintre cele cunoscute. Dar este el, fără îndoială...

Alex se întoarse spre ei și le făcu semn, înciudat, să tacă. Tocmai acum și-au găsit să vorbească ?

*

Alex era cosmonaut de trei generații. Bunicul său fusese printre primii exploratori ai Lunii, iar el se născuse în sana-

toriul unei staţiuni cosmice, unde părinţii lui îşi petreceau carantina, după înapoierea dintr-o expediţie de lungă durată pe Venus. Făcuse, deci, prima călătorie cînd avea mai puţin de un an. La 15 ani plecase în cea de-a doua călătorie, pentru a-şi face practica minieră în Lună, unde se lucra intens pe vremea aceea. Îşi luase diploma de inginer minier, dar şi pe aceea de pilot cosmonaut şi de atunci făcuse încă patru călătorii în cuprinsul sistemului solar. Fusese selecţionat — o, cîte nopţi nedormite l-au chinuit, în aşteptarea rezultatului selecţionării ! — ca pilot secund pentru prima expediţie dincolo de graniţele sistemului nostru solar şi acum aştepta cu nerăbdare înapoierea pe Pămînt, pentru a-şi lua diploma de conducător de astronavă, pentru care se pregătise intens în tot timpul expediţiei. Făcea parte din generaţia cea mai tînără, educată în încrederea faţă de destinul uman al Cosmosului, gata să întreprindă cele mai spinoase cercetări, cu surîsul pe buze, dar şi cu o pregătire minuţioasă, chiar pedantă. Viaţa de pe astronavă, care provoca uneori, chiar şi la cei mai rezistenţi, rebelele „boli ale Cosmosului", lui i se părea tot atît de pămîntească, de normală, ca şi în sălile universităţii unde studiase. Era generaţia care privea expediţiile cosmice înăuntrul sistemului nostru solar ca un stadiu ce trebuia de mult depăşit, rămăşiţe ale începuturilor nesigure de odinioară, cu un secol în urmă, nefireşti pentru epoca nouă, cînd între toate planetele Soarelui ar fi trebuit să existe curse regulate, la care să poţi apela oricînd, în voie, ca şi pe Pămînt. Multiplele formalităţi, în special medicale, cerute pentru o banală vizită în Lună, i se păreau doar produsul obtuzităţii celor din Consiliul de astronautică. De ce era necesară aceeaşi pregătire pentru o expediţie pe Saturn, ca şi pentru una destinată să studieze planetele din Tau Ceti, cum fusese expediţia lor ? Era ca şi cînd ar fi fost puse pe acelaşi plan traversarea unui fluviu înot şi a unui ocean cu submarinele

atomice... De altfel, Alex, ca şi majoritatea tinerilor, refuza să folosească termenul „expediţie" pentru astronavele ce colindau sistemul solar. Ei spuneau „la noi" sau, cu o expresie antică, „în ograda noastră". De altfel, stabilirea de curse regulate între planetele sistemului solar era tema unei lucrări destul de reduse ca volum, dar grea de argumente şi calcule, pe care Alex voia s-o prezinte Consiliului de astronautică la înapoierea pe Pămînt. Ştia că şi alţii lucrau la o astfel de documentare, dar faptul nu-l îngrijora de loc. Dacă măcar unele dintre calculele lui s-ar dovedi utile domonstraţiei, ar fi de ajuns. Iar dacă s-a şi aprobat, între timp, înfiinţarea reţelei regulate interplanetare — cu atît mai bine! Însemna că el, Alex, a avut dreptate şi nu şi-a cheltuit munca pentru o cauză sterilă. Măcar de s-ar mai fi urnit din loc cei din consiliu, obositor de precauţi faţă de asemenea întreprinderi de amploare!

Muzica necunoscută îi readusese lui Alex toate aceste gînduri, adunîndu-le ca într-o jerbă. Motivele melodice se întretăiau, se prelungeau, ca nişte linii armonioase, împletite apoi într-o reţea uimitor de firească, deşi neaşteptată, ca structura fină şi complicată a unui sistem nervos funcţionînd fără greş. Izbucnirile puternice ale orchestrei aveau incandescenţa Soarelui atunci cînd te apropiai de el, văzîndu-l fără estompa atmosferei pămînteşti, în culori crude şi biruitoare. Iar îngînările corului păreau rotirile line ale planetelor de la marginea sistemului solar. Undeva se simţea mîna stăpînitoare a dirijorului, ca Pămîntul, lăsat departe, în urmă, dar de unde porneau şi către care se îndreptau mereu gîndurile celor ce colindau spaţiile. Temele principale se adunau într-una singură, apoi se desfăceau, ca planetele desprinse, cîndva, din pulberea solară. Se readunau, după aceea, aşa cum omul voia să le readune, acum, din nou, legîndu-le prin circuitele regulate ale astronavelor.

„E un compozitor nou... Numai noi, generația noastră, avem această forță clară, această viziune armonioasă a Universului", gîndea Alex, mai stăpîn ca niciodată pe el însuși, simțind că, pentru demonstrația pe care o va susține, nu peste multă vreme, în fața Consiliului astronautic, a căpătat în accentele sigure ale melodiilor un nou și puternic argument.

*

Alături de Red, cu capul în palme, cu ochii cufundați într-o lume nevăzută, asculta Laurențiu.

Laurențiu fusese radiolog. *Fusese*, deși îndeplinea și acum aceeași funcție pe astronavă. Dar o altă pasiune pusese stăpînire pe el, înainte de plecarea în această expediție.

...Intrase întîmplător, căutînd-o pe Lena, în micul amfiteatru unde se țineau prelegerile de astroantropologie. O disciplină de care rîdeau pînă și elevii școlilor elementare, dacă auzeau cumva de existența ei, și care nu reușea să adune mai mult de trei-patru studenți la universitate. Cei care i se dedicau, extrem de puțini, erau fie visători incurabili, fie studenți dornici de a cunoaște pînă și cea mai neînsemnată sau fantezistă disciplină privind Cosmosul. Unora li se părea că este de ajuns să aduni cîteva păreri ale scriitorilor fantaști din secolele al XIX-lea și al XX-lea, pentru a te lansa apoi, cu ușurință, în diverse teorii despre probabila înfățișare a ființelor gînditoare de pe alte planete. Un timp făcuse oarecare vîlvă teoria „omului de siliciu", dar speculațiile se împotmoliseră repede ; totul se reducea la literatură, și atîta tot. După aproape un secol de expediții interplanetare, nedescoperindu-se nicăieri în planetele sistemului nostru solar urme ale vreunei civilizații umane și cum, pe de altă parte, nimic nu dovedise pînă atunci că pe lungimea cosmică de 21 cm veneau mesaje adresate oame-

nilor, astroantropologia se demodase cu totul și se mai păstra ca obiect de studiu numai în virtutea vechilor programe și, poate, pentru că puterea de atracție a poeziei îmbinate cu știința se exercita din plin în paginile ei.

Laurențiu o găsise, într-adevăr, pe Lena în amfiteatrul aproape gol și se așezase lîngă ea. A vrut să-i vorbească, dar ea i-a făcut semn să tacă. Era atentă la cursul bătrînului profesor. Neavînd ce face și intrigat de atenția Lenei pentru asemenea teme, a ascultat și el, deși fără nici un interes. Bătrînul profesor făcea o demonstrație despre universalitatea geometriei, din care deducea caracteristici ale ființelor gînditoare de pretutindeni sau măcar din Galaxia noastră.

— ...Cercul, elipsa și linia dreaptă există în Universul obiectiv cu o claritate care atrage gîndirea cea mai neevoluată. Natura n-a creat planete cubice, nici mișcări planetare triunghiulare. Orice ființă care începe să gîndească, ridicînd ochii spre Soarele care îi încălzește planeta, va avea imaginea cercului și va înțelege că de la ochii lui pînă la Soare se prelungește o linie dreaptă. Așa s-a întîmplat pe Pămînt și se va întîmpla oriunde va apărea o ființă care începe să gîndească...

Toate acestea le știuse Laurențiu cîndva, dar nu se gîndise că, înlănțuind aceste observații, legîndu-le de elementele fundamentale ale structurii materiei vii, de necesitatea inexorabilă a specializării organelor de simț, apoi de apariția muncii și a comunicării între ființe, s-ar putea trage concluzii în privința structurii organice a oamenilor de pe alte planete sau, ceea ce i se păruse pînă atunci de domeniul fanteziei pure, în privința înfățișării lor ! Bătrînul profesor trecea însă din argument în argument, înșirîndu-le „ca mărgelele pe ață", cum spunea un poet genial din secolul al XIX-lea, Eminescu, care se preocupase, printre altele, și de

naşterea şi evoluţia lumilor. Lui Laurenţiu i s-au deschis astfel porţile unei luni nebănuite, în care rigoarea ştiinţifică a argumentelor se împletea strîns cu fantezia nestăvilită.

— Tu vii de mult la cursurile astea ? a întrebat-o pe Lena la plecare.

— De un an, a răspuns ea, ruşinată.

— De ce nu mi-ai spus niciodată nimic ?

— Nu credeam că te-ar putea interesa... Cei mai mulţi zîmbesc auzind de asemenea preocupări...

El însă n-a mai zîmbit. Dar fără să vrea, învins de aceeaşi prejudecată, şi-a tăinuit şi el faţă de ceilalţi noua pasiune, aşa cum făcuse şi Lena faţă de el. Studia în timpul liber cu febrilitate ; întocmise cîteva variante despre eventualele populaţii ale planetelor trecute în planurile mai apropiate de expediţii şi se pregătea intens pentru plecarea către lumile noi, în care spera să vadă confirmarea ipotezelor emise de el şi de Lena. Ce muncă vastă şi pasionantă ! Crezuse — de fapt nici nu crezuse prin el însuşi, îşi însuşise doar părerea generală — că astroantropologia se bazează pe ficţiuni. Şi de cîtă cunoaştere şi rigoare ştiinţifică era nevoie ! Ce bagaj uriaş, adunat din toate ştiinţele, se cerea prelucrat şi ordonat pentru a putea dibui urma unei posibilităţi, cu ce distanţe de ani-lumină o lua înaintea altor discipline, încercînd să dea de urma oamenilor răspîndiţi în Cosmos !

Şi acum, ascultînd această muzică stranie, Laurenţiu parcă vedea peisajul din Epsilon Indi. Îl vedea ca şi cînd ar fi fost aici, în faţa lui... Astronava se apropie lin de sol şi se opreşte pe un platou întins, înconjurat de păduri. Undeva sclipesc zidurile unui oraş cu clădirile din granit roşu, mineral care se găseşte din abundenţă pe planetă. Astronauţii coboară, purtînd doar măştile pentru oxigen, deoarece presiunea este aproape aceeaşi ca pe Pămînt. Din oraş pornesc nişte platforme minuscule, care cresc din ce în ce, apropiin-

du-se. Sînt vehiculele celor din Epsilon Indi. Iată-i şi pe ei, aceşti oameni din îndepărtata planetă roşie. Zvelţi, înalţi, cu mîinile lungi şi mlădioase, ca nişte tentacule, dar pline de graţie. Tenul le este roşcat, ca şi solul. Poate mlădierea mîinilor şi a corpului, ca de plantă, te face să crezi, la început, că sînt altfel decît pămîntenii. Dar după ce astronauţii se amestecă printre ei şi încearcă să se înţeleagă, prin semnele convenţionale de mult stabilite, orice diferenţă parcă a dispărut. Nu, oamenii din Epsilon Indi nu se deosebesc mai mult de pămînteni decît se deosebesc negrii de laponi, de pildă. Natura a creat aceeaşi armonie a naturii omeneşti pe Pămînt ca şi pe Epsilon Indi, aşa cum a creat asemănătoare şi planetele, dîndu-le aceeaşi mişcare de rotaţie, aceeaşi structură a materiei, pe care a supus-o aceloraşi legi de evoluţie. Laurenţiu crede, cu toată puterea gîndirii lui, în această lege, neverificată încă, el crede că oamenii se aseamănă pretutindeni şi năzuiesc spre aceeaşi fericire universală...

Muzica descrie pentru el freamătul pădurii din Epsilon Indi şi corul se ridică puternic, ca un imn de slavă, în clipa cînd lui Laurenţiu i se pare că simte în mîna lui mîna omului de pe planeta îndepărtată. Omul îl priveşte zîmbind. Oamenii s-au întîlnit peste hăurile Cosmosului, şi muzica clamează această biruinţă de mult aşteptată, boltindu-se în note cristaline şi stingîndu-se în depărtări, ca o astronavă care pleacă mai departe, ducînd mesajul raţiunii umane în infinit.

„Este prima simfonie a înfrăţirii planetelor, îşi spune Laurenţiu. Cine a scris-o ? Trebuie să-l cunosc pe acest om la înapoierea pe Pămînt."

*

Joe, responsabilul calculelor de pe astronavă, asculta muzica de parcă notele ar fi izvorît din el însuşi. Notele joase îi răscoleau răni de care ar fi vrut să uite.

Şi cînd melodia se multiplica, desfăcîndu-se ca într-o ploaie de stele, fruntea lui înfierbîntată simţea un vînt răscolitor, o promisiune pînă atunci nesperată. Intrările corului — era într-adevăr un cor ? — îl împingeau către o hotărîre care întîrzia. De cînd întîrzia ?

Joe era la prima lui expediţie. O dorise parcă de totdeauna şi nimic nu l-ar fi făcut să renunţe la gîndul de a deveni astronaut, deşi specialitatea pe care şi-o alesese, înainte de a fi atras pe Cosmos, nu era legată direct de zborurile în nemărginit. Dar, cum pe fiecare astronavă era nevoie de buni mînuitori ai calculatoarelor electronice, obţinuse destul de lesne locul rîvnit. Totul mersese bine pînă cu o săptămînă înaintea plecării. Atunci Gina i s-a aruncat în braţe, plîngînd :

— Nu pleca, Joe, n-am să pot îndura lipsa ta.

— Dar ştiai că voi pleca...

— Ştiam, dar acum îmi dau seama că nu se poate. Noi trebuie să fim numai împreună !

— De ce nu vii şi tu cu mine, Gina ? Am fi atît de...

Gina l-a privit dureros, dar Joe îşi dăduse seama încă înainte de a se sfîrşi întrebarea că a comis o gafă ireparabilă. Gina suferise un accident grav în copilărie şi, cu toate că scăpase de paralizia care o ameninţa, rămăsese cu mîna stîngă inertă. Toate tratamentele se dovediseră zadarnice şi, cu toate că ea părea a nu mai da importanţă faptului, suferea încă de complexe, de altfel firesti, dar pe care le uita cu desăvîrşire alături de Joe. Se îndrăgostise de el din adolescenţă, şi lui nu i-ar fi trecut niciodată prin minte s-o trateze ca pe o infirmă. Pentru el, chiar dacă n-ar fi iubit-o, ca şi pentru toţi ceilalţi care o cunoşteau, ea era Gina, o fată încîntătoare, cea mai severă şi mai zburdalnică profesoară de literatură care se poate închipui, pasionată de teatru şi de discuţii nesfîrşite asupra artei de mîine. Joe, pregătindu-se pentru expediţie, nu se gîndise că absenţa lui de cîţiva

ani ar putea să schimbe ceva din profunzimea iubirii lor. Era prea absorbit de propriile lui planuri pentru a-şi mai putea da seama de singurătatea dureroasă în care o lăsa pe Gina, care numai alături de el se simţea întreagă, şi nu numai din cauza mîinii inerte... Cînd o întrebase, într-un mod atît de stupid, de ce nu acceptă să plece cu el în expediţie, Joe a simţit că între ei s-a deschis, deodată, o genune care îi pîndea mai de mult. Dar dragostea Ginei şi dorinţa irezistibilă de a pătrunde cît mai departe în Cosmos erau două sentimente care nu puteau concura. Voind să repare prima greşeală, a scormonit şi mai adînc în durerea ascunsă a femeii iubite.

— Sînt atîtea posturi pe astronavă, poţi oricînd să ai şi tu un loc...

— Pe astronave nu este nevoie decît de oameni întregi, Joe. Ca tine.

Şi a plecat, gata să izbucnească în lacrimi.

Înfuriat pe el însuşi, Joe a încercat, după aceea, s-o împace, fără să se oprească însă nici o clipă la soluţia aparent cea mai simplă : de a rămîne cu ea pe Pămînt. Gina se ascundea de el şi n-a mai reuşit să-i vorbească pînă la plecare. Şi Joe a pornit pe drumurile Cosmosului, neputînd să se destăinuiască nimănui, de ruşine. I-a lăsat Ginei doar o scrisoare în care o ruga să se pregătească pentru viitoarea expediţie, cînd vor pleca amîndoi. Se încăpăţîna să nu înţeleagă mai mult, socotind că, în felul acesta, o va vindeca pe Gina de ultimele resturi ale complexelor.

— Singură îşi hrăneşte prejudecăţile. Nu sînt altceva decît prejudecăţi...

Îşi repeta într-una aceste fraze, care îi scădeau vina în propriii lui ochi.

Expediţia, cu greutăţile şi bucuriile ei, i s-a părut însă că durează o veşnicie. A fost, de altfel, singurul om din echipaj asupra căruia s-a oprit starea de deprimare provocată

de sentimentul pierderii în infinit, cînd, știind Pămîntul lăsat în urmă cu 300 000 de kilometri pe secundă, timp de ani îndelungați, nu mai crezi posibilă reîntîlnirea cu oamenii...

Cînd și-a revenit, după o cură îndelungată de somn, ajunseseră la ținta călătoriei. Apoi întoarcerea, la capătul căreia îl aștepta Gina. Cum îl va primi ? Și îl va primi oare ? Muzica îi punea mereu această întrebare dureroasă. O vedea pe Gina lîngă el, ținîndu-l strîns de mînă, în întunericul unei săli de teatru, concentrată, sorbind cu toată ființa spectacolul și totuși deschisă numai către el, transmițîndu-i tot ce primea din această artă pe care o iubea și o înțelegea mai mult decît orice.

Și, deodată, melodia descrise o traiectorie lungă, din care o notă se desprindea și se îndepărta, îngrozitor de singură, în timp ce corul chema, repetînd parcă, aceeași întrebare : de ce ? Așa urmau să fie drumurile lui viitoare, însingurate și desprinse de căldura mîinilor Ginei. Și Joe înțelese, cu toată ființa lui, că nu va mai putea pleca în drumurile Cosmosului niciodată, că va trebui să rămînă acolo, pe Pămînt, lîngă zîmbetul neuitat al Ginei. Iar cînd toate chemările corului și ale orchestrei se adunară într-o singură boltă, Joe simți mîna Ginei într-a lui, caldă și înviorătoare, și toate neliniștile dispărură. Da, știa, va rămîne lîngă ea pentru totdeauna. Hotărîrea i se păru veche de cînd lumea. Acum doar și-o spusese, cu glas tare, lui însuși.

*

Lev, conducătorul expediției, asculta, cufundat în fotoliu și gîndul îi zbura înaintea astronavei, spre Pămînt. Condusese pînă atunci peste zece expediții și se întorsese de fiecare dată cu bine. Nenumăratele expediții pînă în Lună nu le mai punea la socoteală, le socotea simple repetiții. Împli-

nise, în timpul acestei călătorii, cincizeci de ani și aceasta era ultima lui expediție. Consiliul astronautic nu îngăduise pînă acum niciodată plecarea în Cosmos a cosmonauților trecuți de cincizeci de ani. Lev era un om fără familie, obișnuit să trăiască în cabina lui de burlac de pe astronavă sau micul apartament de pe țărmul Mării Baltice, printre hărți și tratate de astronavigație, dintre care numai el scrisese pînă atunci un raft întreg de bibliotecă. Rămăsese orfan de mic și, crescut în atmosfera de studiu a școlii, se obișnuise să se adîncească, ori de cîte ori avea o clipă liberă, în paginile cărților. Se îmbarcase, încă adolescent, pe o astronavă și trecuse prin toate treptele ierarhiei, pînă ajunsese conducător de expediție. Ce fusese viața lui decît o lungă călătorie prin Cosmos ? Colindase toate planetele sistemului solar, era primul conducător de expediție care ajunsese pînă la Tau Ceti. Rămînea pe Pămînt numai răstimpul dintre două plecări, prelucrînd datele călătoriei din care se întorsese și pregătindu-le pe cele necesare călătoriei viitoare.

Și acum se apropia sfîrșitul. Va rămîne pentru totdeauna pe Pămînt, urmărind, la aparatul de televiziune, veștile din Cosmos, ca și cînd nu fusese niciodată în afara Pămîntului. Va începe să-și scrie memoriile, drumurile infinitului vor fi parcurse numai pe hărți, urmărite cu bagheta și creionul. Singurătatea în care trăise pînă atunci începea să se răzbune.

Muzica vorbea tocmai despre această singurătate. Tot ce fusese forță începea să se risipească, o ploaie rece se așternea peste malul unei mări cenușii, pe mal era o vilă și în vilă el, Lev, bătrînul pensionar, pe care Cosmosul nu-l mai primea. Notele dureroase îi pătrundeau fiecare fibră — și Lev își puse palmele la ochi. Muzica îl silea să-și strîngă pleoapele, ca sub un vînt puternic. De unde venea această muzică răscolitoare, care i se adresa numai lui, care îi cunoștea atît de bine fiecare cută a sufletului ? Știa. Venea de pe Pămînt.

Pămîntul de pe care plecase de atîtea ori și de care urma să rămînă de acum legat pentru totdeauna, ca un copac. Oamenii de acolo înțelegeau amărăciunile cu care se înapoia, le puseseră în limbajul profund al muzicii și le trimiseseră în spații să-l întîmpine. I se părea ciudat, dar, înțelegînd acest sentiment al celor de pe Pămînt, adus tot de melodie, simți o undă de alinare. Pămîntul îl întîmpina pe el, pe Lev. Oamenii care simțeau la fel cu el îi spuneau : te așteptăm, Lev, încercatule astronaut ! Vino printre noi, să cîntăm împreună măreția omului care a supus Cosmosul ! Tu nu vei mai zbura, dar alte astronave sînt gata să zboare pe drumurile deschise de tine, vor ajunge și mai departe, acolo unde ai vrut să ajungi tu, vor duce pretutindeni gîndurile oamenilor ! Te așteptăm, sînt atîția tineri care te așteaptă ! Tu îi vei învăța grandoarea călătoriilor, curajul, răbdarea, calmul și puterea, tu le vei insufla dorul după călătoriile nesfîrșite ! Vino, Lev, te așteptăm. Pămîntul te așteaptă pentru a-ți mulțumi și pentru a-ți da în grijă sute și mii de călători viitoare, pe care le vei face prin oamenii pregătiți de tine !

Lev auzi clar această chemare, cînd corul și orchestra se contopiră într-o notă înaltă și finală, de victorie.

* * *

Un timp n-a vorbit nimeni. Fiecare simțea că muzica pătrunsese tot atît de profund în ceilalți ca în el însuși și toți erau încă dominați de marea eliberare pe care le-o adusese acest dar neașteptat al Pămîntului. Tîrziu, Lev i s-a adresat lui Alex :

— În primul mesaj direct pe care îl vom trimite Pămîntului, mulțumește-le pentru această transmisie și spune-le...

Își căuta cuvintele, dar gîndurile îi erau atît de limpezi, încît simțea nevoia să rămînă singur cu ele.

— Să ne comunice și nouă cine este autorul acestei simfonii a Cosmosului, adăugă, într-un tîrziu, ridicîndu-se.

Era prima dată în cursul acestei expediții cînd se ducea la culcare fără să ofteze.

*

Cînd au ajuns la distanța de la care se putea încerca reluarea comunicației directe cu Pămîntul, au adăugat, la sfîrșitul scurtului mesaj prin care își anunțau întoarcerea, mulțumirile tuturor astronauților pentru neașteptatul dar transmis pe lungimea de undă cosmică. Răspunzîndu-le, Pămîntul declara însă că nu știa nimic despre „Simfonia Cosmosului" și se arăta nerăbdător s-o asculte. Oare — îi întreba Pămîntul pe cei de pe astronavă — muzica nu conținea și un mesaj direct, descifrabil ?

Astronava gonea către Pămînt, strunindu-și lin viteza care o purtase prin spații. Înaintea ei, pe lungimea undelor siderale, gonea către Pămînt „Simfonia Cosmosului", transmisă de emițătoarele astronavei. Cine știe de cînd, de milenii poate, muzica rătăcise prin infinit, plecată dintr-un punct neștiut al Galaxiei, sau poate dintr-o altă Galaxie, și-i întîmpinase aici cu chemările și răspunsurile ei răscolitoare. Undeva, oamenii care trimiseseră această muzică în spații așteptau un răspuns. Cine erau ei ? Unde era planeta lor, leagănul acestor armonii, pe care pămîntenii le simțeau gemene cu gîndirea și armoniile Pămîntului ?

Calculatoarele electronice zumzăiau fără încetare pe astronavă, căutînd să smulgă mesajul închis în notele care, prin însești sensurile armoniei, dovedeau că numai o minte omenească le înlănțuise, dîndu-le solia recunoașterii semenilor, în nemărginirea lumii.

Ascultau în sala cea mare a astronavei aceeași „Simfonie a Cosmosului", înregistrată de Red, cînd Alex anunță din cabina piloților :

— Pămînt !

Vechiul strigăt marinăresc îi smulse din fotolii. Năvăliră cu toții în sala de lîngă cabinele de comadă. Pe ecranul întunecat apăruse o stea albă-roșiatică.

— Pămînt ! strigară ca niște copii, strîngîndu-și mîinile și sărutîndu-se.

De fapt, steaua de pe ecran era Soarele. Pentru astronauți, însă, Soarele înseamnă și Pămîntul.

Cuprins

Legenda îngerilor 5

Discutînd în Morse 50

Omul planetă 62

Cutia cu tranzistori 78

Columbiana 84

Reîntîlnirea cu Griffin 96

Trimisul dacilor 126

Natura inversă 141

Reversul domnului Valdemar . . . 163

Pe lungimea de undă a Cosmosului . 185

Redactor responsabil : HERTA SPUHN
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Dat la cules 07.12.1967. Bun de tipar 23.02.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8.190. Tiraj 30.140. Hîrtie ziar de 50 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 9,6. Coli de tipar 6,5. A. 10.758. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—96.

Tiparul executat sub comanda nr. 70.824 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

„Eu sînt pămîntul, colindînd
capătul marilor genuni,
eu sînt pămîntul, un gînd
luminat de sori și luni.

Aici la cumpăna începutului și
sfîrșitului,
singur de veghe pe-o aschie de stea,
sînt fiul pămîntului și-al infinitului,
măsurînd veșnicia cu inima mea."

MIHU DRAGOMIR